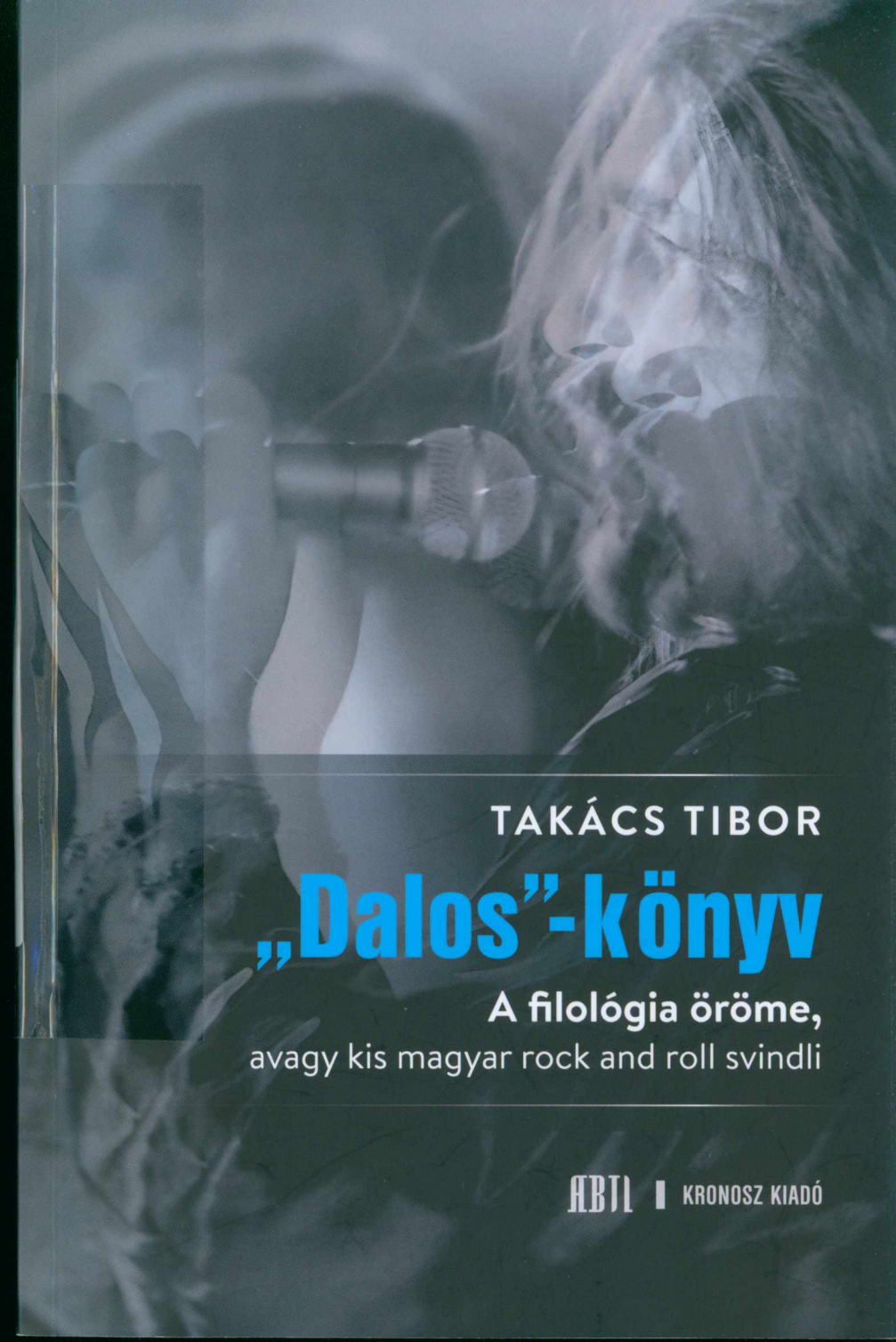

TAKÁCS TIBOR

„Dalos”-könyv

A filológia öröme,
avagy kis magyar rock and roll svindli

ÁBTL | KRONOSZ KIADÓ

2004 óta *ismerni vélt* történet, hogy Vikidál Gyula az 1980-as években „Dalos" fedőnéven öt és fél éven keresztül a kommunista állambiztonság hálózati személye volt. Az úgynevezett nyilvánosság időről időre visszatérő érdeklődése a történet iránt érthető, a történész feladata azonban egyértelmű: nem az erkölcsi ítélkezés vágya és célja vezérli, sem pellengérre állítani, sem piedesztálra emelni nem akar, sem az ún. „ügynökkérdésben" állást foglalni. Ez a könyv ezért elsősorban nem Vikidál Gyula énekesről szól, sokkal inkább a „Dalos" fedőnevű titkos megbízott 1981 és 1986 közötti ténykedését, „hálózati életútját" vizsgálja, jelentésről jelentésre végigkísérve a munkadossziéja teljes, fennmaradt anyagát. „Dalos" ebből kibontakozó története nemcsak az 1980-as évek hazai könnyűzenei életének, valamint a késő Kádár-kori állambiztonság működésmódjának és mindennapjainak megismeréséhez szolgáltat megfontolandó adalékokat, de legalább annyira szól az állambiztonsági iratok történeti felhasználhatóságáról, forrásértékéről, jelen esetben leginkább egy hálózati személy által adott információk (kivételesnek talán nem is nevezhető) *forrásvidékéről*.

X 371.404

Takács Tibor

„DALOS"-KÖNYV

A filológia öröme, avagy kis magyar rock and roll svindli

ÁBTL–KRONOSZ

Budapest, Pécs

2024

A kötet az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
és a Kronosz Kiadó gondozásában jelenik meg

Felelős kiadó az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti
Levéltára főigazgatója és a Kronosz Kiadó ügyvezető
igazgatója

SZTE Klebelsberg Könyvtár
J001474234
SZTE Klebelsberg Könyvtár SZEGED 22.
X 371404

Olvasószerkesztő: Bellus Ibolya
Névmutató Tóth Adrienn

ISBN 978 615 6604 49 1

© Takács Tibor, 2024
© Kronosz Könyvkiadó Kft., 2024
© Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2024

TARTALOM

EGY HÁLÓZATI EMBER ÉLETE (Bevezetés) **7**

KÍSÉRLET EGY MUNKADOSSZIÉ KIMERÍTÉSÉRE (Tárgyalás) **13**

1981. július 22. ***13*** | 1981. augusztus 19. ***20*** | 1981. szeptember 3. ***25*** | 1981. október 22. ***30*** | 1981. október 24. ***32*** | 1981. november 19. ***39*** | 1982. február 4., február 5. ***41*** | 1982. február 5. ***47*** | 1982. február 26. ***50*** | 1982. március 9. ***51*** | 1982. március 23. ***53*** | 1982. április 13. ***56*** | 1982. április 22. ***60*** | 1982. május 12. ***63*** | 1982. június 9. ***64*** | 1982. augusztus 13. ***66*** | 1982. október 8. ***70*** | 1982. október 27. ***73*** | 1982. november 24. ***75*** | 1982. december 7. ***79*** | 1983. január 18. ***81*** | 1983. február 8. ***85*** | 1983. március 15. ***86*** | 1983. május 6. ***88*** | 1983. június 22. ***89*** | 1983. augusztus 24. ***91*** | 1983. szeptember 20. ***94*** | 1983. október 12. ***97*** | 1983. november 30. ***99*** | 1983. december 8. ***101*** | 1984. január 11. (?) ***103*** | 1984. április 16. ***106*** | 1984. június 4. ***108*** | 1984. augusztus 22. ***110*** | 1984. szeptember 10. ***114*** | 1984. szeptember 27. ***117*** | 1984. november 8. ***120*** | 1984. december 4. ***122*** | 1985. január 7. ***124*** | 1985. február 25. ***126*** | 1985. március (5.) ***129*** | 1985. április 19. ***130*** | 1985. május (3.) ***132*** | 1985. július 22. ***136*** | 1985. július 23. ***137*** | 1985. szeptember 13. ***140*** | 1985. október 11. ***141*** | 1985. október 29. ***146*** | 1985. november 25. ***149*** | 1985. december (9.) ***153*** | (1986. január 9.) ***155*** | 1986. február (17.) ***159*** | 1986. április 22. ***160*** | 1986. május 14. ***163*** | Appendix: 1986. október 2. ***164*** |

DALNOKOK ÉS ÍRNOKOK (Befejezés) **167**

Személynevek mutatója **183**
Együttesek mutatója **187**

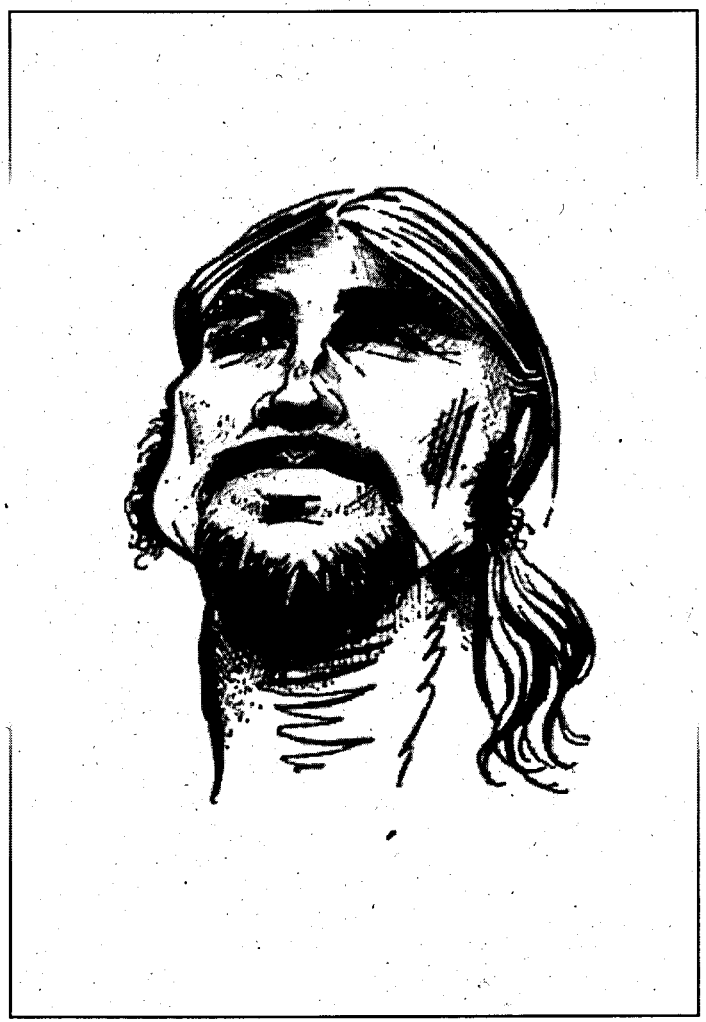

Vikidál Gyula
Bodola György karikatúrája
Ifjúsági Magazin, 1981/5. 38.

EGY HÁLÓZATI EMBER ÉLETE

(BEVEZETÉS)

A szocialista korszak politikai rendőrségének tudományos kutatása immáron majdnem három évtizede zajlik, ám a témával, legfőképpen az állambiztonsági hálózattal kapcsolatos közéleti, emlékezetpolitikai diskurzusok erejét mutatja, hogy a történész még manapság is magyarázkodni kényszerül: nem az „ügynökügyek", még kevésbé az „ügynökkérdés" érdekli, egy-egy hálózati személy esetében nem „a »jó ember« vagy »rossz ember« azonosításának kívánalma"[1] hajtja. Nem tehetek másként én sem: hangsúlyozni szeretném, hogy a „Dalos" fedőnevű titkos megbízott (rövidítve: tmb.) tevékenységét vizsgálva *nem* az erkölcsi ítélkezés vágya és célja vezérelt. Vikidál Gyuláról húsz évvel ezelőtt derült ki, hogy a fenti fedőnéven a Budapesti Rendőr-főkapitányság (BRFK) kulturális elhárításért felelő III/III-B. Alosztályának hálózati személye volt.

Vikidál az 1970-s évek második felében, a P. Mobil énekeseként tett szert országos hírnévre. Ez az „őszinte, kőkemény rockzene" felfutásának az időszaka, és különösen

[1] Berkovits Balázs: Erkölcstelen besúgók, tehetséges áldozatok, áldozatos erkölcsbírók. *anBlokk*, 3. (2009.) 6–14., az idézet: 13.

azok a zenekarok lettek népszerűek – mint a Beatrice, a Hobo Blues Band és a P. Mobil –, amelyek kevésbé bírták a könnyűzene hivatalosságainak a támogatását. Ezért tartották sokan „árulásnak" (Schuster Lóránt, a P. Mobil vezetője mindenképpen idetartozott), hogy Vikidál 1979-ben a hivatalos hátszelet is élvező Dinamit együtteshez csatlakozott, s a formáció feloszlásáig, 1981 végéig volt a tagja. A következő évtől 1986-ig a P. Box zenekarban énekelt, ezt követően különböző színházak zenés darabjaiban szerepelt. A legemlékezetesebb alakítására azonban még 1983-ban került sor, amikor Koppány szerepét játszotta az *István, a király* című rockopera városligeti ősbemutatóján és a filmváltozatban (és természetesen a nagylemezen is közreműködött). Közismert művészről lévén szó hálózati „érintettségének" leleplezése viszonylag nagy port vert fel, és az eset alkalmasint később is elő-előkerült az úgynevezett nyilvánosságban. Engem azonban nem az „ügy" emlékezete és az akörüli beszédmódok érdekelnek,[2] hanem a tmb. korabeli ténykedése, hálózati működése – ha tetszik, *hálózati életútja.*

Banális a megállapítás, de nem árt néha megismételni: egy hálózati személy élete nem fedte le teljesen a beszervezett személy életét, értelemszerűen rövidebb volt annál. Vikidál Gyula 33 éves elmúlt, amikor „Dalos" megszületett: 1981. június 24-én szervezte be a BRFK fenti alosztályának beosztottja, Gábor Róbert rendőr hadnagy „kulturális vonalra". A 6-os kartonjáról nem derül ki, hogy pontosan

2 Ehhez lásd: Tóth Eszter Zsófia: Rock, hazugság, Ifi park. A kollaboráció fogalmának értelmezése és újraértelmezése: „Dalos" ügynökügye és ennek emlékezete. *Korall,* 39. (2010) 145-174.

mikor zárták ki a hálózatból, csupán az, hogy anyaga 1986. november 24-én került irattárba. Ugyaninnen megtudhatjuk azt is, hogy ő maga kérte a kapcsolat megszakítását.[3] A jelentéseit tartalmazó munkadossziét azonban már október 2-án lezárták,[4] azaz „Dalos" élete már ekkor véget érhetett – miközben Vikidál Gyula tovább folytatta a sajátját. Az már kevésbé magától értetődő, ezért érdemes hangsúlyozni, hogy a hálózati személy élete nem töltötte ki a beszervezéstől a kizárásáig terjedő életszakaszt sem. Az ügynöknek ekkor is volt egy civil (értsd: nem hálózati) élete, amelyet titkos megbízatása mellett is tovább élt; még akkor is, amikor a megbízóitól kapott feladatot hajtotta végre, részben civilként cselekedett, ha másért nem, azért, hogy leplezze ügynöki ténykedését.

A hálózati személy voltaképpen csak a beszervezésekor, a jelentései megírásakor, valamint a tartótisztjével való találkozók alkalmával volt *kizárólag* hálózati személy. Életének e mozzanatai jól adminisztráltak: a beszervezésére és a kapcsolattartásra vonatkozó iratokat a beszervezési, azaz a B-dossziéjában, az általa adott jelentéseket pedig a munka-, azaz az M-dossziéjában helyezték el. Mindkettő nagyon kevés hálózati személynél maradt fenn, az esetek döntő többségében csak az M-dosszié áll a kutatók rendelkezésére. Ez a helyzet Vikidál Gyula esetében is, ami azt jelenti, hogy „Dalos" ténykedése alapvetően a saját jelentései alapján vizsgálható. Ebből következően munkámban jelentésről jelentésre kísérem végig a titkos megbízott hálózati életútját, azokat egy *sajátos szempontból* elemezve.

3 ÁBTL 2.2.2. Vikidál Gyula („Dalos" fn. tmb.) 6-os kartonja.
4 ÁBTL 3.1.2. M-41343, fedőlap.

SZTE Klebelsberg Könyvtár SZEGED

Ez a szempont egyben megmagyarázza a témaválasztást is, azt, hogy miért éppen ennek a hálózati személynek az esetét vizsgálom. Sok évvel ezelőtt Szőnyei Tamás felfedezte, hogy „Dalos" egyik jelentésében az ő akkoriban (1981-ben) megjelent újságcikkének mondatai köszönnek vissza. Szőnyei rámutatott a két szöveg közötti tendenciózus eltérésekre, amelyek a lapban pozitívan értékelt populáris zenei jelenséget, az újhullámot az ügynöki beszámolóban negatív jelentéssel ruházták fel.[5] Az eset nekem is felkeltette az érdeklődésemet, és az állambiztonsági iratok történeti felhasználhatóságáról, forrásértékéről szóló tanulmányomban magam is bemutattam azt.[6] Már akkor megfogalmazódott bennem a kérdés: vajon egyszeri alkalomról volt-e szó, vagy a tmb. más jelentései is hasonló módon készültek. Írásom lényegében a munkadosszié szövegeinek forrásvidékét feltáró kutakodásaim eredményét mutatja be,[7] amelyből egyszersmind kirajzolódik a hálózati személy élete is.

5 *Magyar Narancs,* 2004. március 18. 34–35. Szőnyei Tamás: Vasököl. Vö. Szőnyei Tamás: *Nyilván tartottak. Titkos szolgák a magyar rock körül 1960–1990.* Magyar Narancs – Tihany-Rév, Budapest, 2005. 20–23.

6 Takács Tibor: Az ügynökhálózat társadalomtörténeti kutatása. In: *Az ügynök arcai. Mindennapi kollaboráció és ügynökkérdés.* Szerk. Horváth Sándor. Libri, Budapest, 2014. 107–128.

7 Ebben természetesen óriási segítséget nyújtott az *Arcanum* adatbázisa (https://adt.arcanum.com).

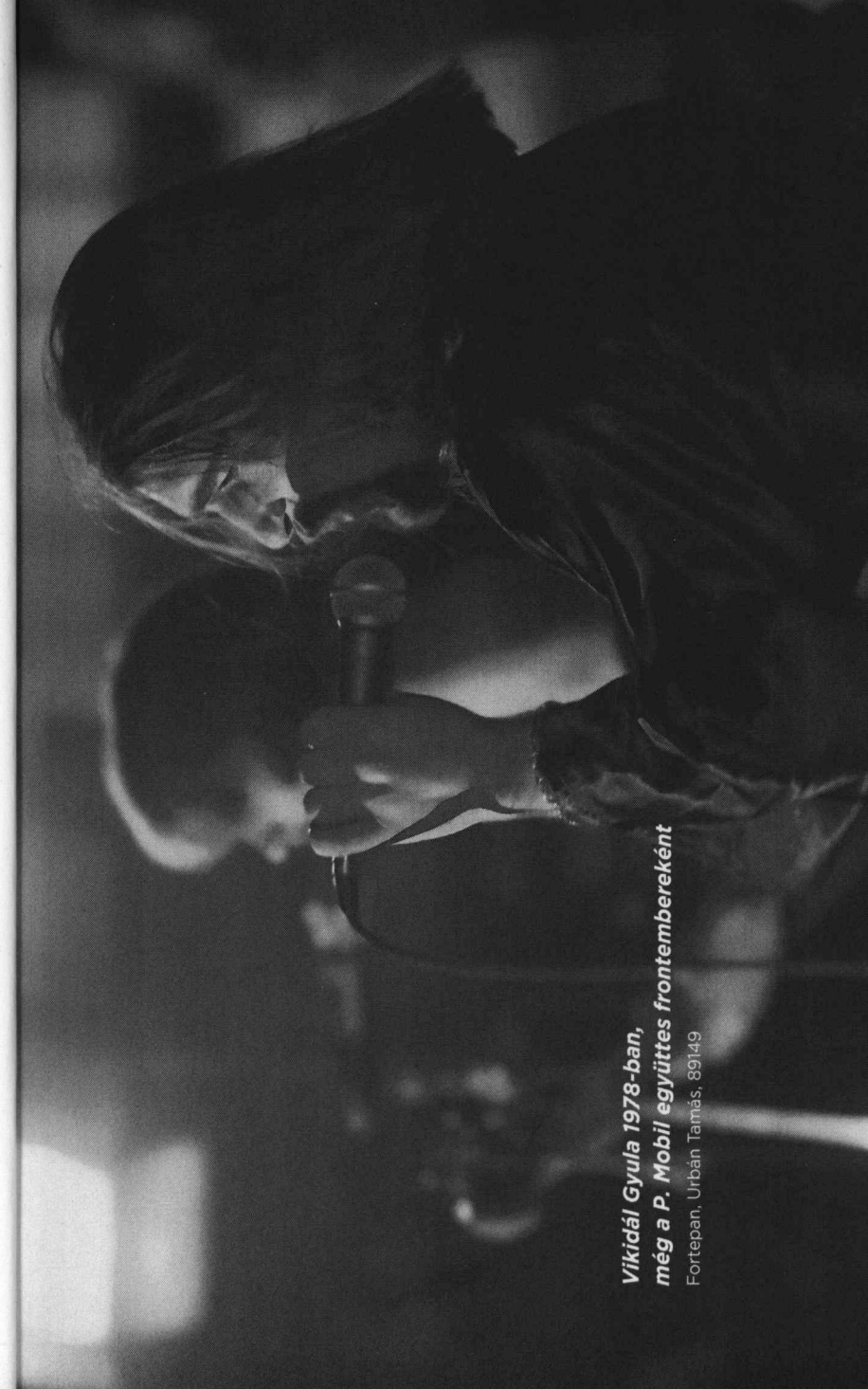

Vikidál Gyula 1978-ban, még a P. Mobil együttes frontembereként
Fortepan, Urbán Tamás, 89149

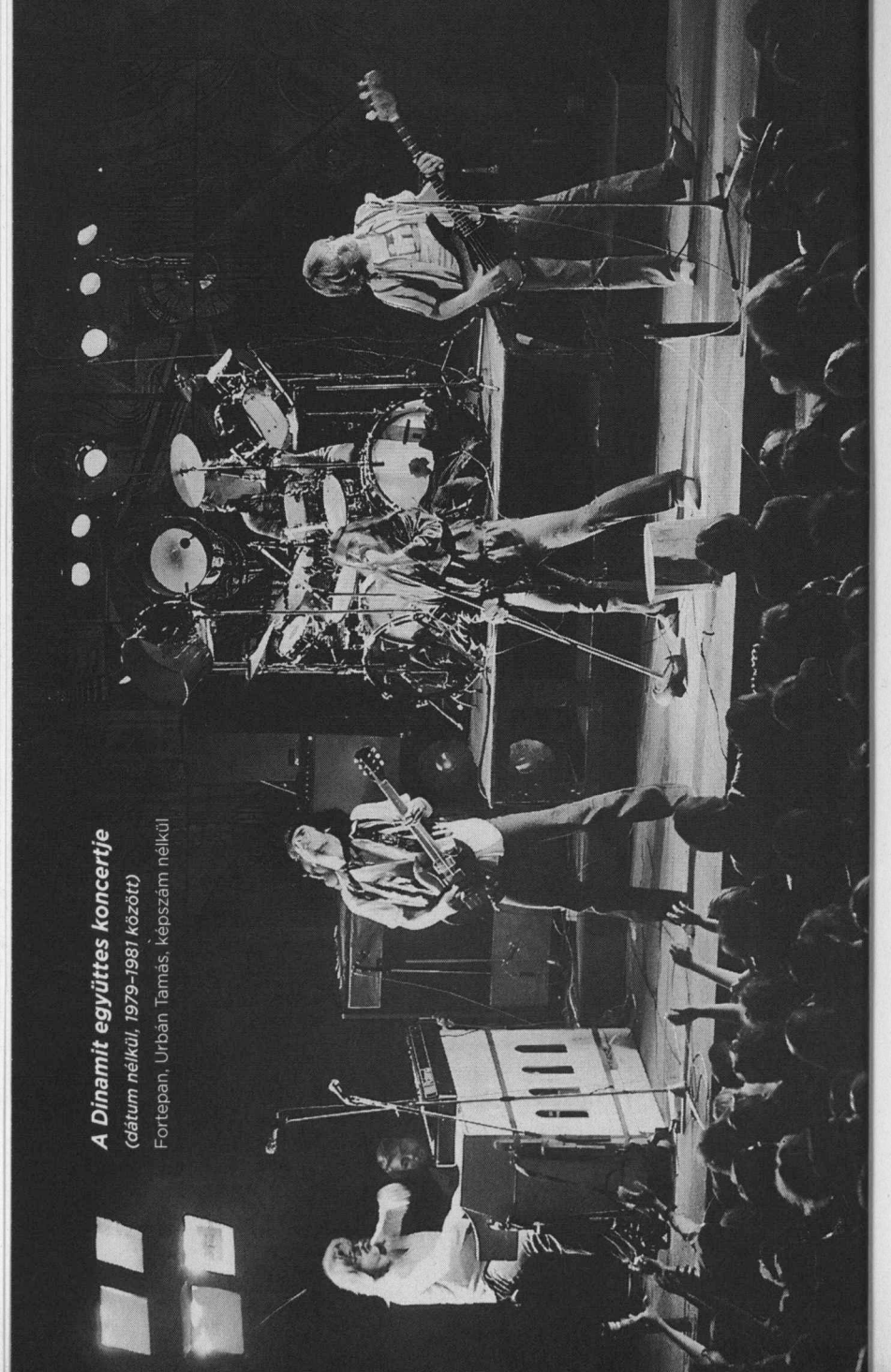

A Dinamit együttes koncertje
(dátum nélkül, 1979–1981 között)
Fortepan, Urbán Tamás, képszám nélkül

KÍSÉRLET EGY MUNKADOSSZIÉ KIMERÍTÉSÉRE

(TÁRGYALÁS)

1981. július 22.

„Dalos" munkadossziéját 1981. július 6-án nyitották,[8] a benne található iratok alapján első jelentését a tartótisztjével július 21-i találkozójukon adta. A szóban elmondottakat Gábor Róbert hadnagy másnap rögzítette.[9] „Dalos" mindenekelőtt elmondta, hogy zenekarával – nem említi, de tudható, hogy a Dinamitról van szó – július első felében az Országos Rendező Iroda (ORI) szervezésében vidéki koncertturnén vett részt, amely rendzavarás nélkül ért véget. Ez állambiztonsági szempontból még nem számított érdekesnek, hiszen a sokak által magyar állami rockzenekarnak tekintett Dinamit fellépéseit amúgy sem kísérték botrányok. A következő közlése viszont már felkeltette a tiszt érdeklődését:

8 ÁBTL 3.1.2. M-41343, fedőlap.

9 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 5–6. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1981. július 22.

„A tmb. a *»Korlátolt Felelősségű Társaság«* amatőr beat együttesről az alábbiakat állapította meg. A zenekar tagjai: *Laár András gitár, ének, Barnai* [sic!] *Tibor billentyűsök, ének, Márton András dobos, Lengyelfi Miklós elektromos bőgő.* A KFT *1981. február hónapban* alakult meg. Tagjai közül korábban *Laár András a Panta Rheiben, Bornai Tibor pedig a Főnix együttesben játszott,* a másik két tag most kezdte zenei pályafutását. A KFT megalakulása óta kb. *10–12 önálló koncertet* adott. Koncertjeinek nagy részét a Kassák és a Postás Művelődési Házakban rendezték meg. Jelenleg az ORI központi műsorában az LGT előzenekaraként lépnek fel. A zenekar célkitűzése, hogy betörjenek az élvonalbeli együttesek közé, és működési engedélyt szerezzenek. Ennek első lépése az volt, hogy a Magyar Televízió 1981. augusztus 1-én induló *Táncdal Fesztiváljára* több számukkal beneveztek, és ezek közül a *»Bábu vagy« című számukat* elfogadták, a másik számukat *»Sakkfigurák« címmel Bódi* [sic!] *Magdi* énekli. A zenekarok között elterjedt az a hír, hogy a KFT együttes mögött olyan magas beosztású személyek állnak, akik »mesterséges« úton hamar be akarják juttatni az élvonalba az együttest. Célkitűzésük, hogy a KFT elnyerje a Táncdalfesztivál közönségdíját, amely kislemez kiadásának lehetőségét teremti meg."

A megfogalmazás alapján „Dalos" előzetes feladata volt információt szerezni a KFT-ről, amelynek úgy tett eleget, hogy (legalábbis induljunk ki ebből) fellapozta a *Magyar Ifjúság* tíz nappal korábban megjelent számát, amely a küszöbön álló Táncdalfesztivál kapcsán írt a zenekarról: *„A Laár András (gitár, ének), Bornai Tibor (billentyűsök, ének), Márton András (dobok) és Lengyelfi Miklós*

(elektromos bőgő) összeállítású *Korlátolt Felelősségű Társaság* (KFT) [...] meglehetősen rövid múltra tekinthet vissza. Noha tagjai – így *Laár a Panta Rheiből és Bornai a Főnixből,* illetve mindketten a Küllőrojtból és a tiszavirág-életű Kentaurból – már valamelyes nevet szereztek maguknak. [...] Az *idén februárban* jöttünk össze – mondja Laár –, és márciusban léptünk először a közönség elé. [...] Amit mi most folytatunk – *tíz koncerttel* a hátunk mögött – az nem más, mint egyfajta kísérletezés, amelynek a célja az, hogy megpróbáljuk a magunk módján az irodalom (líra és próza), valamint a színház művészetét és a rockzenét kapcsolatba hozni műsorunkon belül" – áll az újságcikkben, amelynek szerzője aztán kérdés gyanánt megállapítja: „Együtt szerepeltek *Bódy Magdival,* kísértek majd a *fesztiválon* is. – A mi számunk címe – amit a zenekar játszik –: *Bábu vagy*. Amit Magdi énekel, az némileg közelít az újhullámos muzsikához. Az ő számának a címe: *Sakkfigurák*."[10]

A jelentés és az újságcikk szövegének azonos vagy nagyon hasonló részeit magam emeltem ki (így fogok eljárni a továbbiakban is). Látható, a KFT tagjainak sorrendje és hangszereik megnevezése teljes mértékben megegyezik a két szövegben. Ez, ha belegondolunk, mármár a csoda kategóriájába tartozik, tekintve, hogy az értesülés elvileg kettős közvetítésen keresztül került az újságcikkből a jelentésbe. Képzeljük el: Vikidál beleolvas a *Magyar Ifjúság* könnyűzenei rovatába, hogy tudjon valamit jelenteni, sikerül majdnem szó szerint bebiflázni, majd

[10] *Magyar Ifjúság*, 1981. július 10. 36–37. Fesztivál '81. KFT.

a tartótisztnek felmondani azt, amit olvasott, majd Gábor hadnagynak sikerül úgy lejegyezni vagy megjegyezni azt a nyilvános helyen megtartott találkozón, hogy másnap a híradásra kísértetiesen hasonló formában tudja jelentésbe foglalni az információt.

Az ilyen egyezés legfeljebb akkor állhatna elő, ha az újságcikk a jelentés megfogalmazójának az asztalán feküdt – ne feledjük, a jelentést nem „Dalos", hanem Gábor hadnagy írta le. Vagyis jó eséllyel az operatív tiszt volt az, aki a cikket felhasználta – és kicsit át is írta: az interjúból egyáltalán nem az olvasható ki, hogy a zenekar tagjai az élvonalba való gyors bekerülést várták volna a fesztiváltól. Laár inkább kíváncsisággal fordult az esemény felé, Bornai remélte, hogy produkciójuk üde színfolt lesz, míg Márton azt várta, hogy kiderüljön, dalaik mennyire tetszenek a *közönségnek* (közönségdíjról nem beszélt). Nem valami különös és nem is túl ambiciózus elvárások ezek egy fiatal együttestől, a jelentés szerzőjének azonban sikerült egészen másként értelmezni a tagok mondatait. (A jelentésben szerepelt még, hogy a KFT az LGT előzenekaraként vesz részt annak ORI-turnéján. Ez nem volt egészen helytálló információ, csak a július 20-i, a Budai Parkszínpadon tartott koncerten léptek fel együtt.)[11]

A tartótiszt értékeléséből kiderül, hogy a KFT a megalakulása óta a látókörükben lévő „problémás" zenekarok közé tartozik: „Koncertjein az úgynevezett »Punk« irányzatot képviselik, az általuk előadott dalok szövege kétértelmű, politikailag is kifogásolható. Operatív szem-

[11] *Pesti Műsor,* 1981/28. 14. [hirdetés]

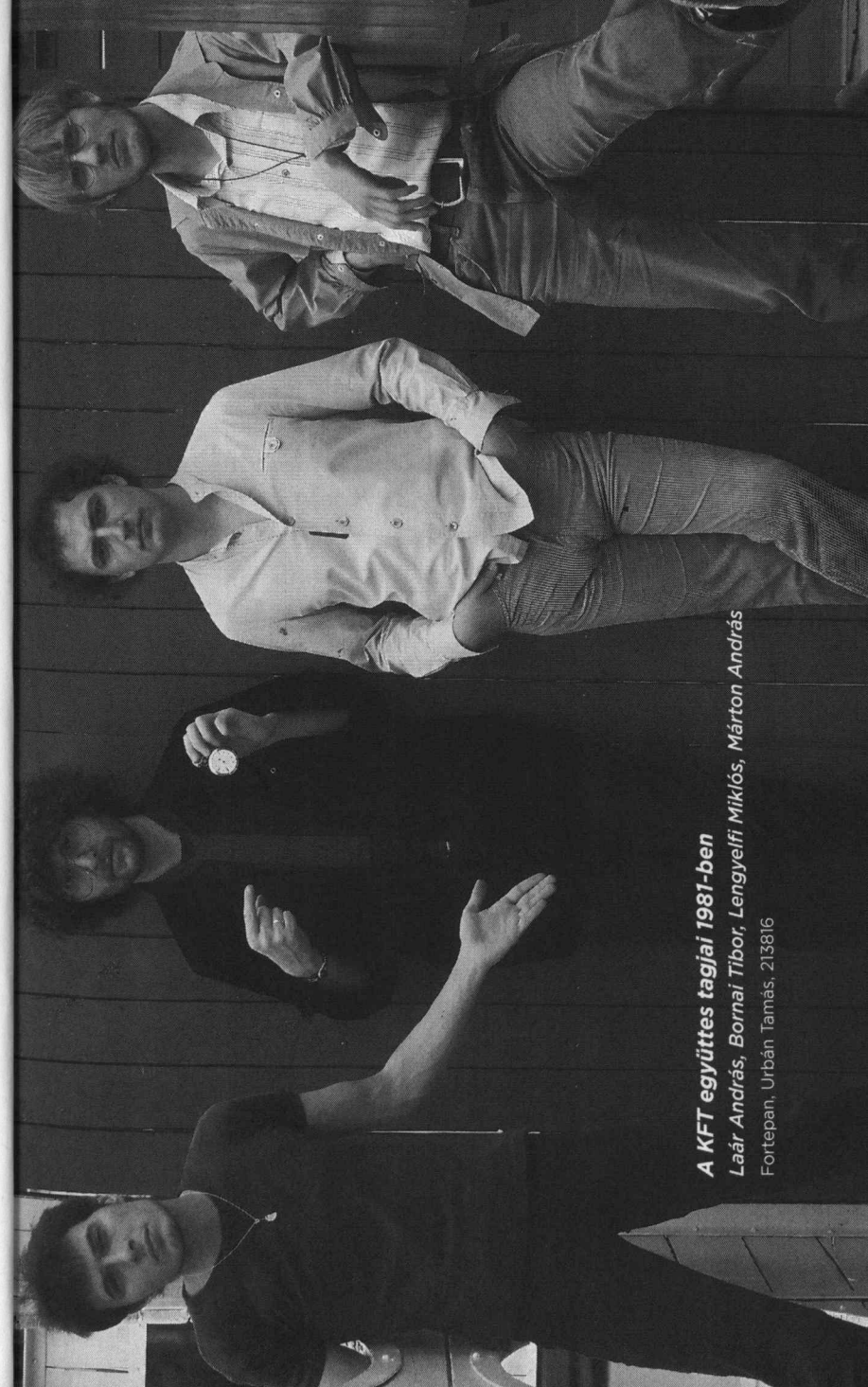

A KFT együttes tagjai 1981-ben
Laár András, Bornai Tibor, Lengyelfi Miklós, Márton András
Fortepan, Urbán Tamás, 213816

pontból figyelmet érdemel az a körülmény, hogy magas beosztású személyek »mesterséges« úton akarják befuttatni a KFT-t." Gyanítom, Gábor hadnagy nem sok KFT-nótát hallott, az újságban olvasottakon kívül semmit sem tudhatott a zenekarról. De hát ki voltak festve (mint a Beatrice tagjai, akik a megelőző években sok fejtörést okoztak a hivatalos szerveknek), és egyik dalukat az interjúban ők is újhullámosnak aposztrofálták, így alkalmasnak mutatkoztak a „problémás" punkegyüttesek megjelenítésére. Talán ezért kellett megemlíteni, hogy olyan „problémás" helyen adják koncertjeik nagy részét, mint a Kassák Művelődési Ház (erről az újságcikkben nem volt szó, de közismert lehetett akkoriban). Ám egy ilyen, politikailag kifogásolható punkzenekar – ráadásul működési engedély hiányában, hiszen azt még csak most akarják megszerezni – miként léphetett fel az ORI hivatalos műsorprogramjában a korszak sztárzenekarával együtt (megjegyzem, működési engedély nélkül ez bajos lett volna), és hogyan vehetett részt egy televíziós dalfesztiválon? Talán úgy, hogy rejtélyes „magas rangú személyek" segítik őket – nyilván ezért kellett az újságcikkből vett információkat ezzel kiegészíteni.

De vajon kik egyengethették a KFT útját? Könnyen lehet, hogy Gábor hadnagy Erdős Péterre, a hanglemezgyár nagy hatalmú menedzserére utalt. Legalábbis erre lehet következtetni a fentivel majdnem egy időben a „Professzor" fedőnevű tmb. (azaz Som Lajos) által adott jelentésből. Ő a Piramis bulgáriai turnéja során futott össze Bódy Magdival, aki elmondta neki, hogy a táncdalfesztiválon a KFT együttessel fog fellépni, ám együttműködésük várhatóan nem lesz tartós, mert Erdős a fesztiválon a zenekart „önállóan kívánja futtatni".[12] Elképzelhető, hogy a „Professzortól" származó információt a tiszt egyszerűen áthelyezte „Daloshoz", ezzel erősítve annak forrásértékét. Nem mellesleg, a tiszt már „Professzor" pár héttel korábbi jelentését is úgy értékelte, hogy „[o]peratív szempontból figyelmet érdemel a Bódi Magdolnát [sic!] fellépései során kísérő KFT együttes törekvése a punk zenei irányzat egy újabb változatának bevezetése érdekében". Mondanom sem kell, a jelentésnek egyetlen olyan részlete sem volt, amelyet ekképpen lehetett volna interpretálni.[13]

Lehetséges, hogy Som jelentéséből más is átkerült Vikidáléba. „Dalos" ugyanis azt is közölte, hogy Révész Sándor kivált a Piramisból, amely éppen Bulgáriában koncertezik, ahol „egy Jorgosz nevű görög származású személy" énekel Révész helyett. Igaz, ez a hír könnyűzenei körökben közismert lehetett, júliusban több lap is beszámolt róla, de a tartótiszt megjegyzése szerint más hálózati jelentés, illetve 3/a rendszabály, azaz telefonlehallgatás útján is értesültek róla. (Mint később kiderült, Tzortzoglou Georgios [Jorgosz] végül csak a már lekötött turnékra szállt be az együttesbe.) A hadnagy igazán megértő volt a frissen beszervezett „Dalos"-sal: miután a tmb. a feleségével jugoszláviai nyaralásra indult, „konkrét" feladatot nem adott neki.

12 ÁBTL 3.2.4. K-2950. 79/55. „Professzor" fn. tmb. jelentése, 1981. szeptember 3. (Az eredeti jelentést július 20-án vagy 30-án adta a hálózati személy.)

13 ÁBTL 3.2.4. K-2950. 79/52-53. „Professzor" fn. tmb. jelentése, 1981. július 6. (Az eredeti jelentést június 23-án adta a hálózati személy.)

1981. augusztus 19.

Bár a tervek szerint augusztus 3-án vették volna fel ismét a kapcsolatot, a dosszié alapján a következő találkozóra csak augusztus 12-én került sor, amelyről egy hét múlva (!) írt jelentést Gábor Róbert.[14] „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy részt vett *Kardos István és Szomjas György* által rendezett »Kopasz kutya« [sic!] című film bemutató előadásán. A tmb. véleménye szerint a film egyértelműen kiáll *a felhígult, elsivárosodott, eldurvult ösztönvilág* mellett, annak *jogait követeli és elnyomott lángelméknek tartja képviselőit.* A film főszereplői a HBB [Hobo Blues Band] és a P. Mobil beat együttesek. A film egyik betétdala, amely így hangzik: *»Le kell menni kutyába! / Légy a kutyák királya! / Ne királyok kutyája! / Kopasz kutya, csókolj meg! / Kopasz kutya, harapj meg! / Kopasz kutya, csókolj meg! / Kopasz kutya, balhéból, jót harapunk egymásból!«*, hűen tükrözi a film semmitmondó tartalmi sivárságát. A film egyébként »Dalos« fn. tmb. véleménye szerint *komoly* társadalmi problémát feszeget, mert *a csövesek, a szakadtak, a punkok és társaik életével és sorsával* is foglalkozik. A *társadalom* minden tagja számára, aki ezekért a fiatalokért tehet valamit, *kötelessége*, hogy ezeket a fiatalokat a társadalom hasznos tagjává nevelje. A film viszont, *ahelyett, hogy öntudatra ébresztené* ezeket a fiatalokat, elfogadtatja velük *»emberalatti« tudatukat*, megadja nekik azt a *filozófiát*, amelyet a nyu-

[14] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 7–9. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel megtartott találkozóról, 1981. augusztus 19.

gati országokban az úgynevezett »hipik« [sic!] hirdetnek. »Dalos« véleménye szerint ezt a filmet nem lett volna szabad bemutatni, mert ez a tűrt kategória szintje alatt van. A film a politikailag kiforratlan fiatalok gondolkodásában zavart idéz elő."

Lehetséges, hogy Vikidál Gyula ott volt a bemutatón, azt azonban nem tudjuk, milyen benyomásokat szerzett a filmről, állítólagos véleménye ugyanis bizonyosan a központi pártlap, a *Népszabadság* kritikájából származott: „Így hangzott [a programot megfogalmazó rockhimnusz]: *»Le kell menni kutyába! / Légy a kutyák királya! / Ne királyok kutyája! / Kopaszkutya csókolj meg! / Kopaszkutya harapj meg! / Kopaszkutya csókolj meg! / Kopaszkutya balhéból / Jót harapunk egymásból! / Jót harapunk egymásból!«* [...] Kezdetben nehéz volt eldönteni, hogy ez a film leleplezni, lejáratni kívánja ezt a *híg, elsivárosodott, eldurvult ösztönvilágot*, amelyet ábrázol (ezzel a törekvéssel ugyanis rokonszenveznék), vagy ellenkezőleg, kiáll mellette, glorifikálja, *jogait követeli, és elnyomott lángelméknek tartja képviselőit.* Lehet, hogy maguk az alkotók – *Kardos István,* a forgatókönyv társszerzője és *Szomjas György,* a másik szcenarista és a rendező – sem döntötték el egyértelműen? [...] Pedig halálosan *komoly* kérdésről van szó. A *csövesek, a szakadtak, a punkok és társaik élete, sorsa,* világfelfogása lelkiismereti probléma minden humánusan gondolkodó ember számára, helyzetükön, életszemléletükön, világunkon való kívül- és szembenállásukon változtatni – ez mindnyájunk, az egész *társadalom* feladata és *kötelessége.* [...] [A film] *ahelyett, hogy* felszabadítaná, emberi *öntudatra ébresztené* a (többségükben) önhibájukon kívül a társadalom és az erkölcs perifériájára

került fiatalokat, elfogadtatja velük, mesterségesen konzerválja *»emberalatti« tudatukat*, megadja nekik a modern barbarizmus gyanúsan boldogító *»filozófiáját«*, a csökkentértékűség büszke önérzetét."[15]

Képzeljük el (megint): 1981. augusztus 6-án a *Népszabadság* kritikát közöl a *Kopaszkutya* című filmről, ez augusztus 12-én az ügynöki találkozóra készülő „Dalos" kezébe kerül, aki memorizálja, saját véleményként felmondja a tartótisztjének, aki egy hét elteltével olyan formában rögzíti azt írásban, hogy az hűen visszaadja az eredeti cikk szóhasználatát. A korábbihoz hasonlóan itt is inkább azt feltételezhetjük, hogy Gábor hadnagy volt az, aki összekalapálta a jelentést. A korábbival szemben ez esetben a jelentés forrásául szolgáló szöveget nem is kellett tendenciózusan átalakítania, mert annak mondandója egy az egyben átemelhető volt az állambiztonság világába. Voltak persze eltérések, például az újságcikkben nem volt szó politikailag kiforratlan fiatalokról, a „tűrt" kategóriáról és hippikről sem, illetve a szerző – helyesen – a filmben szereplő zenekarként egyedül a Hobo Blues Bandet említi, igaz, a főszereplő, Schuster Lóránt kétségtelenül a P. Mobil frontembere volt.

Róla a jelentésben az is szerepel, hogy Hitler *Mein Kampf* című művét olvassa, Göring a példaképe, akinek az életéről tanulmányt (!) akar írni. A tmb. „felháborítónak" tartotta, hogy a film ilyen embereket bálványoz a fiatalok előtt. Azt gyanítom, hogy a felháborodás mögött inkább Gábor Róbertet sejthetjük: a „Dalos" véleményeként elő-

15 *Népszabadság*, 1981. augusztus 6. 7. Gyertyán Ervin: A hét filmjei. Kopaszkutya.

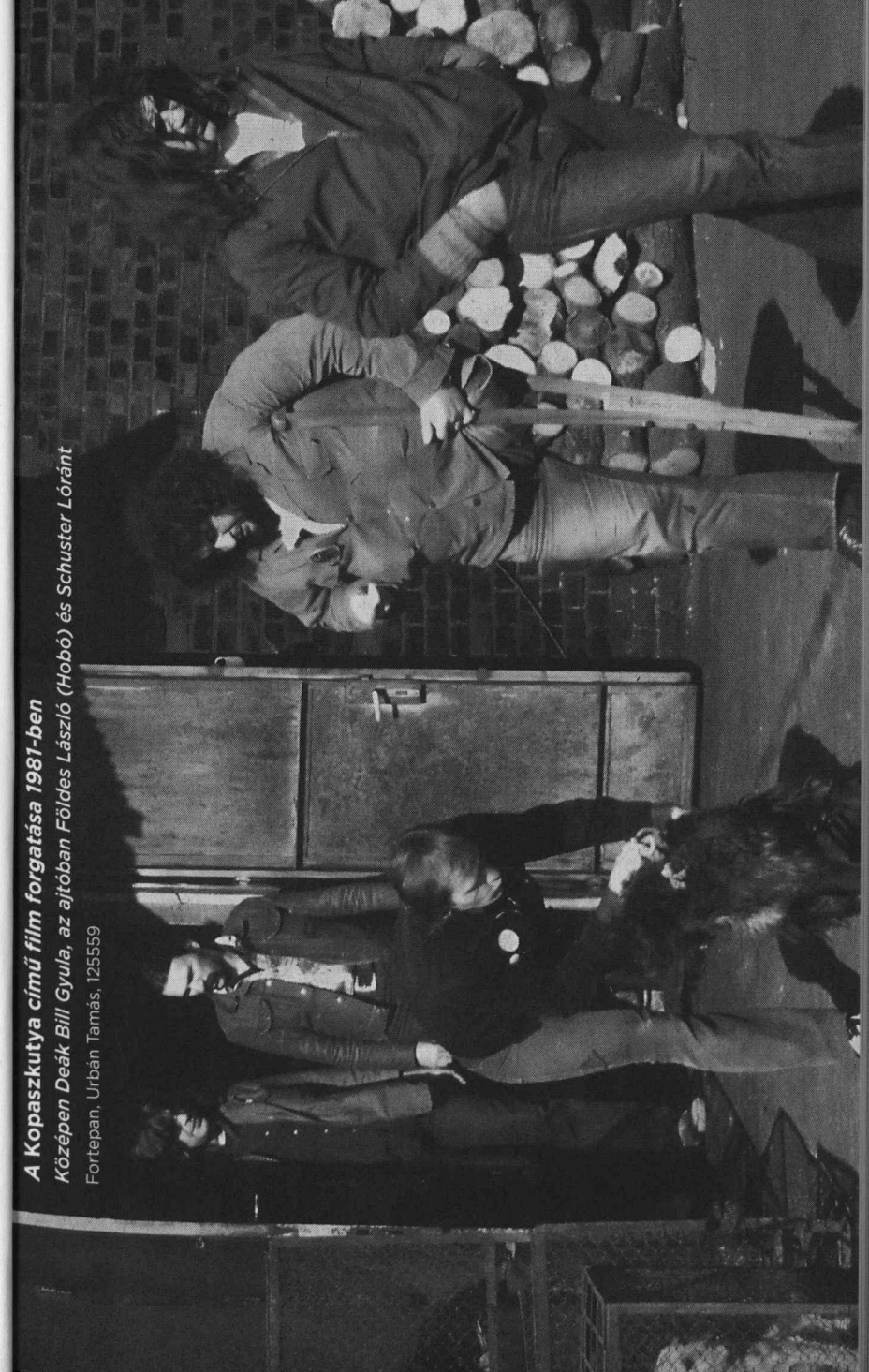

A Kopaszkutya című film forgatása 1981-ben
Középen Deák Bill Gyula, az ajtóban Földes László (Hobó) és Schuster Lóránt
Fortepan, Urbán Tamás, 125559

adott cikket meg kellett toldani egy konkrét értesüléssel, „ténnyel", amely súlyt adott ennek a véleménynek. Ez akár a hálózati személytől is származhatott, de a fentiek alapján már nem lehetünk biztosak benne. Arra mindenesetre elég volt, hogy Schusterre előzetes ellenőrzést vezessenek be. (Ez „a bűncselekményre utaló elsődleges információk, jelzések adatpontosító, -kiegészítő munkafolyamata" volt, amely „információ valószínűsítését" célozta.[16])

A találkozón végül a tmb. „problémaként említette, hogy a különböző ifjúsági lapok – Magyar Ifjúság, Ifjúsági Magazin – az utóbbi 1 évben többet foglalkozott [sic!] a problémás együttesekkel, mint azokkal, akik a hivatalos kultúrpolitikának megfelelően dolgoznak. Így mesterségesen reflektorfénybe állították a problémás együtteseket és mögéjük sorakoztatták a fiatalok egy részét." Ez akár Vikidál Gyula személyes véleménye is lehetett, ám feltehetően ő nem mondta volna azt, hogy a hivatalos kultúrpolitikának megfelelően dolgozik, még akkor sem, ha kétségtelenül otthagyta a „lázadó" P. Mobilt a „m. kir." Dinamitért (miként széles körben interpretálták lépését). Gyanús az is, hogy állítólagos véleménye egy az egyben visszaköszön a tiszt által írt értékelésben: „A film mondanivalójának társadalmi veszélyessége abban van, hogy a politikailag kiforratlan fiatalokat azok az együttesek mögé próbálja tömöríteni, amelyek szemben állnak a hivatalos kultúrpolitikával, és ezeknek a nézeteiknek koncertjeiken hangot is adnak." Azt gondolom, nem arról volt szó, hogy a tiszt teljes mértékben átvette volna a

[16] ÁBTL 4.1. A-3036. Állambiztonsági értelmező kéziszótár. Összeállította: Gergely Attila. BM Könyvkiadó, Budapest, 1980. 52.

hálózati személy értékelését a szóban forgó problémáról, hanem inkább ő volt az, aki saját értelmezését beleírta „Dalos" jelentésébe.

A tmb. most feladatokat is kapott a tartótisztjétől, figyelnie kellett, hogy a zenészek körében milyen „hangulat" alakult ki a *Kopaszkutya* című filmmel kapcsolatban, illetve magának is alakítania kellett ezt a hangulatot: „Zenész ismerősei között bátran mondja el negatív benyomásait a filmről." (Az nem derül ki, hogy akkor most valóban a saját véleményét kellett-e hangoztatnia, vagy a pártlap kritikusáét.) Emellett az ORI központi műsorában velük együtt fellépő többi zenekar „politikai magatartását" és a közönség „hangulatát" is figyelni kellett.

1981. szeptember 3.

A munkadossziéban ezután – a kronológiának megfelelően – az 1981. szeptember 3-ára keltezett jelentés következik, azt azonban szóban még az előző előtt, augusztus 6-án adta a tmb., vagyis a hadnagynak majdnem egy hónapba telt, míg írásba foglalta azt.[17] „Dalos" elmondta, „hogy találkozott *Gazdik József* [nevű] ismerősével, aki elmondta, hogy Non Stop néven új együttest alakított. Az együttes tagjai: *Kocsis Gábor dobos*, korábban a *Hidrogén* együttesben játszott; *Vágó László basszusgitáros*, korábban a *Spirál* együttes tagja volt; *Kiss Ernő Pál gitáros*, korábban az *Illés* együttes tagja volt; *Lámer Emil*

[17] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 10–11. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel megtartott találkozóról, 1981. szeptember 3.

billentyűs, korábban a Color együttes tagja volt. A zenekar tervei között szerepel, hogy *melodikus rockzenét* fognak játszani, ezzel kívánnak betörni az élvonalba. »Dalos« fn. tmb. véleménye szerint az együttes jó zenészekből áll, és mivel most nagy *divat a nosztalgiakoncertek* megtartása, elképzelhető, hogy az új Non Stop együttes hamar nagy népszerűségre tesz szert."

Ez az értesülés kétségkívül Gazdiktól származott, ő azonban nem „Dalosnak", hanem a *Magyar Ifjúság* újságírójának beszélt arról, hogy felélesztette volt zenekarát: „Olyan társakat választottam, akik már korábban bizonyítottak. Így *Kocsis Gábor dobos a Hidrogénből, Vágó László basszusgitáros a Spirálból, Kiss Ernő Pál az Illésből, a gitáros Lámer Emil korábban a Colorban játszott*, jómagam a billentyűs hangszereken játszom. [...] Új számaink stílusában is a hagyományokat követjük, maradunk *a melodikus rockzenénél*." Mire a riporter megjegyezte: „*Divat a nosztalgia*, gondolom ezt az új Non Stop a *koncerteken* is kihasználja."[18] A hírt vélhetően ez alkalommal is a tartótiszt írta ki az újságcikkből (bár figyelmetlen volt, Lámerből billentyűst csinált, pedig az Gazdik volt a zenekarban), ahhoz illesztve a már a KFT kapcsán is előkapott kitételt, miszerint be akarnak törni az élvonalba. Kérdés, miért volt ez fontos a számára, ha a Non Stop zenekarral kapcsolatban nem fogalmazott meg politikai kifogást.

„A tmb. továbbá elmondta, hogy beszélt Szigeti Ferenccel, a Karthago együttes vezetőjével. Szigeti elmondta, hogy *a Kertészeti Egyetem Klubjában* együtt

18 *Magyar Ifjúság*, 1981. július 24. 34. (zoltán): Ismét: megállás nélkül.

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III-B. A L O S Z T Á L Y

SZIGORUAN TITKOS!

Tárgy: "Dalo
megt

J E L E N T É S
Budapest, 1981. szeptember o3.

Jelentem, hogy 1981. augusztus o6.-án nyi
lálkoztam "Dalos" fn.tmb.-vel.

A találkozó alkalmával "Dalos" fn.tmb. je
kozott Gazdik József ismerősével, aki elm
néven uj együttest alakitott.
Az együttes tagjai: - Kocsis Gábor dobos,
együtt
- Vágó László bassusg
Spirál
- Kiss Ernő Pál gitár
együtte
- Lámer Emil billenty
együttes

A zenekar tervei között szerepel, hogy me
fognak játszani ezzel kivánnak betörni az
fn. tmb. véleménye szerint az együttes jó
ésmivel most nagy divat a nosztalgia kono
elképzelhető, hogy az uj Non Stop együtte
szerüségre tesz szert.

A tmb. továbbá elmondta,hogy beszélt Szig
gó együttes vezetőjével. Szigeti elmondte
Egyetem Klubjában együtt léptek fel a tat
amatőr, müködési engedéllyel nem rendelke
Az együttes tagjai: Horváth Csaba ének, b
Birta Géza dob.
Galla Miklós ének, sz
Deák Gábor ének, szax

Ismét: megállás nélkül

Valószínű, hogy ma már jobbára csak s
szakma emlékszik egy igen egyéni hangú
együttesre, a Non Stopra. Az öt éve felosz-
lott csoport egykori tagjai, külön-külön, de ma
is az élvonalbeli együttesekben játszanak.
Most, 1981-ben újra van Non Stop, a hajda-
ni zenekarvezető, *Gazdik József* élesztette fe
az egykoron patinás nevet.

— *Mi volt az oka, hogy ez a legendás csa-
pat oly hirtelen elűnt?*

— A legtöbb ok az volt, hogy a hetvenes
évek közepétől sorra hívták el a zenészeket
ami egyre jobban megnehezítette az alkotó-
munkát. A zenei stílus is teljesen megváltó-
zott, a fémes rockzene előretörésével a Non
Stop, a melodikus rockvonal képviselője, sok
más együtteshez hasonlóan egyszerűen kieset
a népszerűségből.

— *Kik játszanak melletted a megújhodott
együttesben?*

— Egy kicsit itt is érvényes a közmondás
a név kötelez. Nézzünk csak végig az egykor
tagokon: Victor Máté, Závodi János, Somló
Tamás, Solti János, nem akármilyen nevek.
Olyan társakat választottam, akik már korább
ban bizonyítottak. Így Kocsis Gábor dobos
a Hidrogénből, Vágó László basszusgitáros
Spirálból, Kiss Ernő Pál az Illésből, a gitáros
Lámer Emil korábban a Colorban játszott, jó-
magam a billentyűs hangszereken játszom.

— *Megvannak az új tagok, milyen zené
fogtok játszani?*

— Visszatérünk a régi hagyományokhoz
Programunk három részre osztható, a koncer-
teken előadjuk a régi Non Stop-sikereket,
Lélegző furcsa hajnalon-t, a Ne haragudj ked-
vesem-et, a Hogy én jussak el-t, a Szép Mar-
gitot, a Szelíd tüzeket, de olyanokat is, melye-
ket a zenekar áthangszerelt, mint a Mégis
szép az élet, Hetente egyszer, Minden út mesz-
sze fut címüeket. Új számaink stílusában is
hagyományokat követjük, maradunk a me-
lodikus rockzenénél.

— *Divat a nosztalgia, gondolom ezt az ú
Non Stop a koncerteken is kihasználja.*

— Nyáron a Lőrinci Ifjúsági Parkban, jú-
lius 11-én, augusztus 2-án a Budai Ifjúság
Parkban, ősztől az egyetemi klubokban, illet-
ve az FMH-ban tartunk Non Stop nosztalgia-
show-t, ahol is mindenki ott lesz, aki a Non
Stop-ban valaha játszott.

— zoltán —

„Dalos" 1981. szeptember 3-i jelentésének részlete...

ÁBTL 3.1.2. M-41343. 10-11.

... és a* Magyar Ifjúság *tudósítása a Non Stop zenekarról

1981. július 24. 34.

léptek fel a *tatabányai GM 49* nevű amatőr, működési engedéllyel nem rendelkező együttessel. Az együttes tagjai: *Horváth Csaba ének, basszusgitár, Birta Géza dob, Galla Miklós ének, szólógitár, Deák Gábor ének, szaxofon.* Zenéjükben az *új hullám* stílusát követik. Kemény rockzenét játszanak, és zenei berkekben nagy jövő előtt álló együttesnek tekintik őket. Az együttes tatabányai, de koncertjeik jelentős részét Budapesten bonyolítják le. Koncertjeik törzshelyei a Kertészeti Egyetem és a *Józsefvárosi Ifjúsági Ház.* A GM 49 együttes működési engedély megszerzése céljából vizsgára jelentkezett az Országos Rendező Irodánál."

Ezen értesülés forrása nem Szigeti volt, hanem a *Magyar Ifjúság* fenti lapszáma, annak is ugyanaz az oldala, mint amelyen a Non Stopról is olvasni: „Alig néhány fellépés után meghívást kaptak a rangosnak számító *Kertészeti Egyetem Klubjába; a Karthago együttessel közösen* ők nyitották a *tatabányai* szabadtéri színpad nyári évadját, a rádió »Csak fiataloknak« műsora is felhívta már rájuk a hallgatóság figyelmét. Kik ők? A *GM 49 együttes* (képünkön balról jobbra): *Birta Géza (dob), Horváth Csaba (ének, basszusgitár), Galla Miklós (ének, szólógitár) és Deák Gábor (ének, szaxofon).* Zenéjükben görcsösségmentesen veszik át az angol *újhullám-hatásokat* [...]." Azt a riporter jegyezte meg egyik kérdésében, hogy „a közönség eddig értőnek bizonyult, hiszen már második fellépéseteken megtelt a *Józsefvárosi Ifjúsági Klub*".[19] A jelentés szerzője néhány dolgot elnézett ugyan (a KEK-ben egyedül, a Karthagóval Tatabányán léptek fel, a GM 49

[19] *Magyar Ifjúság*, 1981. július 24. 34–35. F. T. A.: Mi az a „nyúvév"?

nem odavalósi, hanem budapesti), de a tévedései is – az újhullámos stílus és a kemény rockzene azonosítása kivételével – egyértelműen a cikk félreolvasásából származnak. A tagokat is automatikusan kimásolta, abban a sorrendben, ahogy olvasta, ez magyarázza, hogy a felsorolásban a zenekar vezetője és névadója, Galla Miklós miért került csak a harmadik helyre: mert az újságban közölt fotón balról a harmadik volt.

Az nem derül ki, állambiztonsági szempontból miért volt érdekes ez a két zenekar. A GM 49-et legalább újhullámosnak lehetett tekinteni, a Non Stop viszont nem volt az (róluk csak annyit tudott megjegyezni a tiszt, hogy be akarnak törni az élvonalba). A magyarázatot ez esetben is az értékelés adja meg: „A jelentésben leírtakból megállapítható, hogy a könnyűzenei területről készített összefoglaló jelentésben leírt azon felvetésünk, hogy gomba módra szaporodnak az engedély nélkül játszó amatőr beat együttesek[, amelyek] továbbra is problémát jelentenek. A jelentésben szereplő két új együttes a tmb. véleménye szerint nem fog a problémás együttesek kategóriájába tartozni, mert tagjaik jól képzett zenészek, és nincs szükségük arra, hogy »balhékkal«, illetve politikailag kifogásolható dalok előadásával hívják fel magukra a figyelmet." A cél láthatóan az volt, hogy konkrét értesülésekkel támasszák alá az összefoglaló megállapításait: a tiszt rálelt a gombamódra szaporodás két gyümölcsére, amelyek persze nem voltak „problémások", de talán jobb is volt így, hiszen neki sem okoztak több problémát, azaz munkát. Az operatív nyilvántartásban azért priorálni kívánta a két zenekar tagjait, azt azonban a hadnagy sem nagyon gondolhatta komolyan, hogy bármit is talál róluk.

A tmb. két feladatot kapott: további, működési engedély nélküli „amatőr beat-együtteseket" kellett felderítenie, illetve az ORI központi műsorának fellépőit és közönségét kellett figyelnie („Dalos" elmondta, hogy augusztusban abban lépnek majd fel). Ezekről azonban, mint láthattuk, a következő találkozón, augusztus 12-én adott jelentésében egyetlen szó sem esett.

1981. október 22.

A dossziéban elfekvő anyagok alapján pár hétig nem találkozott egymással „Dalos" és a hadnagy, a következő eseményre október 20-án került sor, amelyről két nap múlva készült jelentés, mindjárt kettő is. Az elsőben ismét arról volt szó, hogy Schuster Lóránt 1979-től (!) folyamatosan a *Mein Kampf*ot olvassa, de arról barátai és ismerősei előtt nem beszél. Kérdés, hogy akkor „Dalos" honnan tudott erről. Talán abból következtetett erre, hogy – mint előadta – az olvasottak „kihatnak nevezett magatartására, egyéniségére, amely különben is arrogáns, provokatív". Ez esetben viszont arra lehet rákérdezni, hogy vajon mi alapján vonta le következtetését „Dalos": talán maga is olvasta Hitler könyvét?

A dolognak nincs sok értelme: valaki tiltott művet olvas, de arról senki sem tud. Ám talán éppen ez volt a cél, azaz rögzíteni, hogy Schuster az olvasottakat nem terjeszti; elvenni a pár hónappal korábban megfogalmazott súlyos állítás élét, csökkenteni a jelentőségét. No nem a P. Mobil vezetőjére tekintettel, az ő sorsa gyaníthatóan nem érdekelte Gábor hadnagyot; inkább magát védhette, hiszen előfordulhatott, hogy egyik felettese rákérdez, intézkedett-e a náci propaganda terjesztése ügyében. És akkor kiderül, hogy semmi alapja sem volt az információnak, és még magyarázkodásra kényszerül. Illetve, ha volt még valaki, akit védeni kívánt, az „Dalos" lehetett, erre utal az 1979-es évszám: Schuster éppen akkor kezdte Hitler munkáját olvasni, amikor Vikidál Gyula már nem volt az általa vezetett P. Mobil tagja, így nem voltak mindennapi kapcsolatban. A tmb.-nek mindenesetre továbbra is figyelnie kellett Schustert, emellett soron kívül kellett jelentenie, ha az „ellenforradalom" 25. évfordulója kapcsán „érdemleges" információhoz jutna.[20]

Az aznapi találkozóról készített másik jelentés szerint „Dalos" megtudta Erdős Pétertől, hogy Nagy Feró lett a Piramis énekese.[21] Még az is lehet, hogy tényleg így történt, azaz a Dinamit frontembere valóban a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat (MHV) menedzserétől értesült a fentiekről. A hanglemezgyár reklámkiadványának 1981. decemberi számában ugyanis az olvasható, hogy október 9-én délelőtt megjelent náluk, azaz nyilván Erdősnél a Piramis és Nagy Feró („az ex-Beatrice nagy tehetségű és zabolátlan frontembere"), és közölték, hogy utóbbi lesz a zenekar szólóénekese. Az MHV hozzájárult ehhez („örültünk, hogy bizonyíthatjuk, sohasem az egyes művészekkel van bajunk és sohasem tartunk haragot"), de kis idő múlva Nagy Feró meggondolta magát.[22] A dátumok alapján

[20] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 12. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1981. október 22.

[21] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 13–14. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1981. október 22.

[22] *Pick-Up*, 1981. december. 1. A átigazolásokról.

nyilván az MHV lapja nem lehetett a jelentés forrása, bár ahogyan a tartótiszt összeeszkábálta ezeket, még azt sem zárhatjuk ki, hogy visszadátumozott jelentést helyezett el a dossziéban. (Egyébként Som Lajos, a Piramis vezetője éppen ekkoriban, azaz októberben nyilatkozta, hogy megvan az új énekesük, de még nem árulta el, ki az.[23])

„Dalos" emellett elmondta, hogy balmazújvárosi koncertjüket lemondták, mert állítólag őket és négy másik zenekart központilag letiltottak; panasza nem tévesztett célt, Gábor Róbert készségesnek mutatkozott, az ORI-nál kívánt érdeklődni, és tájékoztatást kért a Hajdú-Bihar megyei kollégáktól is. (Közbenjárásának eredménye nem ismert.) Ebben a jelentésben is szerepel feladatmeghatározás: a velük egy műsorban szereplő együttesek magatartásának, politikai megnyilvánulásainak a figyelése.

1981. október 24.

Az október 20-án kapott feladatok végrehajtására nem sok ideje volt „Dalos"-nak, hiszen a következő találkozóra már két nap múlva, október 22-én sort kerítettek, erről két nappal később írt jelentést Gábor Róbert.[24] Ebben természetesen szó sem volt 1956-ról, sem Schuster Lórántról vagy a Dinamittal egy műsorban szereplő zenésztársakról;

23 *Pesti Műsor*, 1981/43. 57. (ft): Döntés előtt a Piramis. Ki lesz a „kérdőjel"? (A cím arra vonatkozott, hogy egy fotót közöltek a zenekarról, kitakarva és kérdőjellel jelölve az új tag alakját.)

24 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 15-16. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1981. október 24.

ez volt az a jelentés, amelyben Szőnyei Tamás a saját írásának elemeit ismerte fel.

„A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy tudomása szerint a *Bizottság* együttes a *Beatrice* együtteshez hasonlóan *feloszlott*, vagy a feloszlás gondolatával foglalkoznak [sic!]. A tmb. és együttese a korábbi évekhez hasonlóan a Műszaki Egyetem »E« klubjában lépett fel több, engedéllyel nem rendelkező beat együttes társaságában. Egy műsorban szerepeltek a Vágtázó Halottkémek együttessel is. A Vágtázó Halottkémek együttes tagjai az előttük játszó Balaton együttes tagjai *kezéből kikapkodták a gitárokat*, és őrjöngve, artikulátlan hangok hallatása közben *rohantak a színpadra. A Vágtázó Halottkémek minden* színpadi *megmozdulása provokáció. Fülsiketítő tempóban belevágnak egy számba, majd néhány taktus után leállnak.* Ezt többször megismétlik. A színpadon teljes *káosz uralkodik*. A zenekar tagjai *nem figyelnek* a zenére, a dobos teljes erővel *püföli* a dobokat, a gitárosok sem a zenével, hanem az *ordítozással törődnek, nem lehet érteni, mit énekelnek a mikrofonba. Az együttes arra törekedett az egész koncert alatt, hogy a közönséget magával ragadja, és önkívületi állapotba hozza. A zenekar egyik vezéralakja a nemrég feloszlott Beatrice együttesből átkerült Vaszlavik* [sic!] *László, »Gazember« gúnynevű személy. A műsorban fellépett még a Punkráció, a Neurotic, az URH és a Kontroll együttesek. Ezek a zenekarok is a Vágtázó Halottkémekhez hasonlóan* [sic!] *műsort adtak. Menyhárt Jenő,* a Kontroll együttes tagja elmondta, hogy ezeknek a zenekaroknak *mást kell csinálni*, mint a már befutott, »profi« együtteseknek. Nekik nem a zenével, hanem a »balhéval« és a közönség szuggerálásával kell befutniuk."

Mondhatnánk, a Dinamit igencsak illusztris társaságba keveredett ezen az estén – ha hinnénk a jelentésnek, ám a hard rock jeles hazai képviselője sosem lépett fel az itt jelzett zenekarokkal, a hazugság csupán a beszámoló hitelességének biztosítását szolgálta. A jelentés ugyanis, mint említettem, Szőnyei szövege alapján készült. Pontosabban, az első mondata a cikk elé illesztett szerkesztői megjegyzésből származik, amely a punkról szólva megjegyezte: „Legnevesebb zenekaruk, a Beatrice azóta *feloszlott*. Vezetője, Nagy Feró a cikkünkben is szereplő, s azóta szintén »visszavonult« zenekar, a képzőművészekből állt *Bizottság* egy tagjának, Vahorn [sic!] Andrásnak a kiállítás-megnyitóján jelentette be megszűnésüket." A jelentésíró talán nehezen tudta értelmezni a „visszavonult" kifejezést, és ez a bizonytalanság került bele a szövegébe: a Bizottság vagy feloszlott vagy feloszlóban van. (A hír olyannyira nem volt igaz, hogy a zenekarnak 1983-ban és 1984-ben nagylemezei is megjelentek.) A következőkben „Dalos" úgy állította be a dolgot, mintha ezt követően egyetlen koncertről jelentene, valójában ezt az állítólagos koncertet három különböző rendezvényből gyúrta össze, amelyekről Szőnyei Tamás a cikkében írt: 1980. november 8-án az „E" klubban a Beatrice, a VHK és a Bizottság, 1981. február 15-én a Kassák Klubban a Balaton, a Punkráció, a Neurotic és az URH, míg március 18-án a szentendrei kultúrházban a Bizottság és a Kontroll Csoport lépett fel.

„Körülbelül a második szám felénél tarthatnak [a Beatrice tagjai], amikor ismeretlen fiatalemberek *kihúzzák a gitárok csatlakozóit,* kitépik a pálcát a dobos *kezéből,* megragadják a mikrofonokat: a Vágtázó Halottkémek *rohammal veszik be a színpadot. [...] A Vágtázó Halottkémek*

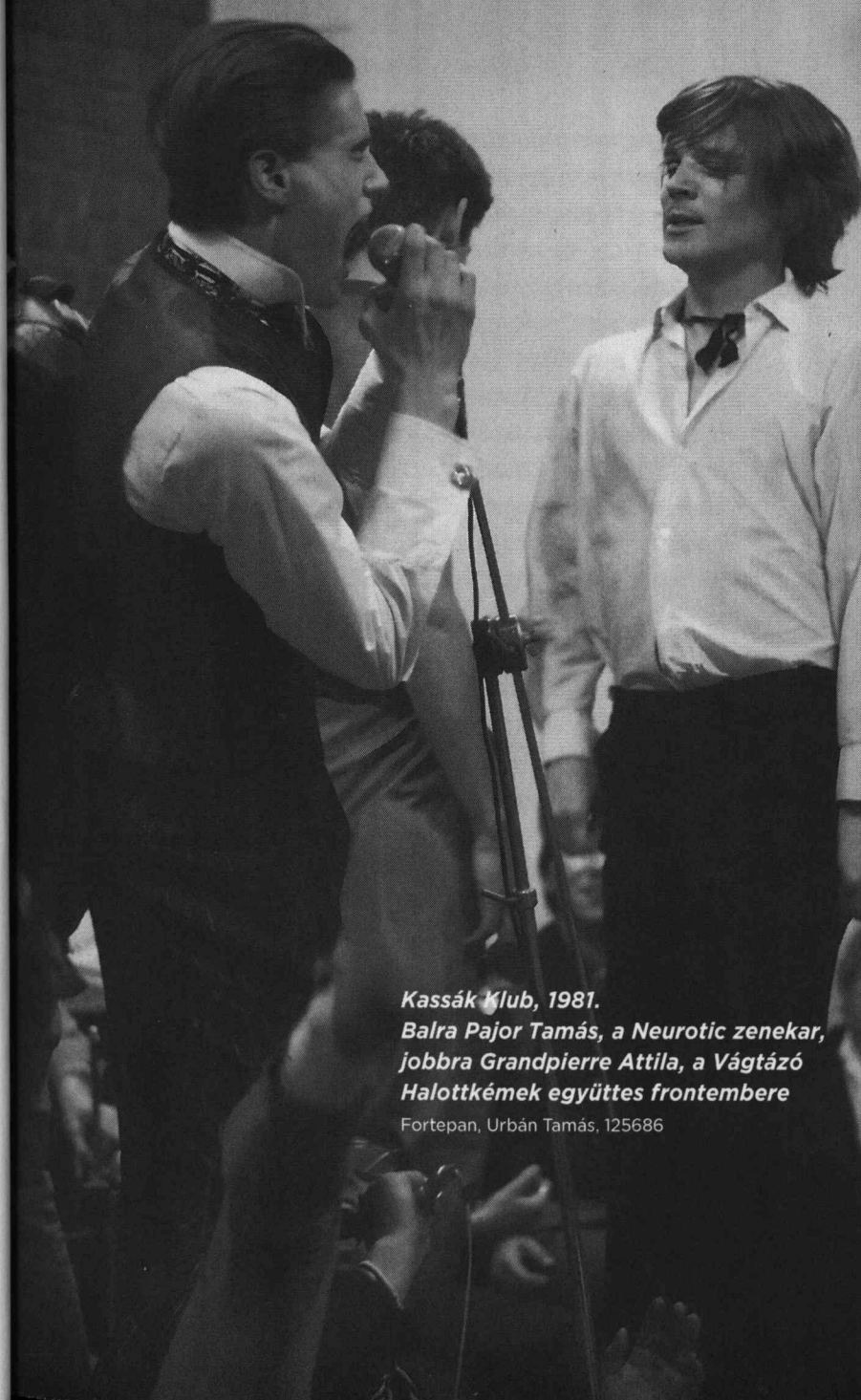

Kassák Klub, 1981.
Balra Pajor Tamás, a Neurotic zenekar, jobbra Grandpierre Attila, a Vágtázó Halottkémek együttes frontembere
Fortepan, Urbán Tamás, 125686

minden megmozdulása provokáció. Nyaktörő *tempóban belevágnak egy számba, majd néhány taktus után leállnak.* Ez többször megismétlődik. Később folyamatosan játszanak, de a kihívás mindvégig ott van velük az emelvényen, ahol totális *káosz uralkodik*. Ezek a srácok *nem figyelnek* sem egymásra, sem a hangszereikre. A dobos kíméletlenül *püföli* a bőröket, valaki gitározik is, de nem tudni, mit, egyfolytában *ordítoznak* a mikrofonba, a szöveg persze kivehetetlen" – írta Szőnyei. Látható: többé-kevésbé átfogalmazva ugyan, de az ügynökjelentés egy az egyben követi a lap tudósítását. (A jelentésben nyilván azért kellett a Beatricét a Balatonra cserélni, mert az elején a tmb. azt írta, a Beatrice már feloszlott, így értelemszerűen nem is léptek már fel.) Az átköltés néhol persze képzavart eredményezett: vajon mi lehet az a „fülsiketítő tempó"? Szőnyei Tamás a Beatrice fellépéséről szólva tévesen azonosította Waszlavik Lászlót a VHK tagjaként, és ez az információ a hálózati jelentésbe is átkerült, amelyben ugyanakkor a „Gazember" művésznév alvilági és bűnözői körökben használatos gúnynévként jelent meg. Egyetlen olyan közlés található a jelentésben, amely nem a cikkből származott, hanem „Dalos" tette hozzá, méghozzá az, hogy a VHK célja a közönség önkívületi állapotba hozása lett volna.

„Dalos" szerint a Punkráció, a Neurotic, az URH és a Kontroll zenekarok is a Vágtázó Halottkémekhez hasonló műsort adtak. Mint jeleztem, az együttesek nem a VHK-val együtt, hanem két másik alkalommal léptek fel. Egyedül a *hasonlóság* motívuma jelenik meg Szőnyeinél, ám éppen ellenkező értelemben, mint a jelentésben: „E próbálkozások azért *hasonlítanak* egymáshoz, mert másmilyenek, mint amiket eddig hallottak – mondja Müller Péter utolsó

éves filmrendező szakos hallgató, aki nemrég átigazolt a Kontroll Csoportba. – Azt kevésbé érzékelik, hogy ezek az új zenekarok legalább annyira különböznek egymástól, mint valamennyien a régiektől." Ez utóbbi megállapítás nem illeszkedett az állambiztonság értelmezésébe, így nem is került bele a jelentésbe. Bekerültek viszont az alábbiak: „*Mást kell csinálni* – vallja Menyhárt Jenő, aki mostanában szervezi újjá együttesét. [Ez lesz az Európa Kiadó.] – A rock fejlődéstörténete a mosóporéhoz hasonló; mindig kijön egy újabb, ami sokkal jobb az előzőnél, mert tartalmazza annak a tulajdonságait, plusz még valami újdonságot. Újat kell csinálni." Vagyis Menyhárt semmi olyasmiről nem beszélt, hogy az új együttesek nem törődnek „a zenével" (közismert perfekcionizmusa fényében különös is lett volna, ha ilyet mondott volna), és csak a közönség „szuggerálása" és a balhé lenne a céljuk; ezt a tmb. adta a zenésztárs (?) szájába.

A fogalmazás arra a megjegyzésre hajaz, amelyet „Dalos" a VHK-val kapcsolatban tett a hallgatóság önkívületbe hozása kapcsán. Ehhez hasonló megállapítás olvasható a tartótiszt értékelésében is: „A jelentés alapján megállapítható, hogy a könnyűzenei területről készített értékelő jelentésünk helyesen tartalmazza azt a megállapítást, hogy az engedéllyel nem rendelkező együttesek egyik fő célja a koncertjeiket látogató közönség megnyerése, de nem a zene erejével, hanem a színpadon tanúsított »balhés« magatartásukon keresztül."[25] Vagyis az a kevés „eredeti", ami a jelentésben van, nagy valószínű-

[25] *Magyar Ifjúság*, 1981. október 2. 34–35. Szőnyei Tamás: Új hullám vagy „nyúvév"?

séggel az sem a hálózati személytől származik. Nem árt megismételni: „Dalos" nem írásbeli jelentést adott, hanem október 22-én nyilvános helyen lebonyolított találkozón beszélt a hadnaggyal, amiről ez utóbbi két nappal később készítette el az írásos jelentést. Amennyiben „Dalos" lenne a szerző, akkor emlékezetből kellett volna pontosan visszaidézni az általa – akár csak egy-két órával – korábban elolvasott újságcikket. Vikidál Gyulának ez még akár nem is jelenthetett gondot, hiszen teljes koncertnyi dalszöveget (később pedig hosszú színpadi szerepeket is) fejből kellett előadnia. Ám nemcsak neki, hanem Gábor Róbertnek is legalább hasonló képességekkel kellett volna rendelkezni ahhoz, hogy bizonyos részeket szó szerint adjon vissza az eredeti cikkből. Még akkor is, ha a találkozó után azonnal felskiccelte a jelentést, és csak a gépelésre került sor napokkal később.

Elvileg persze a hadnagy már ott helyben jegyzeteket készíthetett a tmb. által előadottakról, ez azonban – tekintettel a körülményekre – nem lehetett egyszerű: a nyilvános helyen lebonyolított találkozókat rendszerint szórakozóhelyeken vagy a szabadban tartották, ahol feltűnő lehetett, hogy egy ismert rockénekes mellett egy alak jegyzetel. Éppen ez erősíti meg azt a korábbi következtetésemet, hogy „Dalos" jelentése azért követi viszonylag pontosan a forrásul szolgáló újságcikket, mert az újság az operatív tiszt asztalán feküdhetett, amikor a hálózati személlyel történt találkozóról szóló jelentését fogalmazta. Ennek fényében kifejezetten komikusnak hat, amikor azt olvassuk, hogy Gábor hadnagy megbízta a tmb.-t: a lehetőségei szerint „továbbra is kísérje figyelemmel ezeknek az együtteseknek a tevékenységét, és azokról jelentsen".

1981. november 19.

A következő találkozóra 1981. november 5-én került sor, amelyről két hét elteltével készített jelentést a hadnagy.[26] A hálózati személynek nyilván nem volt lehetősége a fenti együttesek megfigyelésére, mert egészen másról számolt be. Előadta, hogy „a *Szabadfoglalkozású Zenei Előadóművészek Szakszervezeti Bizottsága* 1981. *november 12-én 19,30 óra* kezdettel a *Fővárosi Nagycirkuszban »Pop Party a Porondon«* címmel jótékony célú műsort szervez. A műsorban fellépnek: *Bódy Magdolna, Csuka Mónika, Delhusa Gjon, Komár László, Máté Péter, Zorán, Bródy János, Fábián Éva, Karda Beáta, Eszményi Viktória, Szigeti Edit, Zalatnay Sarolta, Bojtorján* együttes, *Bergendy* együttes, *KFT* együttes, *Láma* együttes." A bevételből befolyt összeget a rokkantak éve alkalmából létesített folyószámlára utalják át. „Dalos" elmondta, hogy a zenekara és mások azért nem vesznek részt az eseményen, mert a Hajógyári-szigeten nyáron rendezett koncertből befolyt pénzt sem az eredetileg meghirdetett célra fordították a szervezők.

Az értesülés egyértelmű forrását nem találtam meg. A *Pesti Műsor* ugyan hírt adott a programról, a pontos kezdő időpontról, de a fellépők névsora és sorrendje nem teljesen egyezett a fentivel, emellett az ajánló a szervezőről és a bevételről sem ejtett szót: „*Pop party a porondon* (*Bódy Magdi, Bródy János, Csuka Mónika, Eszményi Viktória, Delhusa Gjon, Fábián Éva,* Ihász Gábor, *Karda Beáta, Komár*

26 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 17–18. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1981. november 19.

László, Katona Klári, Máté Péter, Szigeti Edit, Sztevanovity *Zorán, Zalatnay Sarolta, Bergendy, KFT, Láma, Bojtorján,* Apostol, Gemini) – [november] *12. Fővárosi Nagycirkusz (19.30 óra).*"[27] A *Népszava* a résztvevőket nem, a szervezőt viszont megemlítette: „Sztárparádé a porondon címmel három hangversenyt rendez a *Szabadfoglalkozású Zenei Előadóművészek Szakszervezeti Bizottsága november* 10-11-*12-én a Fővárosi Nagycirkuszban.*" A bevételt azonban nem a rokkantaknak szánták, hanem egy klub létesítésére fordítják – így a cikk.[28] Lehetséges, hogy a tiszt a két beharangozóból és Vikidál közléséből gyúrta össze az ügynökjelentést, a fellépők hosszú listája ugyanis most is azt valószínűsíti, hogy használni kellett a sajtót.

Ez alkalommal „Dalos" nem a megszokott feladatot kapta (továbbra is figyelje ezt vagy azt), hanem a hírszerzés kérésére Kevin Darroch kanadai állampolgárral kapcsolatban kellett jelentenie. Hogy a „hírigény" pontosan mire irányult, nem derült ki. A férfiról nyáron több hazai lap is írt annak kapcsán, hogy kenuval végighajózott a Dunán, és útja során áthalad Budapesten is. Az állambiztonság azonban nem ezért figyelt fel rá, hanem azért, mert a kanadai parlamentben dolgozott, illetve októberben összeházasodott Bódy Magdi énekesnővel, aki vele együtt Kanadába költözött. A magyar hírszerzés kísérletet tett a beszervezésére, ám több évig tartó próbálkozás után rájöttek, hogy a férfi már régen nem a kanadai törvényhozás alkalmazottja, így elálltak a tervüktől.[29]

27 *Pesti Műsor,* 1981/45. 61. Koncertmenü.

28 *Népszava,* 1981. október 28. 6. Horizont.

29 ÁBTL 3.2.4. K-2950.

Sem a munkadossziéban, sem az illető anyagában nincs nyoma annak, hogy „Dalos" bármiféle információval szolgált volna a kanadai férfiról.

1982. február 4., február 5.

Az 1982. január 25-i találkozóról két jelentés is készült, pontosabban ugyanazt a jelentést két külön dátummal ellátva is elhelyezték a dossziéban.[30] Talán azért, mert az énekes életének és a hazai rockzene történetének jelentős történéséről számol be: „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy a Dinamit beategyüttes – amelynek ő is tagja – feloszlott. Véleménye szerint a feloszlásnak az volt az oka, hogy Szűcs Antal Gábor és a két Németh testvér Révész Sándorral, a Piramis együttes volt énekesével akar új együttest létrehozni. »Dalos« jelenleg munka nélkül van, több élvonalbeli beategyüttessel tárgyalt szerződés ügyben, de konkrétan nem állapodott meg egyik együttessel sem." Ez az információ vélhetően magától Vikidál Gyulától származott, és elvileg kihatással kellett lennie a hálózati személy hírszerző lehetőségeire, ám valójában nem sok jelentősége volt, hiszen a tmb. addig sem sok információt szállított.

„»Dalos« továbbá jelentette, hogy kapott meghívót a *Budapesti Kertészeti Egyetem Klubjától* az 1981. évi beat területen végzett szavazások eredményhirdetésére és a

30 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 19–20. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. február 5. Uo. 21–22. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. február 4. (A két változat iktatószáma is megegyezik.)

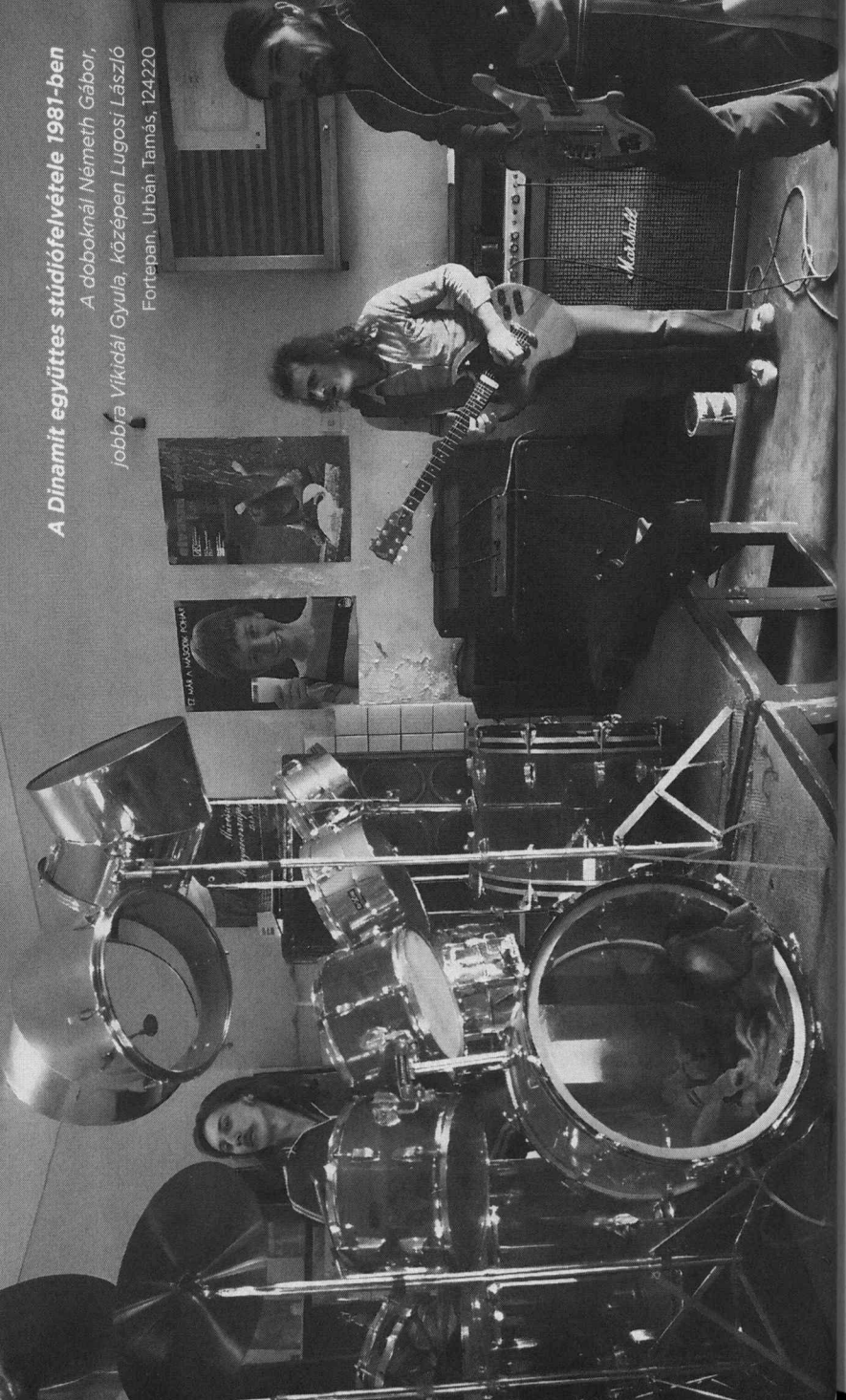

A Dinamit együttes stúdiófelvétele 1981-ben
A doboknál Németh Gábor, jobbra Vikidál Gyula, középen Lugosi László
Fortepan, Urbán Tamás, 124220

díjazott együttesek által adott koncertre. *A klub* vezetősége az elmúlt évben – november hónapban – *szétosztotta* az általuk készített *kérdőíveket, majd összegezte* az eredményeket, és ennek alapján állapították meg a végeredményt. A szavazás *eredményei* az alábbiak voltak: *1981* legjobb *női énekese: Koncz Zsuzsa, férfi énekese: Komár László, billentyűse: Presser Gábor, gitárosa: Frenreisz Károly, dobosa: Solti János volt.* A szavazás alapján az év *meglepetése a KFT együttes, csalódása a Piramis együttes* volt." A jelentésíró ez alkalommal is a sajtóból, méghozzá a Magyar Úttörők Szövetsége lapjából , a *Pajtás*ból dolgozott: „A *Budapesti Kertészeti Egyetem klubja* jóvoltából mi, akik hivatásszerűen foglalkozunk zenével, elkészíthettük listánkat az elmúlt év sikereiről. *A klub* ugyanis *szétosztotta, majd összegezte a kérdőíveket,* amelyeket nemrégiben kitöltöttünk. Íme, a vég*eredmény: 1981 női énekese: Koncz Zsuzsa; férfi énekese: Komár László; zenekara: LGT; billentyűse: Presser Gábor;* basszus*gitárosa: Frenreisz Károly;* gitárosa: Tátrai Tibor; *dobosa: Solti János.* 1981 dala: Gyertyák (V. Moto Rock [sic!]); koncertje: A Koncert; *meglepetése; KFT; csalódása: Piramis.*"[31]

A jelentés készítője kicsit elnézte Frenreisz hangszerét (és nyilván ezért hagyta ki Tátrait), de a két szövegrész rokonsága így is nyilvánvaló. Főleg, ha azt is megnézzük, amiről nem szólnak. A jelentésből, mint ahogy a *Pajtás* idézett cikkéből sem derül ki, hogy itt voltaképpen az 1981-es Popmeccsről volt szó, amelynek szervezésében és rendezésében a KEK mellett az *Ifjúsági Magazin*, a *Magyar Ifjúság*, a Magyar Rádió, a *Pesti Műsor*, valamint a televízió

[31] *Pajtás*, 1982. január 21. 18. B. Tóth László: Jól startolt a Start.

könnyűzenei műsora, a Pulzus is részt vett. A részletesebb és szabatosabb sajtóbeszámolókkal összevetve megállapítható az is, hogy az úttörők lapjában csak a szakmai szavazás győzteseit közölték (a jelentésből úgy tűnik, mintha ezek a közönségszavazást nyerték volna meg), és az is, hogy az év csalódása – úgy a szakma, mint a közönség szerint – nem „a" Piramis lett, hanem Révész Sándor kiválása a Piramisból (a szakmai szavazáson a Beatrice felosztásával holtversenyben).[32]

De olvassunk tovább, hiszen a jelentésíró is így tett annak idején: „»Dalos« továbbá elmondta, hogy sógorától, aki a P. Mobil együttes tagja, hallotta, hogy a *Budapesti* [sic!] *Sportcsarnok hivatalos átadása február 13-án lesz, majd* február 14-én *egésznapos* kulturális és sport*programok* lesznek. Itt fogják bemutatni először az új P. Mobil *nagylemez*t. A programok délelőtt 10,00 órakor kezdődnek. *A nagycsarnokban a rockzenészek válogatottja a riporterekkel és újságírókkal focizik. A gyakorló csarnokban* sportműsor lesz. Délután *16,00 órakor lép fel a Lobogó, a Ferm és a P. Mobil együttes.* Az esti órákban kerül sor a *Saga* nevű, *kemény rockzenét játszó kanadai együttes* koncertjére." Felhívom a figyelmet arra, hogy itt jelenik meg először Vikidál sógora, Kékesi László basszusgitáros mint értesüléseinek a forrása, valójában a valóságeffektus eszköze. Az információ ugyanis bizonyosan nem tőle származott, hanem ugyanabból a cikkből, mint az előbb: „Sokat vártunk rá, de elkészült. Igen, a P. Mobil együttes első *nagylemez*éről [1981 végén jelent meg *Mobilizmo* címen]

[32] Lásd például *Magyar Ifjúság*, 1982. január 22. 36–37. M-y: Popmeccs '81.

és az új, *budapesti sportcsarnokról* van szó. A sportcsarnok *hivatalos átadása február 13-án lesz, majd egésznapos program következik február 14-én.* Az *új P. Mobil albumot itt mutatják be először.* Sokat vártunk mindkettőre! De térjünk vissza a sportcsarnokra. A *kapukat délelőtt tíz órakor nyitják ki,* majd valamennyi teremben kezdetét veszi az *egésznapos program. A nagycsarnokban a rockzenészek válogatottja riporterekkel, újságírókkal* és kritikusokkal *focizik. A gyakorlócsarnokban* elkezdődnek a lábteniszselejtezők [...]. A karate- és kaszkadőrbemutatót követően *délután négykor lép fel a Lobogó, a Ferm és a P. Mobil együttes.* Az előrejelzések szerint *az est* fénypontja *a kanadai Saga együttes* műsora lesz. [...] A tengerentúli fiúk *kemény rockzenét játszanak* [...]."[33]

A jelentés folytatódott: „»Dalos« örömmel [?!] jelentette, hogy a sajtóban már korábban beharangozott *Start* lemeztársaság, amely a Magyar Hang*lemezgyár*tó Vállalaton *belül* működik és *fiatal, tehetséges* zenészek és előadóművészek lemezkiadásával foglalkozik, megkezdte munkáját. Kiadta az *East együttes* első nagylemezét. A kiadott nagylemez *címe: »Játékok«.* Az együttes tagjait a tmb. jól ismeri, aki [sic!] az alábbi felállásban játszanak: *Király István ütőhangszerek, Móczán Péter gitáros, Pálvölgyi Géza billentyűs, Varga János gitárok, Zareczky Miklós ének.*" Az úttörők lapjának fenti száma bőséges kútfőként szolgált a tiszt számára, hiszen a zenekar tagjainak sorrendje ez esetben is elárulja, honnan másolt: „Jól startolt a *Start* (a *lemezgyáron belüli* »lemezgyár«), elsőként az

[33] *Pajtás*, 1982. január 21. 18. B. Tóth László: Jól startolt a Start.

East együttes felvételeivel. [...] Az East-album *címe: »Játékok«. Király Istvánnak (ütőhangszerek), Móczán Péternek (basszusgitár), Pálvölgyi Gézának (billentyűs hangszerek), Varga Jánosnak (gitár) és Zareczky Miklósnak (ének)* köszönhető a zeneileg remekül felépített, hangulatos, valóban jól sikerült album. Egy-két szó a Startról. Nem új lemezgyár alakult, hanem a meglevő határozta el, hogy külön »részlege« az *új, tehetséges* együttesek felfedezésével és foglalkoztatásával igyekszik bővíteni a poprock palettáját."[34]

A végére maradt még egy információ, amely bizonyosan a hálózati személytől származott, de a közlés célja nem világos: „Dalos" lakásproblémája megoldódott, öröklakása augusztusban elkészül. Ezt leszámítva az állambiztonság csakis olyan információkhoz jutott, mint amelyekhez az ország csaknem valamennyi 10 és 14 év közötti fiatalja is. Operatív értéke ezek közül egyedül a régóta a politikai rendőrség látókörében lévő P. Mobil lemezbemutatójának lehetett, nem véletlen, hogy a tiszt csak ezt említette az értékelésében: ismerve a zenekart és a sleppjét, „rendzavarásra utaló körülmények várhatók"; nosza, intézkedtek is a koncert operatív biztosítására. Az egésznek nem sok teteje volt (alapja sem nagyon), nyilvánvalóan csak azt a célt szolgálta, hogy igazolja a jelentés operatív értékét. A tmb. egyébként ez alkalommal nem kapott feladatot, „mivel szerződéskötési problémái minden szabadidejét lekötik". Ezek szerint az ügynöki tevékenység szabadidős elfoglaltság volt...

[34] *Pajtás*, 1982. január 21. 18. B. Tóth László: Jól startolt a Start.

1982. február 5.

Február 5-ére keltezve egy másik jelentés is készült, amely az előző napi találkozón elhangzottakat rögzítette.[35] Ismét a P. Mobilban játszó sógorára hivatkozva „Dalos" ezúttal azt jelentette, hogy a *„Fővárosi Művelődési Házban* február hónapban *»Rockprogramok«* – beatkoncertek és különböző programok kerülnek megtartásra. *Február 5-én: a Super Group* együttes ad koncertet, melynek tagjai: *Dés László, Másik János, Tóth Tamás, Szende Gábor, Karácsony János, Solti János, Tátrai Tibor, Lerch István.* A fenti személyek különböző élvonalbeli beat együttesek tagjai, akik pár előadásban nosztalgia jelleggel állnak össze. *Február 12-én »Rock farsang«* címmel lesz koncert műsor. A koncerten a *Fórum és az Óceán* vidéki *együttesek lépnek* fel. A koncert után *video disco* keretében bemutatják *a Rolling Stones együttes 1969-es Hyde Park-i koncertjét.* Az est slágere *Sánta* [sic!] *László Egy nap rock című filmje* lesz, amely az *1981.* augusztus 22-i *hajógyári-szigeti koncerten* készült. *Február 19-én P. Mobil klubest* lesz. A koncert előtt *az együttes vezetője, Schuszter* [sic!] *Lóránd* [sic!] válaszol a közönség által feltett kérdésekre."

A forrás most sem a sógor volt, a rá való hivatkozás ez esetben is csupán azt a célt szolgálta, hogy a hitelesség mázával ruházhassa fel a jelentést: azt a látszatot keltette, hogy operatív úton, ellenséges körökből szerzett információról van szó. Ami valójában az *Esti Hírlap*

[35] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 23–24. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. február 5.

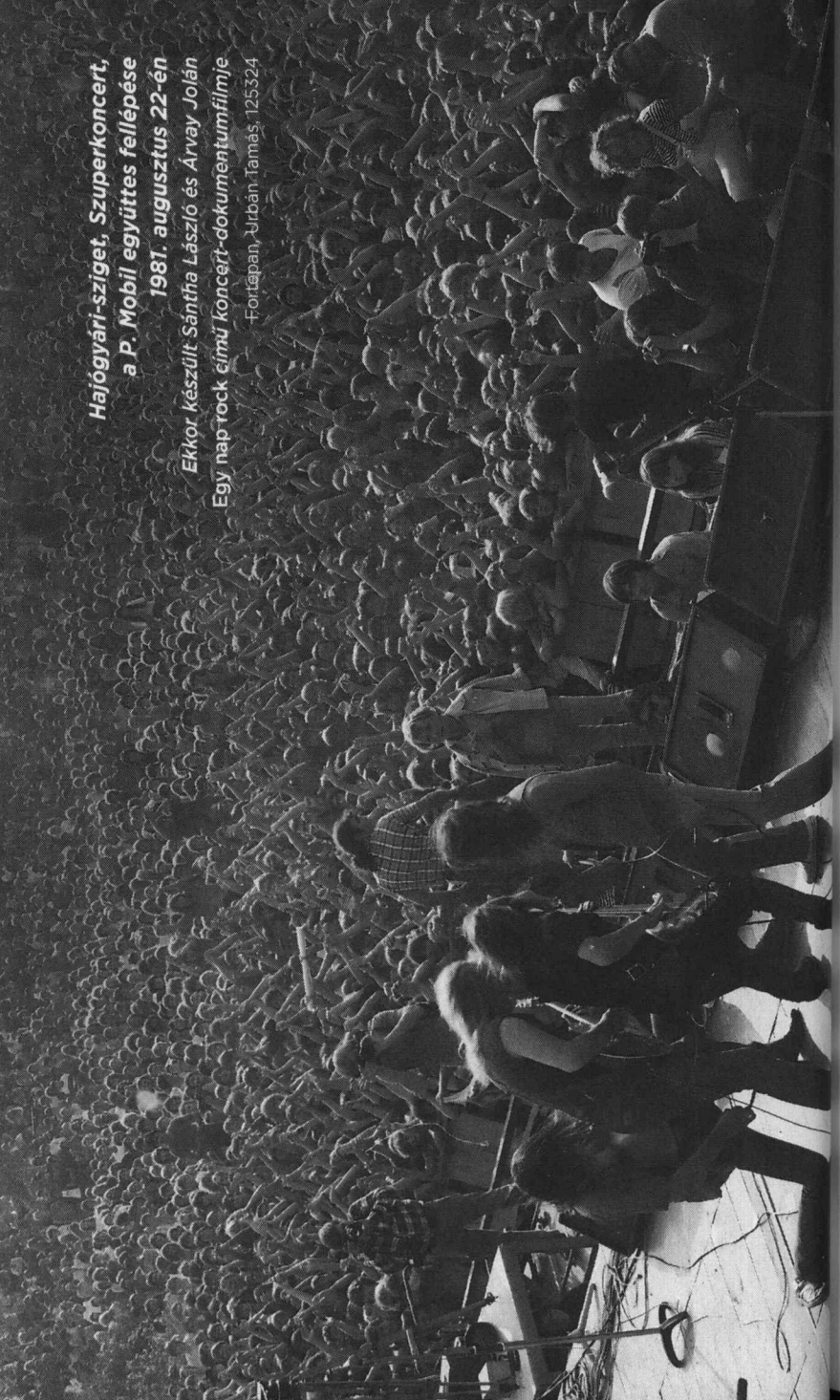

Hajógyári-sziget, Szuperkoncert, a P. Mobil együttes fellépése 1981. augusztus 22-én

Ekkor készült Sántha László és Árvay Jolán Egy nap rock című koncert-dokumentumfilmje

Fortepan, Urbán Tamás, 125324

programajánlójából származott, amelynek még a címe („*Rockprogramok*") is bekerült a jelentésbe: „*Február 5-én*, pénteken *a Fővárosi Művelődési Házban* bemutatkozik a *Super Group. Tagjai Dés László, Másik János, Tóth Tamás, Szende Gábor* (Dimenzió), *Karácsony János, Solti János* (LGT), *Tátrai Tibor* (Új Skorpió), *Lerch István* (V'Moto-Rock). *Február 12-én rockfarsang.* Ekkor a bajai *Fórum és az Óceán együttes lép* színpadra. Lesz New Wave *Disco, video* filmvetítés, a *Rolling Stones együttes 1969-es Hyde-parki koncertjéről*. Ezután *Egy nap rock címmel* bemutatják *Sántha László filmjét, az 1981-es hajógyári-szigeti koncertről*. Steiner András és Szabó M. László vezetésével érdekesnek ígérkezik a rajzgép-program. *Február 19-én P. Mobil klubest, beszélgetés Schuster Lóránttal, az együttes vezetőjével* [...]."[36]

A két szöveg hasonlósága újból csak arra enged következtetni, hogy a jelentésíró az újságcikkből másolta ki állítólagos értesülését, kicsit átfogalmazva, és persze kiegészítve egy olyan mondattal, ami az operatív érték látszatával ruházta fel a szöveget: „A tmb. véleménye szerint a P. Mobil klubestre sok »csöves« fog elmenni, mert a Budapesti [sic!] Sportcsarnokba[n] megrendezendő P. Mobil-koncertre drágák a jegyek, és az FMH-ban megrendezésre kerülő koncert jegyei lényegesen olcsóbbak." Az újságcikk szerint azonban a Fővárosi Művelődési Házban nem koncertet, hanem beszélgetést rendeztek, amelyen kizárólag Schuster Lóránt vett részt, nem az egész zenekar. Ezzel a tiszt vagy nem volt tisztában, vagy készakarva csúsztatott. Mindenesetre a tmb.-t elküldte

[36] *Esti Hírlap*, 1982. február 3. 2. Rockprogramok az FMH-ban.

SZTE Klebelsberg Könyvtár SZEGED

a nem létező koncertre *és* (!) a beszélgetésre, az FMH-ban lévő hivatalos kapcsolatát pedig tájékoztatni kívánta, hogy arra – a várható ellenséges megnyilvánulásokra tekintettel – megerősített rendezői gárdát biztosítson. A fentieken kívül a hálózati személynek a sógorán keresztül is szemmel kellett tartania a P. Mobil zenekart.

1982. február 26.

„Dalos" és tartótisztje 1982. február 23-án találkoztak újra. A tmb. egy tervezett rockfesztiválról számolt be, amelyet Miskolcon rendeznek meg, a repülőtéren vagy a Csanyik-völgyben. Már több neves zenekar (P. Mobil, Karthago, Edda, Skorpió és Nagy Feró együttese, a Csiga-Biga) jelezte a részvételét. Erre vonatkozóan nem találtam hírt az év elejéről, ám az előzmények alapján már nehezen hiszem el, hogy Vikidál tényleg a sógorától hallott a dologról, akire természetesen most is hivatkozott. A tiszt megjegyzése szerint a fentiekről 3/a. rendszabály, azaz telefonlehallgatás útján is értesültek, vagyis könnyen lehet, hogy az információ onnan származott, és a hadnagy ebből egy hamis jelentést is eszkábált, ami megerősítette az értesülést. Gábor Róbert mindenesetre értesíteni kívánta a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kollégákat, hiszen a problémás fellépők problémás sleppje miatt rendbontás várható. „Dalos" elmondta még azt is, hogy továbbra sem énekel együttesben, több ajánlatot is kapott, de még nem tudja, melyiket válassza. Miközben ezen törte a fejét, figyelemmel kellett kísérnie a fenti rockfesztivál előkészületeit, illetve részt kellett vennie a tavaszi ünnepségek al-

kalmával a Kertészeti Egyetem Klubjában megrendezett beat (!) koncerteken.[37]

1982. március 9.

„Dalos" március 4-én beszélt újra Gábor Róberttel, aki pár nap múlva el is készítette az erről szóló jelentését.[38] „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy *február hónap közepén »kísérleti stúdiót« nyitott fiatal művészek* és engedéllyel nem rendelkező amatőr beat együttesek részére a *Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Közművelődési Titkársága*. A kísérleti stúdió az *egyetem klubjában* működik *minden héten hétfőn 19,00 órától 23,00 óráig*. A stúdió *vezetője Jobbágy Gyula*. Az amatőr beat együttesek számára a stúdió a szükséges *felszereléseket is biztosítja* a koncertjeik megtartásához. Jelszavuk, *mindenki* jöjjön a stúdióba, *aki »érdemlegeset tud nyújtani«*. A stúdiót rendszeresen látogató együttesek között *évente tehetségkutató versenyt rendeznek*. A tehetségkutató verseny zsűrijének összetételét a Neoprimitív együttes tagjai alkotják. A kísérleti stúdió rendezvényeire *csak klubtagok mehetnek be*. A klubtagságot az *egyetemista hallgatók* alkotják. Egy klubrendezvényre kb. *3–400 személy* mehet el."

A jelentés ez alkalommal nem hivatkozott a nevezetes sógorra, de természetesen arra sem, hogy a benne foglaltak az *Ifjúsági Magazin* februári számából valók: „*Február*

[37] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 25–26. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. február 26.

[38] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 27–28. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. március 9.

15-én úgynevezett *kísérleti stúdió indul ifjú művészek* és művészjelöltek számára Budapesten, a *Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem klubjában*. Ezt követően a tanulmányi év alatt *minden hétfőn este 7-től 11-ig várják* azokat a fiatalokat, akik új dolgokkal kísérleteznek zenében, a képzőművészet, az irodalom, vagy bármely más művészeti ág területén. A klub *vezetője Jobbágy Gyula*, tőle kértünk részletesebb felvilágosítást. [...] – Manapság egy sor művészeti ág rendkívül igényes, ami a technikát érinti. Gondolok itt elsősorban a zenére, amelynek műveléséhez nem elegendő az alaphangszer és a tehetség. *Mi biztosítjuk a felszerelést és a fellépési lehetőséget*, illetve a műhelymunkához való lehetőséget. [...] – Kik jelentkezhetnek? Csak diákok? – *Mindenki, aki érdemlegeset tud nyújtani.* Elsősorban amatőröket hívunk, számukra ugyanis *évente rendezünk tehetségkutató versenyeket.* [...] Igyekszünk azonban megakadályozni, hogy értéktelen produkciók is a közönség elé kerüljenek. Kiszűrésükre külön *zsűrit hozunk létre.* [...] Klub jelleggel működik majd ez a kísérleti stúdió, ami annyit jelent, hogy *csak a klubtagjainkat engedjük be.* A középiskolások és *egyetemisták* elsőbbséget élveznek, [...] *egy-egy estén 3–400 fiatal érdeklődésére számítunk.* – S végül: hol jelentkezhetnek a kísérletező kedvű ifjú művész jelöltek? – Az *egyetem közművelődési titkárságán.*"[39]

Jól látszik, hogy egy ifjú tehetségek (nem feltétlenül csak zenészek) támogatására létrehozott egyetemi intézményből a jelentés miként fabrikált egy gyanús, engedély nélkül működő zenekarokat segítő szerveződést. A tiszt az értékelésben újból megemlítette, hogy a stúdió „az engedéllyel nem rendelkező beat együtteseknek kíván otthont adni", amelyek „politikailag ellenséges hangvételű dalokat" adnak elő, így a klubba járó, „politikailag még kiforratlan fiatalokat negatív irányba tudják befolyásolni". A hadnagy megjegyezte azt is, hogy a klubvezető és a Neoprimitív zenekar tagjai ellenséges tevékenységük miatt évek óta az állambiztonsági szervek látókörében vannak. Nyilván ezért került az együttes neve a zsűrivel összefüggésben a jelentésbe, hiszen róluk az újságcikkben nem volt szó; tudniillik Jobbágy a zenekar tagja volt. Gyanítom, ezt a tiszt jobban tudta, mint Vikidál Gyula. Aki egyébként – titkos megbízotti minőségében – a „tavaszi ünnepségsorozat" nagy tömegeket vonzó kulturális rendezvényeinek a figyelését kapta feladatul.

[39] *Ifjúsági Magazin*, 1982/2. 53. Kísérleti stúdió.

1982. március 23.

A március 18-ai találkozóról ismét pár napon belül jelentés született.[40] „Dalos" először saját helyzetéről tájékoztatta tartótisztjét: továbbra sincs szerződése „egyik élvonalbeli beat együttessel sem". Majd az Edda zenekarban történt tagcserékről számolt be: „*Pataki* [sic!] *Attilától*, az együttes vezetőjétől hallotta, hogy *Csapó György basszusgitáros [!] és Zselencz László dobos [!]* megvált az együttestől. A két zenekari tag kiválása nem a zenekar tagjai között lévő ellentétek miatt történt, hanem egészségi okokból. Csapó György kezét idáig a megerőltetéstől hét alkalommal *gip-*

[40] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 29–30. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. március 23.

szelték be, és rövidesen *műtéti beavatkozásra* is sor kerül. Zselencz László ujjai a háromszorosára vannak feldagadva, az orvos *1 évi pihenőt* rendelt el, ennek nem betartása műtéti beavatkozáshoz vezethet. Az együttes tagjai tárgyaltak a nemrég *feloszlott Dinamit együttesből a Németh fivérekkel*, de Pataki [sic!] Attila úgy döntött, hogy csak *Miskolcról való* személyeket vesz be az együttesbe. Végül *a miskolci Helios amatőr* beat együttesből *Róna György gitáros* és *Fortuna László dobos* lettek az Edda együttes új tagjai. Az Edda együttes új felállásban *Budapesten május 29-én a sportcsarnoki Start Fesztiválon* mutatkozik be."

Abban már semmi meglepő nincs, hogy ez a jelentés is egy sajtóhír alapján készült: „*Pataky Attila* végre megerősítette a hetek óta keringő kósza híreket: búcsút vesznek *dobosuktól, Csapó Györgytől és basszusgitárosuktól, Zselencz Lászlótól*. [...] [Pataky:] Csapó »Buksinak« rövidesen *műtétre lesz* szüksége, Zselencz »Zsöci« kezét már negyedszer *gipszelték be: legalább egy év teljes pihenés* kéne ujjainak. [...] Mindenképp *miskolci* fiúkkal akartuk pótolni őket. [...] – Olyan hírek terjedtek el, hogy a *feloszlott Dinamitból a Németh-fivérek* igazolnak át hozzátok. – Ez csak kacsa, mi sose gondoltunk erre. Új basszus*gitárosunk: Róna György* [...]. *Dobosunk: Fortuna László*. Mindketten *a miskolci Helios amatőr* csapatból érkeztek [...]. – Mikor mutatkozik be az új formáció? – Május 1-én Nyíregyházán kezdünk, majd 2-án Miskolcon koncertezünk. *Budapesten május 29-én a sportcsarnoki Start-fesztiválon* találkozunk újra a fővárossal."[41]

41 *Pesti Műsor,* 1982/10. 67. Fábián Tibor: „Új" dolgozók az Edda Művekben.

Zselencz László, Pataky Attila, Slamovits István, az Edda Művek koncertje 1983-ban
Fortepan, Kányó Béla. 269056

A nyíregyházi és miskolci koncertek bizonyára azért maradtak ki a jelentésből, mert a BRFK állambiztonsági szervét csak a budapesti fellépések érdekelték. Az újságcikkben viszont nem szerepelt, hogy Zselencz László ujjai háromszorosára dagadtak, nem tudni, ezt honnan vette a jelentés szerzője. Szövegszerűen az sem szerepelt a cikkben, hogy nem személyi ellentétek miatt léptek ki az említett zenészek, ám a riport bevezetőjében a cikkíró kifejtette, „egy popzenész betegségét mindig érthetetlen gyanakvás kíséri, pedig ő is ember, így – sajnos – őt sem kímélik a bajok", amivel gyakorlatilag azt mondta, hogy a tagcserék mögött nem feltétlenül személyi ellentétek állnak. A jelentés tehát egyértelműen a *Pesti Műsor* írása alapján született. Kérdés persze, hogy a tartótiszt miért tartotta fontosnak rögzíteni ezt az általa is csak tájékoztató jellegűnek értékelt értesülést. Az is kérdés, hogy miért küldte a tmb.-t a március 19–21-i Ifjúsági Fesztivál rendezvényeire, konkrétan a Neoprimitív és a KFT koncertjeire, az *Ifjúsági Magazin* fórumára és a diszkóprogramokra.

1982. április 13.

A következő találkozóra április 6-án került sor.[42] Ennek során „a tmb. jelentette, hogy barátjától, a 100 Folk Celsius együttes vezetőjétől meghívást kapott *március 26-án este 19,00 órára a Fővárosi Művelődési Házba a Muzsikás együttes és a 100 Folk Celsius együttes lemezbemutató-*

[42] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 31–32. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. április 13.

val egybekötött koncertjére. A koncertet a művelődési ház *színháztermében* tartották meg. A fenti két együttesen kívül vendégként fellépett még *Szörényi Levente, Komár László, Frenreisz Károly, Demjén Ferenc, Lehr* [sic!] *István, Pataky Attila, Solti János, Karácsony János, Somló Tamás.* A koncertet kb. 250–300 fiatal tekintette meg. Részükről rendzavarásra utaló cselekmények nem történtek." Habár „Dalos" egy már lezajlott rendezvényről számolt be, jelentésének forrását annak beharangozója képezte: „*Március 26-án este 7 órai* kezdettel rendhagyó *lemezbemutatót* tart a *Muzsikás és a 100 Folk Celsius együttes a Fővárosi Művelődési Ház színháztermében.* Az est vendége lesz *Szörényi Levente, Komár László, Sztevanovity Zorán, Frenreisz Károly, Demjén Ferenc, Lerch István, Pataky Attila, Solti János, Karácsony János és Somló Tamás.*"[43] Bár Zorán neve kimaradt a jelentésből, míg a közönség létszáma belekerült, a vendégfellépők sorrendje most is árulkodó: Gábor hadnagy ezt csak úgy tudta reprodukálni, ha előtte volt az újságcikk a jelentés megfogalmazásakor. Az „értesülést" a tiszt rutinszerűen kiegészítette azzal, hogy rendzavarásra nem került sor (amit az értékelésében is megismételt).

A tisztnek ezen kívül is volt jelentenivalója: a „tmb. [...] műsorvezető barátjától szerzett tudomást arról, hogy nemrég alakult meg [a] – működési engedéllyel nem rendelkező – *Dardtop* [sic!] együttes. Ez az együttes kemény rock zenét játszik. *Tagjai: Vértes Attila énekes, Gigor Károly dobos, Szekeres Tamás szólógitáros, Ács András basszusgitáros.*" A forrásául szintén az *Ifjúsági Magazin* fenti lapszáma szolgált: „A képen látható *Hardtop* együttes a múlt év de-

[43] *Ifjúsági Magazin*, 1982/3. 63. Lemezbemutató – koncerttel.

rekán alakult Budapesten, a Van Halen, Skorpions [sic!] és AC/DC számai mellett saját dalait játssza. Átlagos életkoruk 18 év. *Az együttes tagjai: Vértes Attila (ének), Gigor Károly (dob), Szekeres Tamás (szólógitár), Ács András (basszusgitár).*"[44] A információt talán azért kellett jelentésbe foglalni, mert a szóban forgó együttes ugyanúgy kemény rockzenét játszott, mint a „problémás" P. Mobil vagy a Beatrice, és – állítólag – ugyanúgy nem rendelkeztek működési engedéllyel, mint a másként „problémás" újhullámos és punkegyüttesek. Az engedély hiányát nem az újságcikkből vette a tiszt, talán abból következtette ki, hogy frissen alakult, tizenévesekből álló formációról volt szó.

„Dalos", illetve ez esetben inkább Vikidál végül egy személyes jellegű sérelmét is elpanaszolta kapcsolattartójának: az *Ifjúsági Magazin* februári számában Turi Gábor írt kritikát a Dinamit lemezéről, amivel a tmb. szerint „nyilvánosság előtt lejáratta" a zenekart. Tájékoztatta tartótisztjét, hogy a tagok egyrészt „ellencikk" megjelentetését, másrészt polgári peres eljárás megindítását tervezik Turi, valamint – nem világos, miért – Czippán György, Riskó Géza és Gyárfás Péter ellen is. Tény, hogy a kritikus nem bánt kesztyűs kézzel szegény zenekarral: „A Dinamit együttes második nagylemeze – amely A híd címet kapta – nem tartozik a téli kínálat kiemelkedő értékei közé. Sőt, hogy tovább tetézzem a bajt: szerintem kifejezetten blöff, bár kétségtelenül jobb blöff, mint az első lemezük volt. Látványosabban, hatásosabban, egységesebben, expresszszívebben mondják... a semmit. [...] Azt pedig végképp nem érteni, miért kell Vikidál Gyulának mindent végigüvöl-

44 *Ifjúsági Magazin*, 1982/3. 56. Magazin hír-turmix.

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III-B. ALOSZTÁLY SZIGORUAN TITKOS!

Tárgy: "Dalos" fn.tmb.-vel történt találkozóról

J E L E N T É S
Budapest,1982. április 13.

1982. április o6.-án nyilvános helyen talá
fn. tmb.-vel. A találkozó alkalmával a tmb.
barátjától a 100 folk celsius együttes veze
vást kapott március 26.-án este 19,00 órár
velődési Házba a Muzsikás együttes és a 10
együttes lemezbemutatóval egybekötött konce
Művelődési ház szinháztermében tartották m
együttesen kivül vendégként fellépett még
Komár László,FRenreisz Károly, Demjén Fere
PátekT Attila, Solti János, Karácsony Jáno
A koncertet kb. 25o-3oo fiatal tekintett4e
rendzavarásra utaló cselekmények nem történ
"Dalos" fn. tmb. továbbá jelentette, hogy mi
jától szerzett tudomást arról, hogy nemrég
ködési engedéllyel nem rendelkező - "DARDT
az együttes kemény rock zenét játszik:
Tagjai: Vértes Attila énekes,
Gigor Károly dobos,
Szekeres Tamás szólógitáros,
Ács András basszusgitáros

A tmb. továbbá elmondta, hogy az Ifjusági
havi számában "Hatástalan Dinamit" címmel
irt, amelyben a DInamit együttes nagylemez
tagjait nyilvánosság előtt lejáratta. Az e
Turi Gábor, Czippány György, Riskó Géza, G
ellen polgári peres birói eljárás lefolytat
oikk megjelentetését kezdeményezi.

„Dalos" 1982. április 13-i jelentésének részlete...

ÁBTL 3.1.2. M-41343. 31-32.

Hatástalan Dinamit

A *Dinamit* együttes második nagylemeze — amely A híd címet kapta — nem tartozik a téli kínálat kiemelkedő értékei közé. Sőt, hogy tovább tetézzem a bajt: szerintem kifejezetten blöff, bár kétségtelenül jobb blöff, mint az első lemezük volt. Látványosabban, hatásosabban, egységesebben, expresszívebben mondják... a semmit. Lehet persze, hogy túlzás szellemi igényekkel közeledni a rockegyüttesek teljesítményéhez?

Tanulj meg sírni!, Tépd el az időt!, Néma kőszobor, Dzsungelharc — ilyen és ehhez hasonló bombasztikus közhelyekből építkezik a szöveg, mint az előregyártott panelekből emelkedő lakótelepi bérház. Azt pedig végképp nem érteni, miért kell *Vikidál Gyulának* mindent végigüvöltöznie, különösen, hogy alapvető problémái vannak az artikulációval, a prozódiával, a szöveg és a kíséret ritmikájának egyeztetésével. Ez a lihegő, hatásvadász szerkesztés határozza meg a számok harmóniai fordulatait, a hangszerek csoportosítását és a refrének ismételgetését is.

Még leginkább ritmikailag érezhető némi törekvés a szokványelemek elkerülésére. A Tanulj meg sírni! című számnak az indító karióka ritmus némi latinos jelleget kölcsönöz, de ez hamarosan a jól bevált 4/4-be csúszik át. A Néma kőszoborban a bolgár ritmus jár ugyanígy. A legérdekesebb talán a második oldal (ami egészében jobb, mint az első) nyitó száma, a Tűz van, ahol a 4-es ütem felett a kíséretben 16-odos off-beatet alkalmaznak. Itt jó a dallamritmus is. Az Ott van a Híd című számnak a 3-as és 4-es ütem szembeállítása ad különlegességet.

Ezek a kezdeményezések azonban torzóban maradnak (például nincs kellően kihasználva a két szólógitár sem), emiatt a Dinamit-lemez egészében véve nem több, mint kilenc szám sablonos, érdektelen halmaza.

Turi Gábor

...és Turi Gábor kritikája a Dinamit lemezéről az Ifjúsági Magazinban

1982. február 1. 27.

töznie, különösen, hogy alapvető problémái vannak az artikulációval, a prozódiával, a szöveg és a kíséret ritmikájának egyeztetésével. Ez a lihegő, hatásvadász szerkesztés határozza meg a számok harmóniai fordulatait, a hangszerek csoportosítását és a refrének ismételgetését is."[45]

A tmb.-nek a nyári miskolci rockfesztivál előkészületeiről kellett értesüléseket szerezni, mindenekelőtt arról, melyik budapesti zenekarok lépnek fel azon. Talán mondanom sem kell: a következő jelentéseiben semmi sem olvasható arról, hogy feladatának eleget tett volna.

1982. április 22.

Április 19-én futottak össze megint (bár a fentiek alapján már abban sem lehetünk biztosak, hogy erre ekkor került sor).[46] „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy 1982 első negyedévétől kezdve a Magyar Hanglemezgyártó Vállalatnál belső szervezeti változások történtek. A *Pick-up* című lapot, amely az MHV kiadványa, *igazgatósági* szintre emelték. Ennek *az igazgatóságnak Rákosy Péter a vezetője*. A lap *pop* rovatát *Bálint Péter és Wilpert Imre szerkeszti*. Az MHV sajtóosztályán is személyi változások történtek. A *sajtóosztály új vezetője dr. Vörös Tamás* lett. Az MHV-n belül alakult egy *új igazgatóság, amely vállalatfejlesztéssel, a stratégiai döntések előkészítésével foglalkozik. Ennek az igazgatóságnak a vezetője Dr. Erdős Péter* lett."

45 *Ifjúsági Magazin*, 1982/2. 27. Turi Gábor: Hatástalan Dinamit.

46 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 33-34. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. április 22.

Gábor Róbert ezeket természetesen nem „Dalos"-tól tudta meg, hanem az MHV lapjában olvasta: „... január 7. óta *pop*lemezeinket *két szerkesztő gondozza, Bálint Péter és Wilpert Imre*. Ez önmagában még nem jelent újdonságot a *Pick Up* [sic!] olvasói számára. A két szerkesztő a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat Kiadói Igazgatóságának keretében működik, és ezt *az igazgatóságot Rákosy Péter vezeti*. És ha már erről tájékoztattuk olvasóinkat, talán az is érdekes lehet, hogy a vállalat *sajtóosztályának új vezetője dr. Vörös Tamás*. [...] Közben alakult a vállalatnál egy *új igazgatóság, amely a vállalatfejlesztéssel, a stratégiai döntések előkészítésével foglalkozik.* [...] *Ennek az igazgatóságnak a vezetője dr. Erdős Péter.*"[47] Vagyis eredetileg nem a lap, hanem lemezek kiadásáról és szerkesztőiről volt szó, de a forrás így is egyértelmű; a jelentésnek amúgy sem volt tétje.

Vagy mégis? Az értesülés a jelentésben egy „személyes" megjegyzéssel egészült ki: „»Dalos« véleménye szerint az MHV-n belül végbement személyi változásokra azért került sor, mert néhány korábbi vezető – a lemezkiadás területén – a »saját zsebére dolgozott« és figyelmen kívül hagyta a hivatalos kultúrpolitikai irányvonalat." A szóhasználat miatt a megjegyzés gyaníthatóan nem a hálózati személy, hanem a tartótiszt véleményét tükrözi. Talán azt a célt szolgálta, hogy operatív értékkel ruházza fel a jelentést, amelyet aztán el kívánt küldeni a BM III/III-5. Osztálynak is, mivel a hanglemezgyár annak elhárítási területéhez tartozott. A hadnagy ez alkalommal a tmb.-nek nem adott feladatot, mert Vikidál a lakásépítésével kapcsolatos jogi dolgokat in-

47 *Pick-up*, 1982. március. 1. A cégtábla nem változott, de új csapatösszeállításban lépünk pályára.

PICK-UP 4.

A MAGYAR HANGLEMEZGYÁRTÓ VÁLLALAT KIADVÁNYA
1982. MÁRCIUS ● ÁRA 2 Ft

A TARTALOMBÓL:

MÉG MINDIG – HA ÍRSZ, VÁLASZOLUNK 2. OLDAL
MERÉSZ VÁLTÁS – PIRAMIS PLUSZ 3. OLDAL
HOBO MONDJA: OLY SOKÁIG VOLTUNK LENN 4. OLDAL
KLÁRI SZERELMESLEMEZE 5. OLDAL
VÁLTOZÓ ARCOK – OMEGA INTERJÚ 5. OLDAL
DAUER, AVAGY A TARTÓS HULLÁM ZENEKARA 5. OLDAL
POP A KÉPERNYŐN 6. OLDAL
A MIEINK ÉS AZ ELLENFÉL – SUPERGROUP 7. OLDAL

A cégtábla nem változott de új csapatösszeállításban lépünk pályára

Minden szervezet egyik legfontosabb képessége a változó viszonyokhoz való alkalmazkodás. Vonatkozik ez egy vállalat belső szervezetére is, feltéve, ha életrevaló.

Mi azt reméljük, hogy a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat ilyen változó, sőt fejlődő szervezet. Most is lépünk egyet előre...

Olvasóinkat már korábban tájékoztattuk elképzeléseinkről. Ennek jegyében január 1. óta poplemezeinket két szerkesztő gondozza, Bálint Péter és Wilpert Imre. Ez önmagában még nem jelent újdonságot a Pick Up olvasói számára. A két szerkesztő a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat Kiadói Igazgatóságának keretében működik, és ezt az igazgatóságot Rákosy Péter vezeti.

És ha már erről tájékoztattuk olvasóinkat, talán az is érdekes lehet, hogy a vállalat sajtóosztályának új vezetője dr. Vörös Tamás. A két popszerkesztő és az új sajtófőnök egyaránt 30-as éveit fogyasztja, s ezzel ismét sikerült jócskán lejjebb szorítani a vállalat vezető kádereinek átlagéletkorát.

Közben alakult a vállalatnál egy új igazgatóság, amely a vállalatfejlesztéssel, a stratégiai döntések előkészítésével foglalkozik. Ebben az esetben piaci stratégiára, vagy éppen ehhez hasonló stratégiai döntésekre kell gondolni, és semmiképp sem háborúra. Ennek az Igazgatóságnak a vezetője dr. Erdős Péter.

Ezek a személyi változások természetesen jelentős változások a vállalat életében. Ami azonban nem változott, az MHV bizalma a magyar popzene művelőiben, továbbá szilárd ragaszkodása kultúrpolitikai és általában társadalmi normáinkhoz.

Popzenénk Hamburgban

Az utóbbi hónapokban azt tapasztaljuk, hogy az NSZK-ban fokozott érdeklődés mutatkozik a magyar popzene irányába. A részletekről korai lenne beszélni, még a szerződéskötések előtt tartunk.
Ez az egyik előzménye annak, hogy a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat március 31-én, a Magyar Napok keretében rock-gálát tart Hamburgban. Elképzelésünk szerint ebben a kétórás műsorban az LGT, Katona Klári, a V' Moto-Rock, a KFT, a Hungária és a Muzsikás vesz részt. A koncert helye a hamburgi Markthalle, amely a belvárosban kb. ezer személyes terem, gyakori színhelye jelentős rockkoncerteknek.

Március 30-án – ugyancsak terveink szerint – a nyugatnémet popszakma vezető képviselői előtt – menedzserekre, újságírókra, tv-szerkesztőkre gondolunk –, bemutatjuk a magyar popéletet és azokat, akik másnap a koncerten fellépnek.

A bizonytalan fogalmazás oka az, hogy még néhány technikai akadályt nem sikerült elhárítanunk. Ha azonban arra gondolunk, hogy az 1979-es MIDEM előtt egy hónappal mennyi bizonytalansági tényező volt, és felidézzük magunkban a MIDEM-sikert, akkor – úgy érezzük – már itt az ideje, hogy tájékoztassuk a popközvéleményt erről a lépésről.

MEGJELENT A HARMADIK
Gyertyagyújtás a Sportcsarnokban
PREMIER: MÁRCIUS 21.

A Pick Up mostani számában már beszámoltunk a V' Moto-Rock harmadik nagylemezének előkészületeiről. A magunk módján megpróbáltunk hírverést csapni, hiszen ismételten hangsúlyozzuk: érzésünk szerint nagyszerű LP-ről van szó. Aki személyesen szeretne meggyőződni az írás igazáról, könnyen megteheti: a V' Moto-Rock március 21-én a Budapest Sportcsarnokban ad nagyszabású hangversenyt a Gyertyák programjából. Társzenekar a Mini, amely körül talán nagyobb a csend a kelleténél, de Török Ádámék bizonyosak abban, hogy értő fülekre találnak az új szerzemények.

Szerkesztőségi jegyzet (balra) a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat vezetőségét érintő személyi változásokról
Pick-up, 1982. március (címoldal)

tézte, „és ez minden szabadidejét leköti". (Ezek szerint, a hálózati munka tényleg szabadidős tevékenység volt.)

1982. május 12.

„Dalos" május 11-én adott, másnap írásba foglalt jelentése az 1982 áprilisában Nyugat-Németországban megrendezett Magyar Kulturális Napokról szólt: „A rendezvényen az MHV részéről dr. Erdős Péter igazgatóhelyettes, Bálint Péter, Mihály György, Schöntal Henrik vett részt. Az MTV könnyűzenei Osztályát Módos Péter, Tánczos Gábor és Sztevanovits [sic!] Dusán képviselte, akik a Pulzus című műsor részére készítettek riportokat. A művészeket az LGT együttes, a Hungária együttes, a V. Motoroch [sic!] együttes, a KFT együttes, a Muzsikás együttes és Katona Klári képviselte. A tmb. elmondása szerint a kint járt zenekarok tagjai úgy tudják, hogy az NSZK-ban a szervezők 45–50 DM napidíjat biztosítottak részükre. A napidíjakat dr. Erdős Péter osztotta szét és minden indoklás nélkül fejenként a 3 napra 100 DM-et fizetett ki. A többi pénz sorsáról az érdekeltek semmit sem tudnak, a találgatásokból arra lehet következtetni, hogy dr. Erdős Péter »saját zsebére« dolgozott. »Dalos« tudomása szerint az LGT és a KFT együttes tudott lemezszerződést kötni. A Hungária együttes is kapott lemezszerződést, de nincs tudomása arról, hogy a tárgyalások eredményre vezettek-e."

„Dalos" itt talán tényleg a zenészek körében terjedő híreszteléseket adta vissza, és ez esetben komolyan lehet venni a tiszt megjegyzését, miszerint a jelentés párhuzamos hálózattal ellenőrzöttnek tekinthető. Az mindeneset-

re nem lehetett véletlen, hogy egymás után a második jelentés számolt be a hanglemezgyáron belüli korrupcióról. Sokatmondó lehet az is, hogy a „saját zsebére dolgozik" kifejezés mindkettőben előfordul, ráadásul mindkettőben idézőjelben. Mindenesetre az új információt is el kívánta küldeni az illetékes BM III/III-5. Osztálynak. Most viszont „Dalos" is kapott munkát: május 15-én részt kellett vennie a „Gombe Dens Band" (azt sejtem, ez a Goombay Dance Band akar lenni) Kisstadionban megrendezett koncertjén, és az „élvonalbeli együttesek" ott megjelent tagjaitól kellett érdeklődnie a fenti visszaélések körülményeiről. Talán azért ott, mert egy nyugatnémet popzenekar fellépése alatt nem feltűnő, ha egy rockénekes Erdősnek a nyugatnémet túrán elkövetett állítólagos stiklijéről kérdezősködik?[48]

1982. június 9.

A június 8-i találkozón adott jelentése valószínűleg megint személyes értesüléseket tartalmazott. Nagy Feró elmondta „Dalos"-nak, hogy a Dinamit volt tagjaival, a Németh-testvérekkel és Papp Gyulával gyakorol, új együttest akarnak létrehozni, egyébként a Rolls tagjaival lép fel vidéken. (Bár az *Ifjúsági Magazin* májusi számában Nagy Feró részben beszélt hasonlókról, nem lehet azt állítani, hogy ez lett volna a forrás.[49]) A tmb. saját helyzetéről is beszámolt: a Ku-

48 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 35-36. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. május 12.

49 *Ifjúsági Magazin,* 1982/5. 53. Bogárdi-Molnár: Mi lett veled, Nagyferó? E cikk forrása: *A Jövő Mérnöke,* 1982. március 6. 5. M. Miksa: Pop, s a rock. Bikinis Csigabiga.

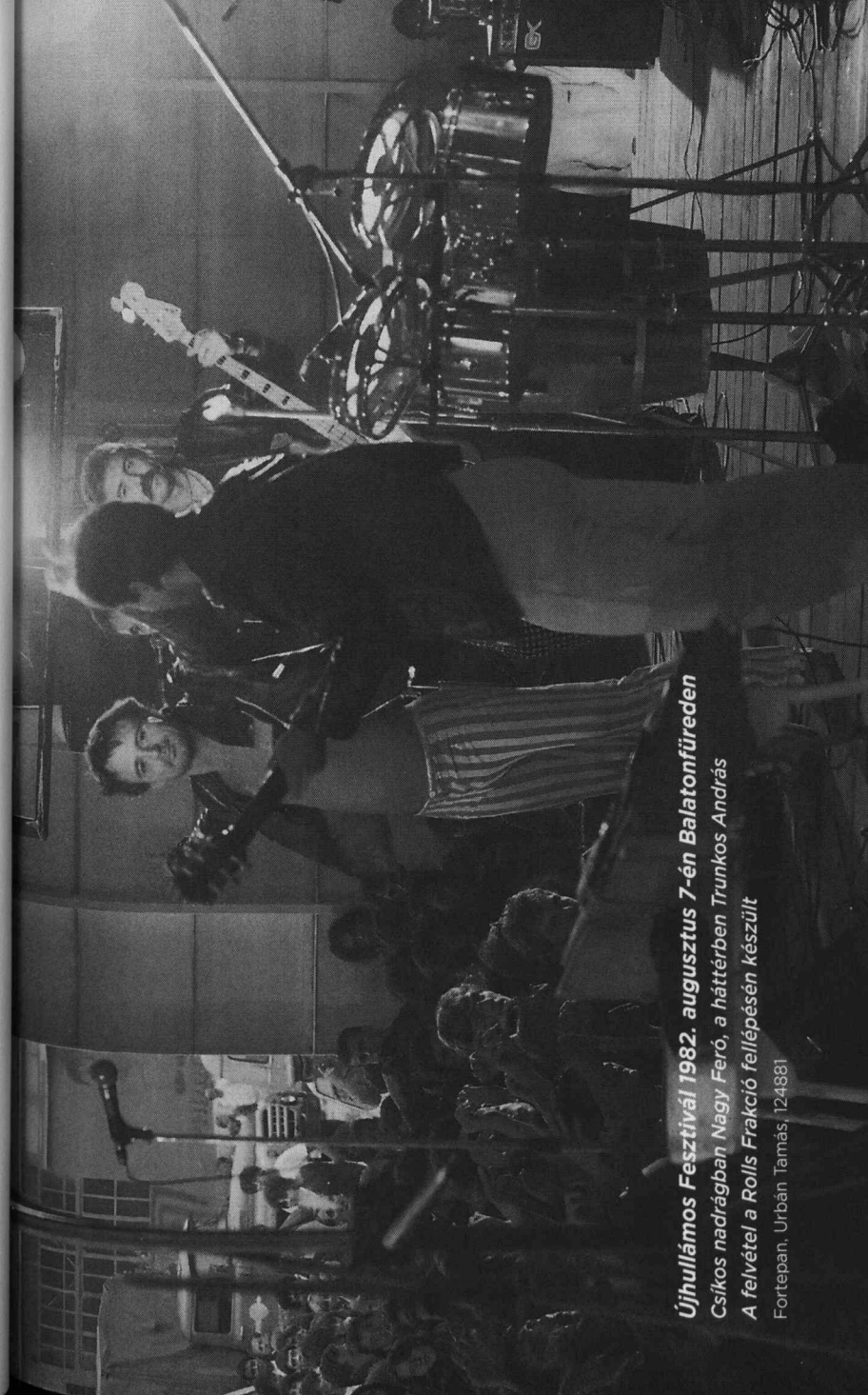

Újhullámos Fesztivál 1982. augusztus 7-én Balatonfüreden
Csíkos nadrágban Nagy Feró, a háttérben Trunkos András
A felvétel a Rolls Frakció fellépésén készült
Fortepan, Urbán Tamás, 124881

gli zenekarral lép fel, kislemezük is megjelenik majd (végül mégsem); működési engedéllyel rendelkeznek, biztosította tartótisztjét (vagy tartótisztje a főnökeit). Gábor Róbert hadnagy nemcsak a Nagy Feróra vonatkozó információt tartotta fontosnak (el is helyezte a jelentést annak F-dossziéjában); állítása szerint a „Kugli együttesnek is több koncertjén rendzavarások voltak és az általuk előadott dalok szövege is politikailag kifogásolható volt". Ezért felhívta „Dalos", illetve ez esetben Vikidál figyelmét arra, hogy „tekintélyénél fogva befolyásolja az általunk meghatározott formában az együttes tagjait". A tmb. „vizsgai elfoglaltsága miatt" egyéb feladatot nem kapott.[50] (Nem tudni, milyen vizsgáról volt szó; Vikidál Gyula 1983-ban szerzett érettségi bizonyítványt, tehát az nem lehetett.)

1982. augusztus 13.

A jelek szerint „Dalos" hosszabb szünetet is kapott, csak augusztus 12-én kereste fel Gábor Róbert.[51] A tmb. elmondta, hogy előző nap „megbeszélésen volt *Gál Iván* elvtársnál, *az Ifjúsági Rendező Iroda igazgatójánál* az *augusztus 20-21-22-i* hármas ünnep kulturális programjával kapcsolatban. A megbeszélésen az alábbi *rendezvényekről* szerzett a tmb. tudomást: *augusztus 20-án* este 22 órakor *a Budapest Sportcsarnok parkolójában utcabál* lesz *az Old Boys* és *a Verkli* együttesek közreműködésével. *Augusztus 21-én*

50 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 37–38. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. június 9.

51 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 39–40. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. augusztus 13.

délelőtt 10 órától este 21.30-ig a Népstadionban Nemzetközi *Country Fesztivál* lesz. A fesztivál ideje alatt *fiatal képzőművészek* munkáiból kiállítás lesz. A délelőtti programban a *Perem Színház* is bemutató előadást tart. Az előadás után *az amatőr country fesztivál döntőjébe jutott legjobb 12 együttes* ad koncertet. A délutáni órákban kezdődik a nagy érdeklődéssel várt Nemzetközi *Country Fesztivál* az alábbi *együttesek* részvételével: magyar együttesek: *100 Folk Celsius, Bojtorján, Interfolk, Spirit Folk, Bonanza;* külföldi együttesek: *George Hamilton (USA), Rosemarie, Írország, Colorado, Anglia, Sandi fer* [sic!], *USA, Nice Try Band, USA, Maryla Rodowic* [sic!], *lengyel, Waldemar* [sic!], *Csehszlovákia.* Augusztus 22-én a Népstadionban *egésznapos program* lesz. *Délelőtt politikai kaszinó és koncert* műsorok lesznek. A koncerten fellépő együttesek: *Lord, Prognózis, HIT, Kugli + Vikidál Gyula, MINI, Color, Skorpió, Rolls, Szati-rock, Boros Lajos* pol-beat énekes, *HBB.* A délutáni órákban *sportrendezvények* lesznek. A műsorokat B. Tóth László és Vágó István vezetik."

A jelentés nagy valószínűséggel az *Esti Hírlap* tudósítása nyomán született: „Ma délelőtt sajtótájékoztatót tartottak a Népstadion tanácstermében az *augusztus 20–22.* közötti szabadidős *rendezvényekről.* [...] *Gál Iván, az Ifjúsági Rendező Iroda igazgatója* elmondta, *augusztus 20-án a Budapest Sportcsarnok parkolójában utcabállal* várják a fiatalokat, először *a Verkli* lép színpadra, majd *az Old Boys* következik. *Augusztus 21-én a countryfesztivál délelőtt 10 órakor indul,* gyerekjátékokkal; *fiatal képzőművészek* részvételével parktárlat lesz, lemezbörze, country-táncház, kirakodóvásár, politikai kaszinó, *Peremszínpad*-bemutató. Délelőtt *az amatőr countryfesztivál döntőjében a tizenkét*

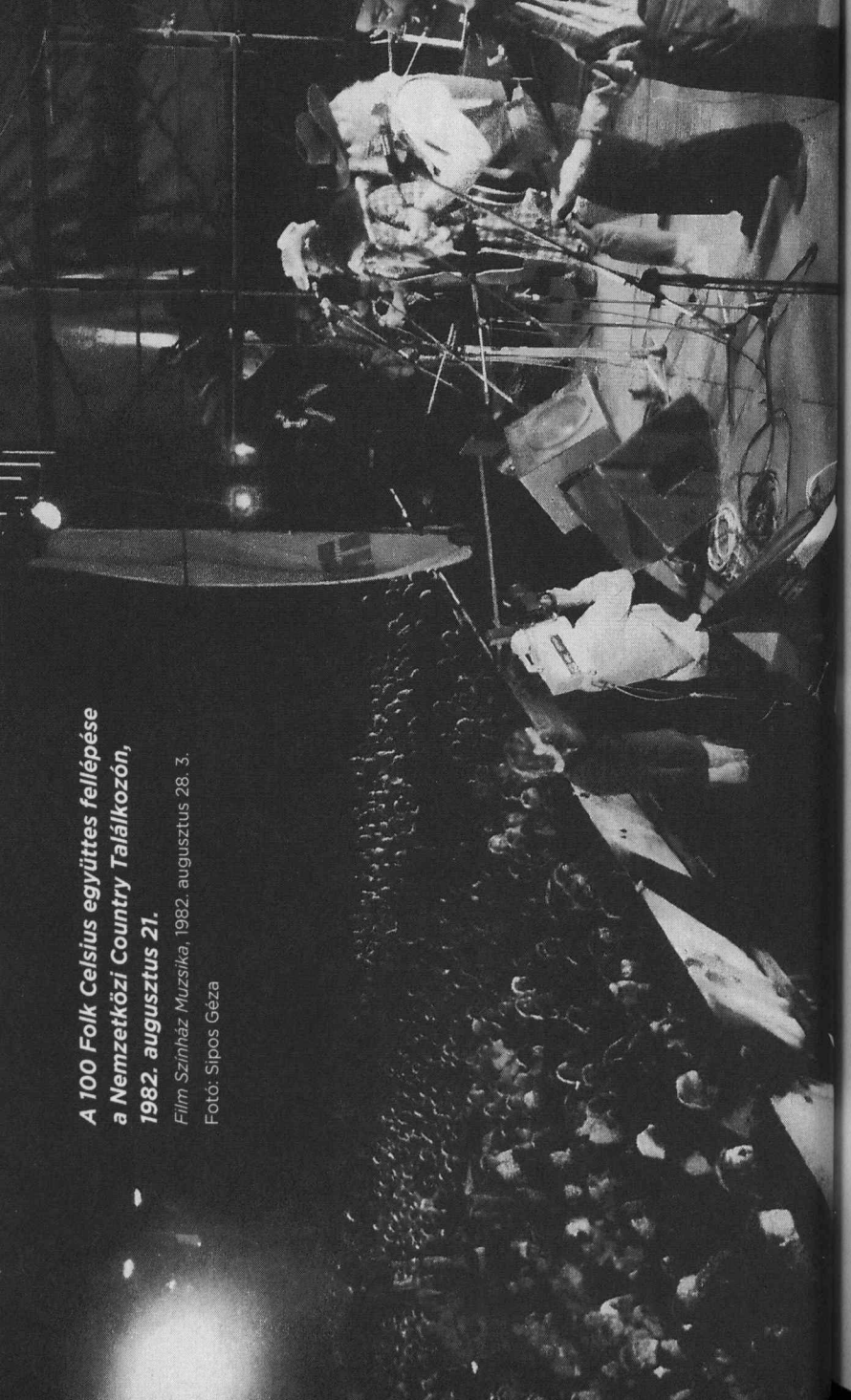

A 100 Folk Celsius együttes fellépése a Nemzetközi Country Találkozón, 1982. augusztus 21.
Film Színház Muzsika, 1982. augusztus 28. 3.
Fotó: Sipos Géza

legjobbnak tartott együttes mutatkozik be. [...] A *country-fesztiválon* színpadra lépő *együttesek: Interfolk, 100 Folk Celsius, Bojtorján, Spirit-Folk, Bonanza, George Hamilton* IV. *(Egyesült Államok), Rosemarie (Írország), Colorado (Anglia), Sandifer* and Carollo *(Egyesült Államok), Nice Try Band (Egyesült Államok), Maryla Rodowicz (Lengyelország), Waldemar* Matuska, Olga Blechova és a KTO Band *(Csehszlovákia).* Augusztus 22-én szintén *egész napos programmal* várják a vendégeket. *Délelőtt politikai kaszinó lesz, a koncertező* zenekarok (*Lord, Prognózis, Hit, Kugli és Vikidál Gyula, Mini, Color, Skorpió, Rolls* Frakció, *Szati-Rock, Boros Lajos* műsora és a *HBB* lépnek színre) 11 órától szórakoztatják a közönséget. Schmitt Pál, a Népstadion és Intézményei igazgatója beszámolt a *sportolási* lehetőségekről."[52]

Ha komolyan vesszük a jelentést, akkor egy egészen hihetetlen szituációt kell elképzelnünk: Vikidál 1982. augusztus 11-én bemegy Gál Ivánhoz, az IRI igazgatójához, és ha már ott van, a direktor részletesen ismerteti előtte az ünnepi programokat, az énekes pedig másnap nyilvános helyen felsorolja az előadókat a tartótisztjének, aki a következő napon (kis kihagyásokkal) pontosan leírja azt – egy kivétellel éppen abban a sorrendben, mint ahogy az *Esti Hírlap*ban megjelent. Ám a szituáció akkor sem kevésbé hihetetlen, ha feltételezzük, hogy már eleve a lap programajánlója volt a forrás („Dalos" nyilvános helyen felmondja stb.). Azaz sokkal valószínűbb, hogy az újságcikk ez alkalommal is ott volt a jelentés megírásánál. Ennek egyedül

[52] *Esti Hírlap*, 1982. augusztus 11. 2. (Riskó): Countryfesztivál, szuperkoncert. Augusztus 20–22-én a Népstadionban.

az mond ellent, hogy a cikk a műsorvezetők nevét nem említi, talán azért, mert lapzártakor még tartott a sajtótájékoztató. Kérdés, hogy ez esetben a jelentés szerzője honnan értesült erről. (Talán B. Tóth Lászlótól, akit „Göndör" fedőnéven tmb.-ként tartott nyilván az állambiztonság; ő részt vett a programon, és Gábor Róbert részletesen fel kívánta készíteni őt.) Az mindenesetre a szemtelenséggel volt határos, hogy a tiszt – aki figyelemre méltónak tartotta, hogy a countryfesztiválon külföldi előadók is fellépnek – a programok helyéről és idejéről tájékoztatni kívánta a BM III/III-5. Osztályt – mintha annak beosztottjai a sajtóból nem szerezhettek volna tudomást arról.[53]

A hadnagy utasította a hálózati személyét arra, hogy – mint fellépő – „természetes helyzetéből adódóan" tartsa a szemét a fesztiválon szereplő zenekarok tevékenységén, az általuk előadott dalok szövegén, és ha rendzavarásra utaló körülményt tapasztalna, azonnal jelentse azt. Gábor Róbert vagy nem járt még soha countrykoncerteken, vagy maga sem gondolta komolyan a kiadott instrukciókat.

1982. október 8.

A legközelebbi randevút több mint másfél hónap múlva, október 4-én tartották.[54] Ezen „Dalos" egy új zenekar megalakulásáról számolt be tartótisztjének (ennek előzményeiről már június 8-án is beszélt): sógorától hallotta,

53 Lásd még például *Pesti Műsor*, 1982/32. 1–2. (Fábián): IRI premier. Nemzetközi Country Találkozó és Szuperkoncert.

54 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 41–42. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. október 8.

hogy Nagy Feró az év elején feloszlott Dinamit zenészeivel, Vedres Józseffel, Németh Gáborral, Németh Alajossal és Szűcs Antal Gáborral Bikini néven alakított „kemény rock zenét játszó" együttest. (Pontosítás: Vedres sosem játszott a Dinamitban, ő Feró oldalán érkezett a Bikinibe.) „Tervük, hogy jó zenével minél nagyobb közönséget tudjanak megnyerni. Lemezkiadás ügyében beszélget[te]k Dr. Erdős Péterrel, az MHV márkamenedzserével, aki megígérte, hogy amennyiben zeneileg elérik a kívánt szintet, akkor megjelenteti lemezüket." Az értesülésnek ebben a formában nem sikerült nyomára akadnom a sajtóban, bár szeptemberben számtalan híradás jelent meg, hogy Nagy Feró a volt Dinamit tagjaival állt össze; ezek a Bikini első fellépéséről is beszámoltak, az Erdőssel való megbeszélésről azonban nincs szó a cikkekben.[55] Még az is lehet, hogy a fentieket ténylegesen „Dalos" hallotta egy zenésztársától, akár a sógorától. Ezzel együtt is kérdéses azonban, hogy állambiztonsági szempontból miért volt akár csak „helyi értékű" is a jelentés, amely egy olyan zenekar megalakulásáról tudósított, amelynek a létezéséről a széles nyilvánosság is tudott – és ezzel kapcsolatban a tartótiszt miért adta feladatul a hálózati személynek, hogy „lehetőségeihez mérten próbálja megállapítani, hogy a Bikini együttes hol ad koncerteket". Ezt a különböző lapok programajánlóiból is könnyen megtudhatta volna.

Ezen a találkozón a tmb. még egy figyelemre méltó körülményről tudott beszámolni: „1982. *október 19-én*

55 Például *Pesti Műsor*, 1982/35. 34–35. (ft): Rock fórum '82 Miskolc. *Pesti Műsor*, 1982/37. 43. Fábián Tibor: Rock Fórum, Miskolc. Debütált a Bikini. *Magyar Ifjúság*, 1982. október 1. 28–29. Mola György: Magyar zenekar, svéd zenészekkel.

a Budapest Sportcsarnokban a Tangerina és a Drean [sic!] *elektronikus rock zenét* játszó együttesek adnak koncertet. *Október 21-én a Klaus Schulze* együttes rock együttes [sic!] ad koncertet." A forrás a *Pesti Műsor* cikke lehetett: „...a *Budapest Sportcsarnok* [...] illetékesei tájékoztatták szerkesztőségünket, megállapodás jött létre az intézmény, az Interkoncert, illetve az európai utazóturnéra induló, úgynevezett Chip-fesztivál managementje között. Ennek értelmében *október 19-én a Tangerine Dream, 21-én Klaus Schulze*, az elektromos billentyűsök híres mesterei, 22-én pedig az angol új hullám sikercsapata, az Orchestral Maneuvers in the Dark ad koncertet a sportpalotában".[56] Klaus Schulze tehát nem egy zenekar, hanem egy zenész neve volt, a Tangerine Dream pedig egy együttes volt, nem kettő. Az most sem világos, miért rögzítette az információt Gábor Róbert. „Dalos" mindenesetre nem kapott feladatot ezzel kapcsolatban, igaz, a tiszt az intézkedések közé bevette, hogy hálózati személyeik részére jegyeket igényelnek a jelzett koncertekre a BM III/III-5. Osztálytól. (Ezek szerint a kulturális elhárítás központi szerve hivatalból rendelkezett könnyűzenei koncertekre szóló belépőkkel.) Bár bizonyítékom nincs rá, de elképzelhetőnek tartom: Gábor hadnagy csak azért vette be a jelentésbe – és tette ezáltal operatívvá – a fenti sajtóértesülést, hogy ingyenjegyet szerezzen magának vagy egy ismerősének a koncertre.

56 *Pesti Műsor,* 1982/38. 60. FT: Tangerine Drean [sic!], Klaus Schulze, Orchestral Manouvers in the Dark. Elektro-rock fesztivál a Sportcsarnokban. (Árulkodó, hogy a jelentésben a legelső zenekar neve ugyanabban a helytelen formában szerepel, mint a cikk címében, ahol nyilván sajtóhibáról van szó.)

1982. október 27.

A következő találkáig kevesebb idő telt el, már október 22-én összefutott a hálózati személy és tartótisztje.[57] „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy az ORI-ban hallotta, hogy *a Belvárosi Ifjúsági Házban megalakult az Amatőr Könnyűzenei Klub és Stúdió. A klub vezetője Tordai Balázs.* A klub *a Fővárosi Tanács és a KISZ KB* javaslatára alakult meg és ezek a szervezetek *anyagilag is támogatják* a klub munkáját. A klub megalakításával a fenti szerveknek az volt a céljuk, hogy az engedéllyel nem rendelkező, *amatőr* szinten játszó »újhullámos« együttesek koncertjeivel a *közművelődés,* a szabadidő hasznos eltöltéséhez még több támogatást nyújtsanak. A klub minden *pénteken 17 órától tartja* a foglalkozásait. *A tagsági díj havi 20 Ft.* A klub *tagja lehet minden ORI-engedély nélküli zenekar, énekes.* A klub helyileg a *Bp. V. ker. Molnár u. 9.* szám alatt található." A hír a sajtóban is megjelent (a szerzője egyébként Szőnyei Tamás volt): „...*szeptember 16-án a Belvárosi Ifjúsági Házban megalakult az Amatőr Könnyűzenei Klub és Stúdió.* Az alakuló ülésen [...] *Tordai Balázs, a klub vezetője* ismertette [a terveket]. *A fővárosi tanács és a KISZ támogatását* élvező klub célja, hogy a budapesti *amatőr* könnyűzenészek tevékenységét bekapcsolja a *közművelődés* folyamatába. [...] Ahhoz, hogy mindezt sikerüljön megvalósítani, nemcsak a klubot támogató intézmények *anyagi* és erkölcsi *segítségére,* valamint

57 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 43–44. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. október 27.

a vezetőség körültekintő aktivitására van szükség [...]. Az AKKS *péntek délutánonként öt órakor tartja* összejöveteleit. A *tagsági díj havi 20 Ft, tag lehet* az alapszabályzatot elfogadó minden *ORI-engedély nélküli zenekar, illetve szólista.* További információ: Tordai Balázs, Belvárosi Ifjúsági Ház (*Bp. V. ker., Molnár utca 9.*)."[58]

A tartótiszt megjegyzése szerint az értesülést hivatalos kapcsolat (bizonyára az ifjúsági ház valamelyik vezetője) is megerősítette, ám azt egyértelműen a *Magyar Ifjúság* fenti cikke alapján fogalmazták meg és át, a lapban ugyanis nem szerepelt az „újhullámos" kifejezés; olvasható benne ugyanakkor az alapszabály elfogadásának kritériuma, ami a jelentésből kimaradt, olyan látszatot keltve, hogy a klub mindenféle kötöttségek és szabályok mellőzésével működik. Ám ami leginkább ironikus, hogy egy állambiztonsági tiszt a KISZ KB lapjának írását használta fel ahhoz, hogy a KISZ KB-t (és a Fővárosi Tanácsot) befeketítse: ez a két intézmény tudniillik „most már nemcsak fellépés lehetőséget biztosít az újhullámos együttesek részére, hanem már klubot és stúdiót hozott létre" a részükre. A hadnagy a Belvárosi Ifjúsági Házban lévő hivatalos kapcsolatot tájékoztatni kívánta az újhullámos zenekarok „politikailag káros tevékenységéről", és megkérte a klub tevékenységének fokozott figyelemmel kísérésére. Emellett hálózati személyeket is kívánt küldeni a klub foglalkozásaira. De nem Vikidál Gyulát, neki az Omega húszéves jubileumi koncertsorozatán kellett megjelennie, és figyelni a zenekar és a „slepp" magatartását.

58 *Magyar Ifjúság*, 1982. október 22. 28. (Szőnyei): Újabb fórum az amatőröknek.

1982. november 24.

November 17-én hálózati személy és tartótisztje ismét nyilvános helyen beszélgettek.[59] „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy *november 14-én a Csepeli Munkásotthonban* szerepelt a *Kugli* együttessel. A fellépés előtt beszélt a Munkásotthon ifjúsági előadójával, akitől megtudta, hogy a *Csepeli Munkásotthonban »Rock-klub«* alakult. A klub programjain az alábbi időpontban lépnek fel a meghívott együttesek: november *21-én a P. Box* együttes; november *28-án a Rolls* Frakció együttes és vendégei; *december 5-én HBB*, december *12-én H. I. T.;* december *18-án P. Box* együttes; december 16-án a *Rolls* Frakció és vendégei." Bár „Dalos" maga is szerepelt a jelentésben, annak forrása most is egy újságcikk lehetett. „*Rock-klub Csepelen. A Csepeli Munkásotthonban* ismét megkezdődött a rockszezon. *November 14-én a Kugli, Vikidál Gyulával, 21-én a P. Box, 28-án a Rolls, december 5-én a HBB, 12-én a HIT, 19-én a P. Box, 26-án pedig a Rolls* ad koncertet."[60] Történt ugyan néhány elírás, a szóban forgó klub nem most alakult, de a fellépők sorrendje ez esetben is árulkodó. A tiszt megjegyzése alapján az újsághírt a Rolls miatt írhatta bele egy hálózati jelentésbe, amely „kb. 1 éve botrányos koncertjei miatt, valamint politikailag ellenzéki dalok szövegeiért az állambiztonsági szervek látókörében van", így leginkább az ő szereplésük hordozott veszélye-

59 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 45-46. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. november 24.

60 *Ifjúsági Magazin*, 1982/11. 55. Rock-klub Csepelen.

ket. Erről tájékoztatni kívánta a Munkásotthonban lévő hivatalos kapcsolatát, hogy fokozott figyelemmel kísérje a zenekar koncertjeit. Már ha megtartják azokat. Amennyiben ugyanis az ORI-tól azt a tájékoztatást kapják, hogy az együttes letiltása még nem járt le, akkor a kerületi kapitányságot értesítik, hogy nem engedélyezik a rendőrségi engedély kiadását.

„Dalos" a találkozó alkalmával saját, illetve zenésztársai panaszának is hangot adott, ismét egy újságcikkel, Czippán Györgynek a magyar rockzene „fekete évéről" szóló írásával kapcsolatban. A tmb. szerint ez „nagy felháborodást váltott ki az élvonalbeli zenekarok és előadóművészek között", mert az „langyos tóban fuldoklónak nevezte" az itthon és külföldön is népszerű előadókat, és ebből az állóvízből csak az újhullámos együttesek tudják kivezetni a hazai könnyűzenét. „A zenészek" felháborítónak tartják, hogy a KISZ KB lapjában megjelent írás „egyértelmű kiállás az mellett, [sic!] hogy nem az a lényeg, hogy a zenének, a dalok szövegének mondanivalója legyen, hanem a színpadi »anarchia« és a közönség hergelése a cél." Bezzeg, ha egy engedéllyel rendelkező zenekar tenne ilyet, nyomban elvesztené az engedélyét, tette hozzá „Dalos". Ez volt az amatőrizmus előnye: nem lehetett elveszteni a sosem volt hivatalos engedélyt, tehetjük hozzá mi. Ennél persze lényegesebb kérdés, hogy az említett újságcikk (amely – ilyen a véletlen – ugyanabban a lapszámban jelent meg, mint a csepeli rockklub programja) semmi olyat nem említett, mint amit a jelentés neki tulajdonított. A „langyos tó" kifejezés például nem konkrétan a jelentésben említett előadók kapcsán került elő, hanem csak a konklúzióban, ám Czippán ott sem állította, hogy csak az újhullám jelent-

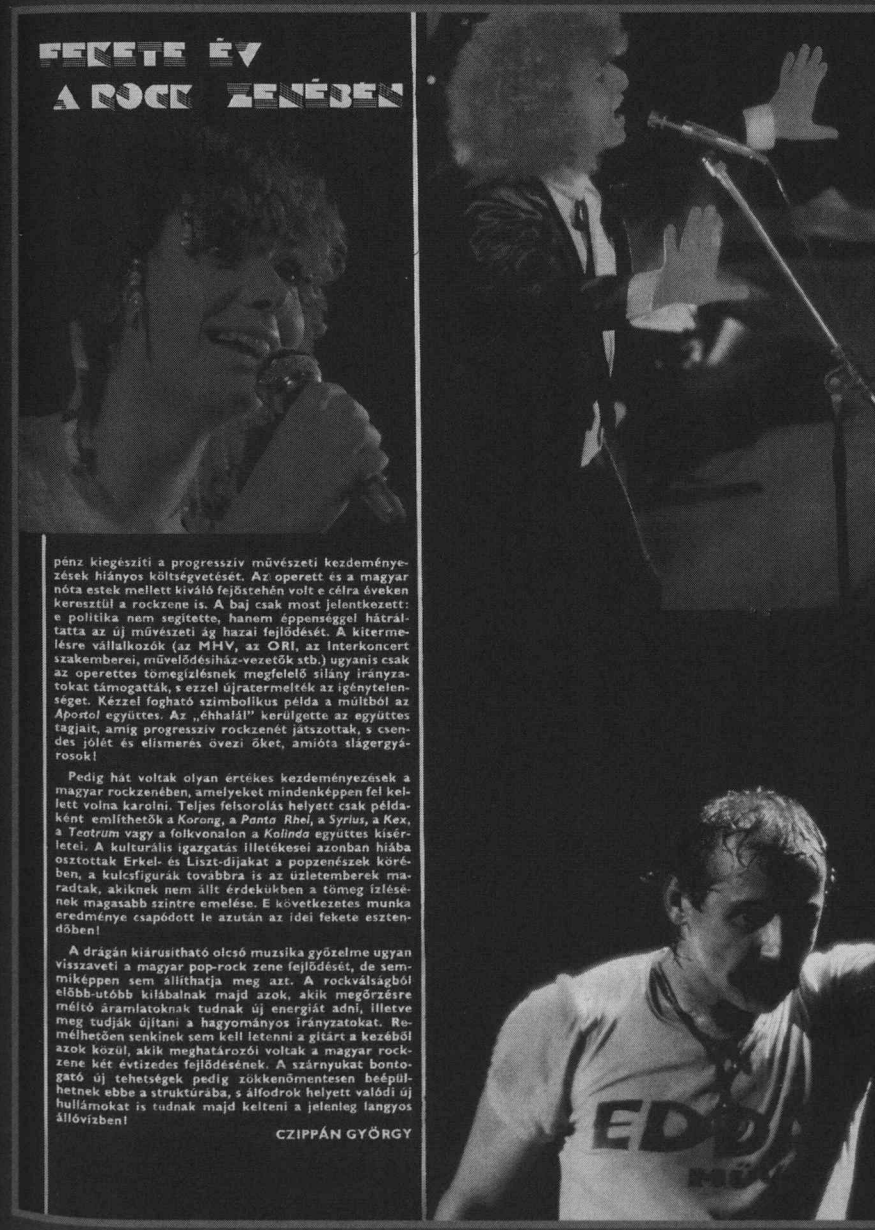

FEKETE ÉV
A ROCK ZENÉBEN

pénz kiegészíti a progresszív művészeti kezdeményezések hiányos költségvetését. Az operett és a magyar nóta estek mellett kiváló fejőstehén volt e célra éveken keresztül a rockzene is. A baj csak most jelentkezett: e politika nem segítette, hanem éppenséggel hátráltatta az új művészeti ág hazai fejlődését. A kitermelésre vállalkozók (az MHV, az ORI, az Interkoncert szakemberei, művelődésiház-vezetők stb.) ugyanis csak az operettes tömegízlésnek megfelelő silány irányzatokat támogatták, s ezzel újratermelték az igénytelenséget. Kézzel fogható szimbolikus példa a múltból az *Apostol* együttes. Az „éhhalál" kerülgette az együttes tagjait, amíg progresszív rockzenét játszottak, s csendes jólét és elismerés övezi őket, amióta slágergyárosok!

Pedig hát voltak olyan értékes kezdeményezések a magyar rockzenében, amelyeket mindenképpen fel kellett volna karolni. Teljes felsorolás helyett csak példaként említhetők a *Korong*, a *Panta Rhei*, a *Syrius*, a *Kex*, a *Teatrum* vagy a folkvonalon a *Kolinda* együttes kísérletei. A kulturális igazgatás illetékesei azonban hiába osztottak Erkel- és Liszt-díjakat a popzenészek körében, a kulcsfigurák továbbra is az üzletemberek maradtak, akiknek nem állt érdekükben a tömeg ízlésének magasabb szintre emelése. E következetes munka eredménye csapódott le azután az idei fekete esztendőben!

A drágán kiárusítható olcsó muzsika győzelme ugyan visszaveti a magyar pop-rock zene fejlődését, de semmiképpen sem állíthatja meg azt. A rockválságból előbb-utóbb kilábalnak majd azok, akik megőrzésre méltó áramlatoknak tudnak új energiát adni, illetve meg tudják újítani a hagyományos irányzatokat. Remélhetően senkinek sem kell letenni a gitárt a kezéből azok közül, akik meghatározói voltak a magyar rockzene két évtizedes fejlődésének. A szárnyukat bontogató új tehetségek pedig zökkenőmentesen beépülhetnek ebbe a struktúrába, s álfodrok helyett valódi új hullámokat is tudnak majd kelteni a jelenleg langyos állóvízben!

CZIPPÁN GYÖRGY

Czippán György* Fekete év a rock zenében *című cikkének egy oldala

Ifjúsági Magazin, 1982. november 1. 19.

heti a kiutat, hanem mindazok, akik a „megőrzésre méltó áramlatoknak tudnak új energiát adni, illetve meg tudják újítani a hagyományos irányzatokat". A jelentésben neki tulajdonított megállapítás azért sem lehetett igaz, mert a cikkíró szerint eddig az újhullámos előadók is csak „álfodrokat" tudtak kelteni „a jelenleg langyos állóvízben".[61]

Mondhatnánk, vagy Vikidál olvasott rosszul, vagy Gábor Róbert. Hiszen nem tudhatjuk, hogy valóban a tmb. panaszkodott-e, vagy a tiszt találta ki az egészet. A lényeg, hogy a cikkel ismételten „bizonyítani" lehetett, hogy az újhullámos zenekarok zűrzavarral és a közönség felhergelésével akarnak hatást elérni. A szövegben a hálózati személy a naiv rácsodálkozó szerepet vette fel (vagy ezt osztotta rá a hadnagy), aki nem érti, hogyan jelenhetett meg ilyen cikk az állampárt ifjúsági szervezetének lapjában. A tiszt maga nem ütközött meg ezen, szerinte a kifogásolt írás „már természetesnek tűnik, mivel az utóbbi időben egyre több olyan írás jelenik meg, amely olyan együtteseket dicsér, amelyek botrányos magatartásukkal hívták fel magukra a figyelmet". (Megjegyzem, ez a narratíva nagyon hasonlított Erdős Péternek a KISZ-t és az ifjúsági sajtót támadó akkori megnyilvánulásaira, például a néhány hónappal később megjelent nevezetes „szennyhullám"-cikkre, nyilván nem véletlenül.[62]) Az, hogy Czippán senkit sem dicsért írásában, a felületes olvasó számára is egyértelmű lehetett.

61 *Ifjúsági Magazin*, 1982/11. 16-19. Czippán György: Fekete év a rock zenében.

62 Erről bővebben lásd: Takács Tibor: *Botrányt akarunk! Rágalmak a CPg és a magyar punkmozgalom ellen.* Jaffa, Budapest, 2021.

Ez alkalommal fordult elő másodszor, hogy „Dalos" nem egy szokványos feladatot kapott: az „Eleonóra" fn. jelöltről kellett információt adni. Ha eleget is tett ennek a megbízatásnak, a munkadossziéjába nem került be a jelentése (az illető kilétére vonatkozóan nem került elő adat).

1982. december 7.

A következő beszélgetésre december elején került sor.[63] A hálózati személy ez alkalommal azt sorolta, hogy milyen könnyűzenei rendezvényeket tartanak az év végén: „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy *a Fővárosi Művelődési Házban »Téli vakáció«* címmel *az Ifjúsági Rendező Iroda szervezésében rock*koncert-sorozat lesz. A koncerteken fellép *az Első Emelet, Edda és vendégei, Prognózis, GM 49* együttesek. *December 27-én és 28-án az Alfa moziban az Edda művek* adnak [sic!] koncertet. December *29-én a KEK-ben Vikidál Gyula és a Kugli* együttes lép fel. A Kugli együttes koncertje után *a Rolls Frakció* ad koncertet. December *30-án a Csepeli Sportcsarnokban a HIT és a Scorpió* [sic!] együttes *lép* fel."

Ezen információk a *Pesti Műsor* ünnepi programajánlójából származtak: „Idén is lesz Pop-Karácsony *a Fővárosi Művelődési Házban,* s *Téli vakáció* '82 címmel, az *IRI rendezésében* szünidei *rock*matiné a két ünnep között,

63 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 47-48. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. december 7.

amelyeken kedvelt hazai rockformációk és neves zenészekből szerveződött új társulatok mutatkoznak be, mint például *az Első Emelet*. Az FMH összes helyiségei megnyílnak karácsony másnapján, este hatkor, hogy befogadják a popzenével ünneplőket. A színházteremben az *Edda* Művek *és vendégeik* [sic!], valamint a *Prognózis* koncertezik, a közteremben a magyar új hullám egyik illusztris csapata, a *GM 49* és első szólistája, Torma mutatja be csipkelődően szellemes programját. [...] A Téli vakáció ezúttal nem a Corvin moziban kap otthont, hanem különböző helyszíneken tartják: *december 27., 28-án az Alfa moziban az Edda Művek, 19-én a KEK-en* [sic!] *Vikidál Gyula és a Kugli,* valamint *a Rolls Frakció*, míg *30-án a csepeli Sportcsarnokban a H.I.T. és a Skorpió lép* színpadra."[64]

A tiszt, hiszen csakis ő lehetett, figyelmetlenül olvasott, így két programból csinált egyet. A hálózati személyt utasította, hogy „vegyen részt a KEK rendezvénysorozatán", és figyelje meg a Rolls dalszövegeit és színpadi magatartását. (Vikidál természetesen nem Gábor hadnagy felszólítására ment a Kertészeti Egyetem Klubjába, hanem azért, mert maga is fellépett azon a napon.) Ezenkívül „Dalos"-nak Tina Turner december 4-ei koncertjére is el kellett mennie a Budapest Sportcsarnokba (erről a műsormagazin hivatkozott cikke szintén beszámolt). A tiszt egyébként ezekre a rendezvényekre több hálózati személy küldését tervezte.

64 *PM Szilveszteri különszám,* 1982. 70–71. Fábián Tibor: Pop-karácsony, -szilveszter, -farsang.

1983. január 18.

A következő év első találkozójára január 13-án került sor.[65] Ezen a „tmb. jelentette, hogy *a Budapesti KISZ Bizottság és a Könnyűzenészek Szakszervezetének rendezésében Tatán* 1983. január 3-tól január 5-ig *tanácskozás* volt. A tanácskozáson *a különböző stílus-irányzatú* zenészek – újhullám, rock, country, jazz stb. – *képviselői közösen* átbeszélték *a teendőket, elmondták véleményüket és találkoztak a területek illetékes felelős vezetőivel.* A tanácskozáson felszólaló személyek a korábbi tanácskozással ellentétben – 1981. március – nem *a zenészek társadalmi helyzetével, megbecsülésével* foglalkoztak, hanem az egyik legfontosabb *problémával* [sic!] *a profi zenekarok és az amatőr együttesek kapcsolatát* jelölték meg. Egyik jelentős kulcskérdés pl. az volt, hogy *képviselhetik-e a profik az amatőröket, és egyáltalán az amatőrök igényt tartanak-e erre. Miként lehetne magasabb színvonalra* emelni az amatőr együttesek műsorainak színvonalát.

Komoly, megoldást azonnal érintő [?!] problémaként vetődött fel a *szállítási költségek, útiköltségek és a fellépési díjak* problémája. A hozzászóló zenészek véleménye szerint nem lehet nagyszabású turnékat szervezni, mert az illetékes rendező szervek *a nehéz gazdasági helyzetre* való hivatkozással még a szállítási költségek teljes összegét sem tudják kifizetni, nemhogy a további rezsiköltségeket. Több felszólaló igen pozitívan szólt az IRI létrehozá-

65 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 49–50. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1983. január 18.

sáról és ennek az intézménynek a szerepéről. Ellentétben a korábbi évekhez [sic!], pozitívan szóltak az *MHV* rugalmas intézkedéséről, a Wilpert Imre vezette *START márka létrehozásáról*. A START lemezmárka-részleg képviselői bejelentették, hogy *önálló szerkesztőséget hoznak létre,* és meggyorsítják az érdeklődésre számot tartó lemezek kiadásának idejét. A START lemezrészleg tervei között szerepel, hogy megszerzi az önálló *koncertrendezési jogot,* és *a szerzői jogok* védelme érdekében is lépéseket kívánnak tenni."

Elbeszélése alapján „Dalos" maga is jelen volt az eseményen; lehet, hogy így volt, ám a jelentése bizonyíthatóan egy újságcikk, az *Esti Hírlap* beszámolója alapján született. „Nem könnyű a magyar zenészek helyzete [...]. Ezért is volt fontos az a *tanácskozás,* amelyet két év után ismét *Tatán* tartottak; *a KISZ Budapesti Bizottsága és a könnyűzenészek szakszervezete rendezésében.* [...] A *legkülönbözőbb stílusirányzatok képviselői közösen* tisztázhatták *a teendőket, elmondhatták véleményüket, s találkozhattak azoknak a szervezeteknek a vezetőivel,* amelyekkel ugyan mindennapos munkakapcsolatban állnak, de hosszabb eszmefuttatásokra máskor nem nyílik lehetőség. Hosszú évekig *a zenészek társadalmi helyzete, megbecsülése* és az etikai kérdések álltak az ilyen beszélgetések középpontjában. Most az egyik legégetőbb *probléma a profi zenekarok és az amatőr együttesek kapcsolata* volt. Felmerült például: *képviselhetik-e a profik az amatőröket? Egyáltalán az utóbbiak igényt tartanak-e erre? Miként lehetne magasabb színvonalú* a kiválasztás? Aztán itt vannak a közös gondok: *a szállítás, útiköltség, a fellépti díj* kérdése. Ebben *a gazdaságilag nehéz időszakban* lehet-e

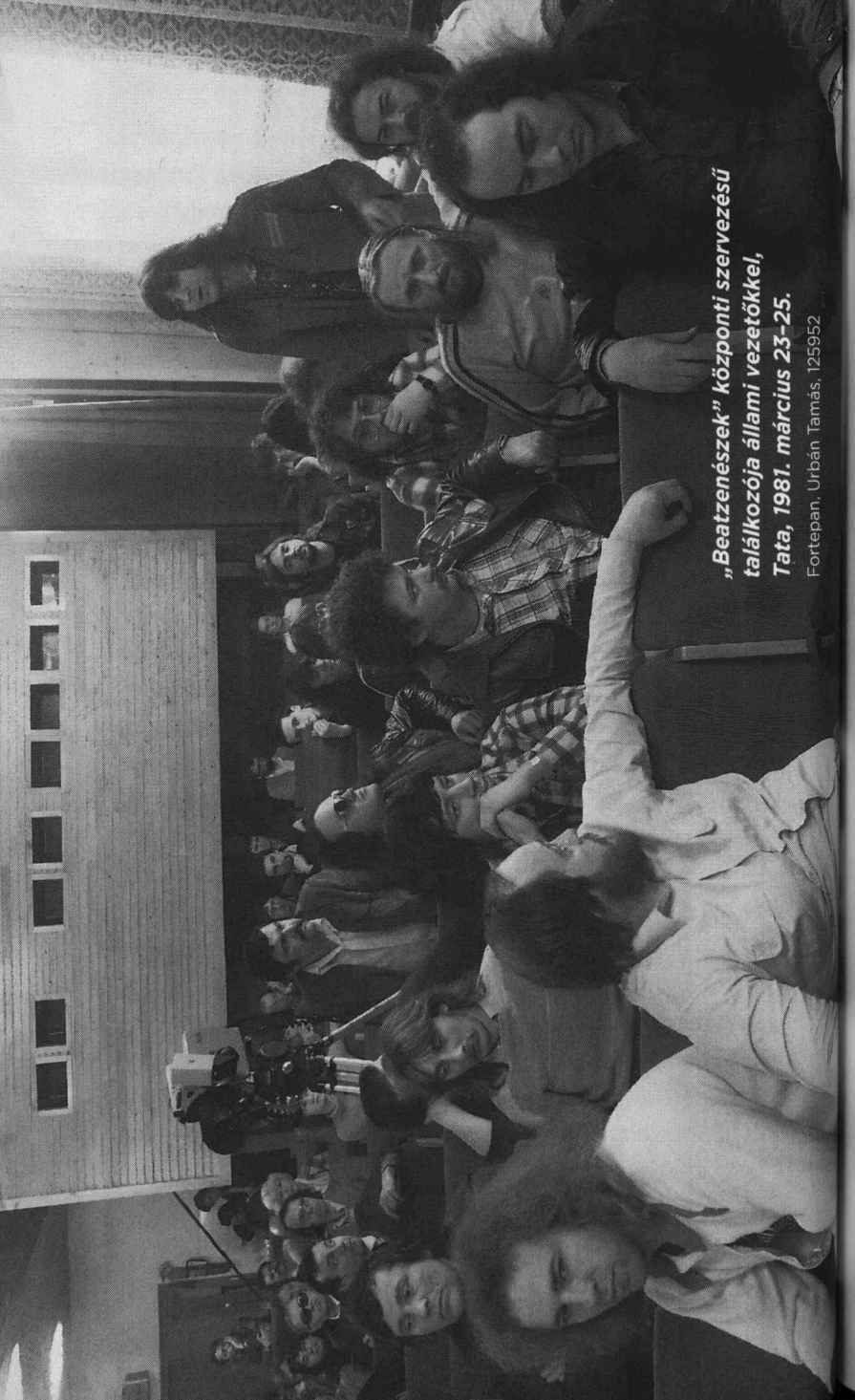

„Beatzenészek" központi szervezésű találkozója állami vezetőkkel, Tata, 1981. március 23–25.
Fortepan, Urbán Tamás, 125952

egyáltalán jelentős turnékat szervezni, hiszen ma már a számlák olykor több tízezer forintos nagyságrendűek."

Azon a helyen, ahol „Dalos" arról írt, hogy többen méltatták az IRI tevékenységét, az újságcikkben Gál Ivánnak, az Ifjúsági Rendező Iroda igazgatójának a mondandója szerepelt. Bár tőle nem lett volna meglepő, ha pozitívan értékeli az általa vezetett intézmény működését, a tudósítás szerint ő is a nehézségekről és a megoldandó problémákról beszélt. A jelentéshez hasonlóan a cikk az MHV-re vonatkozó hírekkel folytatódott: „A *Magyar Hanglemezgyártó Vállalat* háza táján is sok minden változott. *Létrehozták* például *a Start-márkát* [...]. A következő bejelentést tették Tatán: *önálló szerkesztőségeket hoznak létre,* ezáltal önmagukat késztetik versenyre, jobban differenciálnak, új érdekeltségi rendszert dolgoznak ki [...]. Gondolkoznak azon is, hogy legyen *koncertrendezési joguk,* leányvállalatot hozzanak létre *a szerződési jogok* intézésére, természetesen külföldre és viszont is" – írta az *Esti Hírlap* tudósítója.[66]

A jelentés az újsághoz képest két dologgal mondott többet, de 1983 elején már közismert volt mind a Start vezetőjének személye, mind a márka bevezetésével kapcsolatban a rugalmasabb kiadáspolitika emlegetése. Ezzel együtt ismét jól látszik, miből dolgozott a jelentés írója. A tartótiszt mindenesetre az „értesülést" megküldte a BM III/III-5. Osztálynak – ki tudja, hátha ott nem olvasnak újságot. Gábor hadnagy ugyanis operatív szempontból figyelmet érdemlőnek tartotta az MHV Start részlegére vonatkozó információt, mert az „eddigi fennállása alatt nem

66 *Esti Hírlap,* 1983. január 7. 2. Riskó Géza: Tata után.

az érdeklődésre számot tartó lemezek megjelentetését gyorsította meg, hanem az állambiztonsági szempontból látókörünkben lévő »újhullámos« együttesek kislemezeit jelenteti meg folyamatosan". Ráadásul úgy értesültek, hogy azok számára az FMH-ban klubot is létrehoztak.

A jelentés a tatai találkozón kívül arról is beszámolt, hogy februárban a Fővárosi Operettszínházban nagyszabású gálaestet rendeznek S. Nagy István 25 éves szerzői jubileumára, amelyen a tmb. is részt vesz. A rendezvényről a sajtó is hírt adott, igaz, csak februárban, és a fellépők névsorát nem közölték. Ez esetben tehát valószínűleg tényleg „Dalos" lehetett az információ forrása. A tmb. nem kapott feladatot, a tartótiszt figyelembe vette ugyanis, hogy Vikidál Gyula január végén együttesével (a nevét nem említi, de immáron a P. Boxról van szó) Csehszlovákiában vendégszerepel.

1983. február 8.

Február 4-én „Dalos" olyan jelentést adott, amely – valószínűleg – teljes egészében saját forrásból származott. Eget rengető dolgokat azonban ne várjunk tőle: elmondta, hogy zenekarával másnap a Csepeli Munkásotthonban lépnek fel, illetve beszámolt a Dési Huber Művelődési Házban működő állandó klubjukról. A tartótiszt persze örült, talán azért, mert a jelentést így nem csak a „beat"-anyagba és az M-dossziéba tudta elhelyezni, hanem a két kulturális intézmény objektumdossziéjába is. Ráadásul „megállapíthatta", hogy a tmb. az alosztályukhoz tartozó elhárítási területen koncertezik, ami növeli hírszerző lehe-

tőségeit. Legott meg is bízta, hogy fellépéseik alkalmával tartsa nyitva a szemét, de konkrét feladatot nem határozott meg számára.[67]

1983. március 15.

A fentiekből azonban nem lett rendszer, „Dalos" következő, elvileg a március 8-ai találkozón adott jelentését ismét újságcikkekből eszkábálta össze Gábor Róbert.[68] „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy a *Budapesti Tavaszi Fesztivál* könnyűzenei programjainak helye és időpontjai konkretizálódtak. A *koncertek* a *Kertészeti Egyetem klubjában* lesznek megtartva. *Március 18-án: Karthago,* Új *Skorpió, Pege* Aladár és *együttese. Március 19-én: V' Moto-Rock, East, Saturnus. Március 20-án: Johny* [sic!] *Thompson Singers, Pege, Benkó Dixilend* [sic!]. *Március 25-én: Normál group* [sic!] , *KFT, Mini. Március 26-án: Szikora Róbert vezetésével az R-GO, P. S. Band.*" A jelentésnek ez a része a rendezvény hirdetéseire vezethető vissza: „*Budapesti Tavaszi Fesztivál* március 18-tól 27-ig. [...] A fesztivál új helyszíne a *Kertészeti Egyetem klubja.* Minden este diszkó, filmvetítés, táncház, folkprogramok, lemezdedikálás. *Koncertek. Március 18-án: a Karthágó, a Skorpió és a Pege-együttes. Március 19-én: a V'Moto-Rock, az East és a Saturnus. Március 20-án: a Johnny Thompson Singers, Pege Aladár és* nemzetközi *együttese, a Benkó*

67 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 51–52. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1983. február 8.

68 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 53–54. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1983. március 15.

Dixieland Band. *Március 25-én: a Normal group, a KFT és a Mini együttes. Március 26-án: a Szikora R-GO és a P. S. Band.*"[69] A fentieket talán csak azért rögzítette a tartótiszt, hogy feladatot adhasson a tmb.-nek: ha már úgyis fellép a tavaszi fesztiválon, kísérje figyelemmel annak „beat" programjait, és jelentse, ha rendzavarás készülődik.

„Dalos" (értsd: „»Dalos«") egy másik eseményt is az állambiztonság figyelmébe ajánlott: „A tmb. továbbá elmondta, hogy a Budapest *Sportcsarnokban* 1983. *április 6-án és április 7-én 19,00 órai kezdettel a Manfred Mann Earth Band* [sic!] együttes ad koncertet. 1983. *április 25-én 17,00 és 21,00 órai kezdettel Johnny Cash amerikai country-énekes* ad koncertet. 1983. *május 2-án 19,00 órakor a* [sic!] *Dave Brubeck* ad koncertet." A forrás ez esetben az ifjúsági sajtó volt: „*Április 6-án és 7-én este 7 órai kezdettel az* angol *Manfred Mann és Earth Bandje, április 25-én délután 5-kor és este 9 órakor az amerikai country-sztár, Johnny Cash, május 2-án este 7 órai* kezdettel a dzsessz egyik kiemelkedő alakja, *Dave Brubeck* vendégszerepel a *Sportcsarnokban.*"[70] Vagy az *Esti Hírlap:* „A *Budapest Sportcsarnokban* a közeljövőben ismét világhírű előadók lépnek föl. Mégpedig *április 6-án és 7-én este 7 órától a Manfred Mann's Earth Band. Április 25-én délután 5 és este 9 órától a countryénekes Johnny Cash* következik. *Május 2-án* a dzsessz-zene rajongóinak *Dave Brubeck* játszik."[71]

69 *Népszabadság,* 1983. március 5. 22. *Népszava,* 1983. március 6. 10. A hirdetés más lapokban is megjelent, de némileg más formában, ezért azt gondolom, hogy e két lap valamelyike lehetett a forrás.

70 *Ifjúsági Magazin,* 1983/3. 55. Magazin hírturmix.

71 *Esti Hírlap,* 1983. március 3. 2. Koncertek sorozatban.

Miután a rendezvényre a BRFK ifjúságvédelemmel foglalkozó III/III-A. Alosztályhoz tartozó objektumban kerül sor, a tiszt az információt el kívánta küldeni nekik, hátha ott nem tudnak még róla. És persze megint jegyeket igényelt a külföldi előadók koncertjeire a BM III/III-5. Osztálytól hálózati személyek részére – vagy nem (csak) nekik. Más oka nem is nagyon lehetett e „fontos" információ rögzítésének.

1983. május 6.

Május 2-án „Dalos" ismertette Gábor Róbert (immáron) főhadnaggyal, hogy a hónapban melyik vidéki városban fognak fellépni az ORI központi programjának keretében. Ehhez nyilván nem volt szükség sajtóra, mint ahogy Várszegi „Károly" jellemzéséhez sem, aki a BRFK III/I. (hírszerző) Alosztálya látókörébe került, és annak kérésére kellett jelentenie róla. „Értelmes, tanult, magas zenei felkészültségű személy", aki könnyen barátkozik, jellemezte Várszegi Gábort (az illetőt ugyanis így nevezik, ezt Vikidál nyilván tudta), a Gemini együttes alapítóját a tmb., aki nemcsak a célszemélyről mondta el, amit tudott, hanem egykori zenekarának néhány volt tagját is felsorolta. A tartótiszt ez alkalommal az illetékességi területén kívül adott feladatot a hálózati személynek, ugyanis arra utasította, hogy vidéki koncertjeiken „ügyeljenek arra, hogy rendzavarás ne forduljon elő".[72] Ez felesleges figyelmeztetésnek tűnt, hiszen a zenészek amúgy is ügyeltek volna erre.

[72] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 55–56. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1983. május 6.

1983. június 22.

Másfél hónappal később találkoztak ismét – bár, hogy kivel, az nem egyértelmű, mert a tiszt annyira figyelmetlen volt, hogy összekeverte két hálózati személye fedőnevét: címe szerint a „Dalos" fedőnevű tmb.-vel tartott találkozóról szóló jelentést ugyanis úgy kezdte, hogy 1983. június 20-án találkozott a „Dejkó" fedőnevű tmb.-vel.[73] Ám kétségtelen, hogy az előbbiről van szó: „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy nyári koncertprogramjainak egyeztetése céljából bement *az Ifjúsági Rendező Irodába,* ahol arról szerzett tudomást, hogy az IRI szervezésében *1983. augusztus 27-én az Asztalos János Ifjúsági Parkban* az elmúlt évek *hagyományainak* megfelelően *ismét Country-fesztivált* rendeznek. Az előzetes tervek szerint az alábbi együttesek lépnek fel: *Bojtorján, Rodeo, 100 Folk Celsius, Interfolk, Tolcsvay* trió, *valamint Csehszlovákiából, NDK-ból, Lengyelországból, Jugoszláviából és az USÁ-ból várnak* még 1–1 együttest." Valójában nem kellett sehova bemenni ahhoz, hogy a fenti értesülésre szert tegyen valaki, elég volt, ha járt neki az *Esti Hírlap*: „Az *Ifjúsági Rendező Iroda augusztus 27-én ismét az Asztalos János Ifjúsági Parkban* tartja az immár *hagyományos Country-fesztivált.* A teljes hazai élgárda – *Bojtorján, Rodeo, 100 Folk Celsius, Interfolk, Tolcsvay* – mellett *várnak* előadókat *Csehszlovákiából, az NDK-ból, Lengyelországból, Jugoszláviából.* A sztárember Donovan lesz, őt

[73] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 57–58. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1983. június 22.

tartják az európai Bob Dylannek. Az *Egyesült Államokból* a Sandifer együttes mutatja be műsorát."[74]

Elvileg „Dalos", valójában a tiszt más rendezvényekről is tudomást szerzett: „A fenti programokon kívül az IRI központi programjaiban szerepelnek a P. Box, P. Mobil, Bikini, Új Skorpió, Karthago, Rolls Frakció együttesek. Ezek az együttesek a Balaton mellett lévő KISZ-építőtáborokban lépnek fel az alábbi időpontokban. 1983. *július 2. Balatonföldvár: P. Box,* július *5. Balatonföldvár: P. Mobil,* július *9. Balatonföldvár: Bikini,* július *30. Balatonföldvár: Rolls* Frakció, 1983. július *6. Boglárlelle: P. Mobil,* július *13. Boglárlelle: Új Skorpió,* július *20. Boglárlelle: Karthago,* július *27. Boglárlelle: Bikini,* 1983. július *8. Balatonszemes: P. Box,* július *15. Balatonszemes: P. Mobil,* július *22. Balatonszemes: Bikini,* július *29. Balatonszemes: Karthago,* július *25. Balatonalmádi: Bikini.*" A jelentés szerzője ezeket az információt sem az IRI-ben, hanem ezúttal az *Ifjúsági Magazin*ból szerezte: „Íme, a *júliusi* koncertnaptár: *2. Balatonföldvár: P. Box, 5. Balatonföldvár: P. Mobil, 6. Boglárlelle: P. Mobil, 8. Balatonszemes: P. Box, 9. Balatonföldvár: Bikini, 13. Boglárlelle: Új Skorpió, 15. Balatonszemes: P. Mobil, 20. Boglárlelle: Karthago, 22. Balatonszemes: Bikini,* 23. Balatonföldvár: Új Skorpió, *25. Balatonalmádi: Bikini, 27. Boglárlelle: Bikini, 29. Balatonszemes: Karthago, 30. Balatonföldvár: Rolls.*"[75] Bár a koncerteket nem kronológiába, hanem a helyszínek szerint tagolva tartalmazta, és a július 23-i balatonföldvári Új Skorpió-koncert kimaradt a jelentésből, ennek forrása nagy valószínűséggel a fenti programajánló volt.[76]

74 *Esti Hírlap,* 1983. június 17. 8. Donovan is. Country-fesztivál.

75 *Ifjúsági Magazin,* 1983/6. 53. IRI-koncertnaptár.

„Operatív szempontból figyelmet érdemel, hogy az IRI könnyűzenei központi programjaiban több olyan együttes is szerepel – Rolls Frakció, P. Mobil –, akik [sic!] botrányos színpadi magatartásuk és politikai szempontból kifogásolható dalszövegeik miatt a látókörükben vannak" – értékelte a jelentést Gábor Róbert főhadnagy. Ez magyarázatot is adhat arra, miért írta ki az újságból a nyári koncertkínálatot: újabb alkalmat keresett arra, hogy kritikával illesse a KISZ egyik intézményének működését, amennyiben az „problémás" zenekarok fellépéseit szervezi a fiatalok számára. Erről az IRI-nél lévő hivatalos kapcsolatát is tájékoztatni kívánta, és az érintett megyék III/III-as kollégái segítségével meg akarta szervezni a koncertek hálózati ellenőrzését. Ebben szerepet szánt „Dalos"-nak is, aki zenekarával szintén részt vett a nyári koncertsorozatban: a többi együttes dalainak szövegét és a közönségük magatartását kellett figyelnie.

1983. augusztus 24.

A nyár nagy részét Vikidál Gyula munkával, „Dalos" viszont pihenéssel töltötte, az újabb találkozóra csak augusztus 16-án került sor.[77] A tmb. kicsit panaszkodott (az

76 A *Pesti Műsor* különszáma (*PM Nyár '83 Program Magazin*) még nem tartalmazta a konkrét helyszíneket és időpontokat, a teljes programot máshol sem hirdették meg a jelentésben szereplő formában.

77 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 59–60. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1983. augusztus 24.

István, a király című rockopera próbái és filmezési munkái minden idejét lekötik), kicsit büszkélkedett (az augusztus 18–21-i előadásokra tudomása szerint minden jegy elkelt), majd jelentett is egy kicsit. Pontosabban, jelentett helyette Gábor főhadnagy, akinek nem tűnt fel, hogy a hálózati személyével egy olyan programot harangoztatott be, mint két hónappal korábban: „...az *Ifjúsági Rendező Iroda* az elmúlt évek *hagyományainak* megfelelően *1983. augusztus 27-én az Asztalos János Ifjúsági Parkban nagyszabású country fesztivált* rendez. A fesztiválon az alábbi együttesek lépnek fel: magyar együttesek: *100 fol* [sic!] *Celsius, Bojtorján, Interfolk; külföldi együttesek: Donovan (angol), George Sandifer (USA), Country Family (lengyel), Piavci (csehszlovák), Peter und Paul (NDK), Memonyák* [sic!] *(jugoszláv).* A fesztivál műsorvezetői B. Tóth László és Vágó István lesznek."

A tiszt most másik programajánlóból dolgozott, mint pár hete: „Immár *hagyomány,* hogy augusztus végén az *IRI* rendezésében *nagyszabású* seregszemlére gyűlnek a *country*-műfaj jeles képviselői. [...] A nemzetközi rangú *fesztivál* idén *augusztus 27-én,* szombaton, 15 órakor kezdődik, ezúttal is *az Asztalos János Ifjúsági Parkban* fölállított színpadon. A késő estébe nyúló koncertsorozat első számú sztárja minden bizonnyal *Donovan* lesz, az *angol* gitáros-dalnok változatlan népszerűségnek örvend már a hatvanas évek közepe óta. Ugyancsak itt lesz *George Sandifer* együttese és Louis »Grandpa« Wilson az *USA-ból,* a *Country Family Lengyelországból, a Piavci Csehszlovákiából,* a White Horse *Memory Jugoszláviából, Peter and Paul* [sic!] és az M. Jones Band az *NDK-ból,* a hazai vonalat pedig a Spirit, *az Interfolk,* a Tolcsvay,

EXKLUZÍV SZTÁR: DONOVAN

Nemzetközi Country Találkozó

● Immár hagyomány, hogy augusztus végén az IRI rendezésében nagyszabású seregszemlére gyűlnek a country-műfaj jeles képviselői. Nemcsak a hazai zenészek, de jó néhány külföldi formáció és szólista is eljön, hogy keresztmetszetet adjon e népszerű zenei irányzat jelenéről. A nemzetközi rangú fesztivál idén augusztus 27-én, szombaton, 15 órakor kezdődik, ezúttal is az Asztalos János ifjúsági parkban fölállított színpadon. A késő estébe nyúló koncertsorozat első számú sztárja minden bizonnyal Donovan lesz, az angol gitáros-dalnok változatlan népszerűségnek örvend már a hatvanas évek közepe óta. Ugyancsak itt lesz George Sandifer együttese és Louis „Grandpa" Wilson az USA-ból, a Country Family Lengyelországból, a Piavci Csehszlovákiából, a White Horse Memory Jugoszláviából, Peter and Paul és az M. Jones Band az NDK-ból, a hazai vonalat pedig a Spirit, az Interfolk, a Tolcsvay, a 100 Folk Celsius, a Bojtorján és a Ki Mit Tud-on föltűnt Kaszab Tibor képviseli. Természetesen ezúttal is megrendezik a country-vásárt, lesz country-kocsma, rögbi bemutató, gyerekműsorok és további szellemes játékok (ezek már 10 órakor megkezdődnek).

Különösen a nagy beat idők kortársainak, de valamennyi country-kedvelőnek nagy örömére Budapest vendége *Európa Bob Dylan*-je, a legendás skót dalnok, *Donovan.* Sokan vannak, akik emlékeznek

Tárgy: "Dalos" történt

J E L E N T É S
Budapest,1983.augusztus 24.

1983. augusztus 16-án nyilvános helyen találk
fn.tmb.-vel.
A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hog
a király" című rock-opera filmezési munkálat
szabadidejét lekötik. A próbák délelőtt 10.0
késő estig tartanak. Tudomása szerint az aug
18,19,2o-21-i bemutatókra minden jegy elkelt
tus 2o-i előadást veszik filmre, a többi elő
érdeklődés miatt kerül sor.

A tmb. továbbá jelentette, hogy az Ifjusági
az elmult évek hagyományainak megfelelően 19
27-én az Asztalos János Ifjusági Parkban nag
country fesztivált rendez. A fesztiválon az
tesek lépnek fel:

magyar együttesek: - 100 fol Celsius
- Bojtorján
- Interfolk

külföldi együttesek: - Donovan(angol)
- George Sandifer(USA)
- Country Family(lengye
- Plavci(csehszlovák)
- Peter und Paul(NDK)
- Memonyák(jugoszláv)

A fesztivál műsorvezetői B.Tóth László és Vá

A* Pesti Műsor *1983. augusztus 24-i számának programajánlója a Nemzetközi Country Találkozóról...

...és „Dalos" 1982. augusztus 24-i jelentésének részlete...

ÁBTL 3.1.2. M-41343. 59–60.

a *100 Folk Celsius, a Bojtorján* és a Ki Mit Tud-on föltűnt Kaszab Tibor képviseli."[78]

A párhuzam úgy is nyilvánvaló, hogy a fellépők sorrendje más lett, többen kimaradtak, a műsorvezetőket a programajánló most sem említi, illetve – ez nem elhanyagolható körülmény – a *Pesti Műsor* fenti száma elvileg a találkozó után, augusztus 24-én jelent meg, aznap, amikor a jelentést írásba foglalták. Megjegyzem, a *Népszava* a rendezvény napján a két műsorvezető nevét is megemlítette, tehát létezhetett egy előzetes program, amelyből az újságírók és a főhadnagy egyaránt dolgozhattak.[79] Ráadásul a jelentést párhuzamos hálózattal ellenőrzöttnek tekintették, azaz lehetséges, hogy most is a „Göndör" fedőnéven nyilvántartott B. Tóth Lászlótól származott az értesülés. A fesztiválra három-négy hálózati személy kiküldését tervezte a főhadnagy, de köztük nem volt „Dalos": neki, „természetes helyzetéből adódóan", továbbra is az *István, a király* előadásain és forgatásán kellett figyelnie, különös tekintettel a szereplőknek vagy a stáb tagjainak esetleges „nacionalista jellegű" megnyilvánulásaira.

1983. szeptember 20.

Hálózati személy és tartótisztje egy hónap elteltével, szeptember 14-én futottak össze; az elhangzottak (?) le-

78 *Pesti Műsor*, 1983/34. 55. (Fábián): Nemzetközi Country Találkozó. Exkluzív sztár: Donovan.

79 *Népszava*, 1983. augusztus 27. 16. (selm–): Ma: countryfesztivál – napestig.

jegyzésével a főhadnagy majdnem egy hetet várt.[80] „Dalos" tmb.-nek ismét akadt dicsekednivalója: az *István, a király* rockoperát Állami Ifjúsági Díjra javasolták az illetékesek, a lemez decemberben fog megjelenni, a film pedig a következő év elején kerül a mozikba. Az utolsó előadás után a produkció résztvevői közös vacsorán vettek részt, amelyen a tmb. „baráti beszélgetést" folytatott „Nagy Ferenccel". A kijelentés több sebből vérzik: utóbbi nyilván nem „Dalos"-sal, hanem Vikidál Gyulával volt barátságban, aki – barátilag – aligha hívta őt Ferencnek, de ne akadjunk fenn ilyen apróságokon.

Ha hihetünk az elbeszélésnek, a nemzet nem-csótánya felmondta a Kádár-kori magyar társadalom krédóját: „A beszélgetés alkalmával Nagy Ferenc elkeseredve mesélte, hogy mennyire sajnálja a korábban komolytalan magatartásával elfecsérelt éveket. Elmondta, hogy amióta komolyan dolgozik, nagy- és kislemeze is megjelent együttesének, és a filmszerepe is nagy megtiszteltetés számára. Az eltelt 1 év alatt anyagilag többet keresett, mint a több éves Beatrice működése alatt [sic!]. Véleménye szerint megéri komolyan dolgozni, mert annak anyagi és erkölcsi értékei vannak." Bármi is hangzott el a baráti csevegés során, a tmb. (?) által jelentettek mindenesetre egybevágtak az állambiztonság által tapasztaltakkal: „Egyértelműen megállapítható, hogy Nagy Ferenc magatartásában, szemléletében és munkához való hozzáállásában pozitív változás tapasztalható" – értékelt Gábor főhadnagy, aki

80 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 61–62. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1983. szeptember 20.

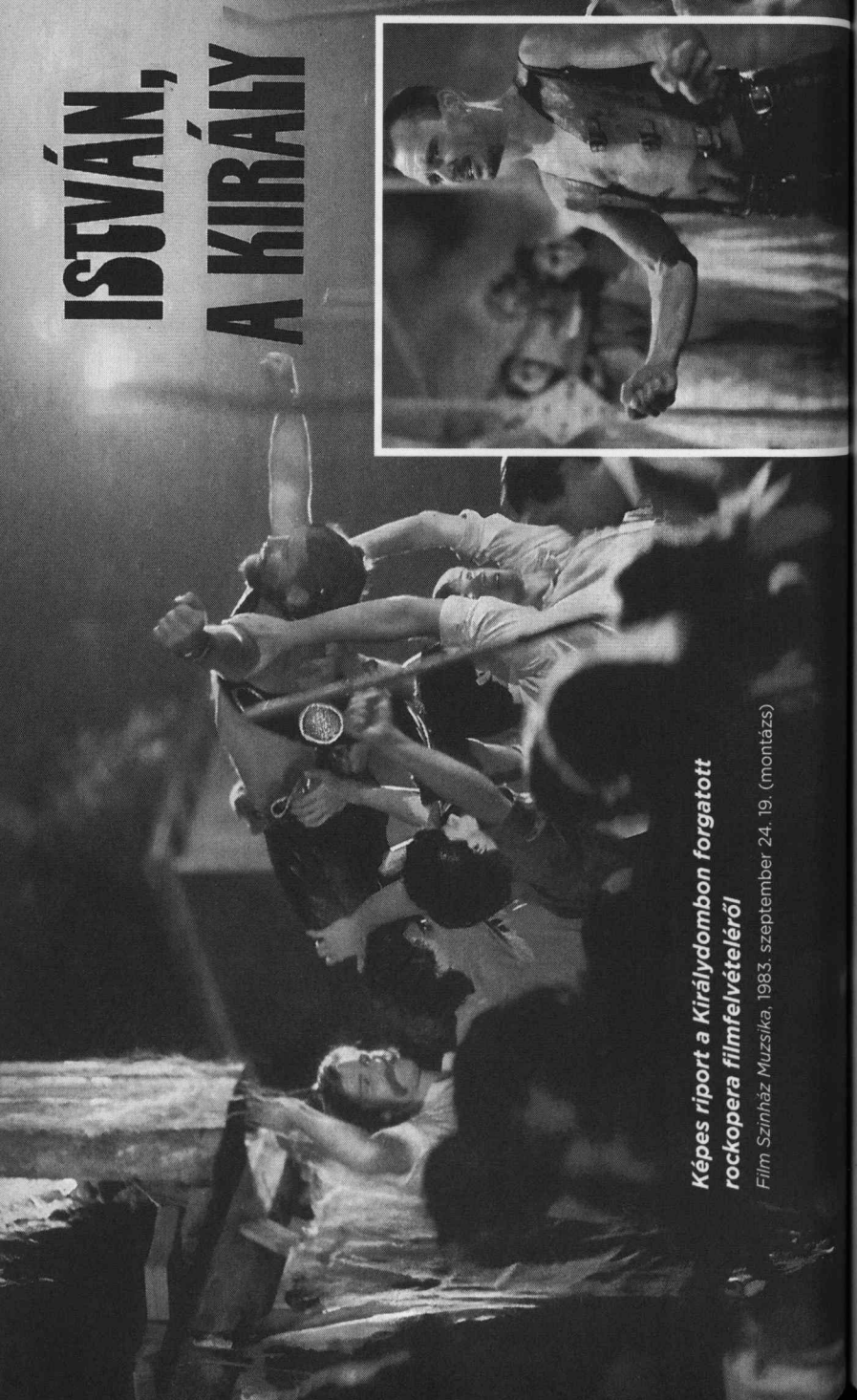

Képes riport a Királydombon forgatott rockopera filmfelvételéről
Film Színház Muzsika, 1983. szeptember 24. 19. (montázs)

ezért kilátásba helyezte, hogy a pár hónapja még figyelődossziés zenészt a kutatónyilvántartásból is töröljék.

„Dalos" az állambiztonság által ugyancsak problémásnak tekintett Schuster Lórántról is beszélt: a P. Mobil zenekar vezetője a sajtóban meglévő kapcsolatait (Czippán György, Sebők János) felhasználva „próbálja a számára konkurenciát jelentő együtteseket lejáratni". A panasz érthető, hiszen a konkurens zenekarok között az a P. Box is ott volt, amelyben a tmb. akkoriban énekelt. Természetesen ez esetben sem lehet kizárni annak a lehetőségét, hogy a panaszt a tiszt adta „Dalos" szájába; bárhonnan is származott az „értesülés", a főhadnagy nyilván azért tartotta fontosnak lejegyezni azt, mert így újabb bizonyítékot tudott szállítani a „problémás" előadók és az ifjúsági sajtó közötti kapcsolatra.

Gábor Róbert nem adott feladatot a hálózati személynek, tekintettel arra, hogy nagylemezük stúdiómunkálatai zajlottak. (*Kő kövön* címmel az év végén jelent meg.) Felettese, a BRFK III/III. Osztály vezetője, Agócs István azonban nem volt ilyen megértő, és a jelentésre ráírta: „Most akkor pihentetve van? Szép az önnálóság [sic!], dicséretes is, de itt vannak szabályok és illenék betartani!" A feddés az operatív tisztnek szólt, de a hálózati személyen (is) csattant: a főhadnagy kénytelen volt új szakaszt nyitni a titkos megbízottal való kapcsolattartás módjában.

1983. október 12.

Nehéz nem a fenti főnöki intelem következményének tekinteni ugyanis, hogy a következő találkozóra már a „Nár-

cisz" fedőnevű T-lakásban került sor, ahol a tmb.-nek írásos jelentést kellett adnia. (A lakás beszervezési dossziéja nem maradt fenn, így a helyére vonatkozóan semmit sem lehet tudni.) Ebben arról számolt be, hogy zenekara, a P. Box a Dési Huber Művelődési Házban kéthetente tart klubfoglalkozást, amelyen általában két-háromszáz fiatal vesz részt. A foglalkozások a zenekar koncertje köré épülnek, de vannak filmvetítések, beszélgetések, vitaestek és „irodalmi jellegű programok" is, emellett kezdő együttesek számára bemutatkozási lehetőséget biztosítanak. „Dalos" azt is jelentette, hogy a P. Box november 4-én a Corvin moziban tartja a lemezbemutató koncertjét, a Start lemezmárka és a „Magyar Médea" szervezésében – utóbbi természetesen a Magyar Média reklámcég volt, az elírás azonban az antik irodalom ízével fűszerezte meg a szöveget.

Habár a jelentés állambiztonsági szempontból nem sok értékelhető információt tartalmazott, a tartótiszt nem így látta (és nyilván ő jobban tudta). Szerinte az információ azért volt fontos, mert az alosztálya elhárítási területéhez tartozó kulturális objektum programjáról szól, a november 4-i esemény pedig „operatív szempontból figyelmet érdemel", na nem azért, mert az időpont és a helyszín 1956-os áthallásokra adhatott alkalmat, ez talán fel sem tűnt neki, hanem azért, mert a tmb. zenekara „nagy népszerűségnek örvend", így félő, hogy sokan nem jutnak be a koncertre, és kint garázda magatartást tanúsítanak majd. (Egy szórakoztató adalék: „Dalos" a kézzel írt jelentésében az első előfordulásnál a zenekarának a teljes nevét – Pandora's Box – kiírta, ami a gépírásos változatba „Pandorás Box" formában került.) A tmb. a szokásos feladatot kapta: a turnéjuk során tartsa szemmel a közönséget, de csak október

23-áig – eszerint a tiszt azt követően nem számított „politikailag kifogásolható megnyilvánulásokra".[81]

1983. november 30.

November 23-án ismét a fenti T-lakásban találkoztak, ám „Dalos" a korábbiaknak megfelelően ezúttal megint szóban adott jelentést.[82] „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy 1983. *november 25-én 20,00 órai* kezdettel a *»Sztárok 100 Folk-on« címmel a Nemzeti Sportcsarnokban nagyszabású* koncertprogram lesz. A műsorban fellépnek: *Demjén Ferenc,* Drontmár [sic!] István, *Zorán, Závody* [sic!] *János, Eszményi Viktória, Göcz* [sic!] *László,* Littnay [sic!] Imre, *Orbán József, Kocsordi* [sic!] *Miklós, Karácsony János, Komár László, Lerch István, Solti János, Török Ádám, Tolcsvay* együttes. A műsorvezetők: *Vágó István és B. Tóth László.* A műsorban a nézők kérdéseire *dr. Veres Pál,* a Magyar Ifjúság című lap orvosi rovatának vezetője válaszol. A fenti programot a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat *PRO Menedzser Irodája* és az *Ifjúsági Rendező Iroda* szervezi."

A megfogalmazás megint egy sajtótudósításra hasonlított, nyilván azért, mert jó eséllyel a *Pesti Műsor* programajánlójából származott. „*November 25-én,* pénteken, *este 8-kor a Nemzeti Sportcsarnokban Sztárok 100 Folkon címmel* az *IRI* és a *Pro Manager Iroda* közreműködésével valósul meg az a *nagyszabású* bemutató, amelyen a

81 ÁBTL 3.1.2. M-41343.63-64. „Dalos" jelentése, 1983. október 12. A géppel írt változat: uo. 65-66.

82 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 67-68. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1983. november 30.

magyar pop-rock élet számos jelessége alkalmi 100 Folk Celsius taggá válik. *Orbán Józsefékkel* színpadra lép *Zorán, Komár László, Lerch István, Demjén Ferenc,* Frenreisz Károly, *Solti János, Karácsony János, Gőz László, Kocsándi Miklós, Tolcsvay* László, *Eszményi Viktória, Török Ádám, Závodi János,* sőt a népszerű *dr. Veres Pál,* valamint *B. Tóth László, Vágó István* és Szilágyi János, a közismert rádiós-tévés személyiségek. Peter Tschernik pedig az NDK-ból érkezik a 100 Folk Celsiushoz vendégségbe."[83]

Bár a fellépők köre nem teljesen fedte egymást, és a sorrendjük sem egyezett, a jelentés írója – a rengeteg név megint azt sejteti, hogy a tartótiszt – bizonyosan a fenti műsorajánlóból dolgozott. Ezt megerősíti, hogy a jelentés a fellépők között – Orbán József mellett – a 100 Folk Celsius két olyan tagját is megemlíti, akik a program beharangozójában nem szerepelnek (hiszen ők nyilván nem vendégek), ám a műsorajánló mellett olvasható cikkben éppen az ő nevük bukkan fel, természetesen helyes formában: Littvay Imre, Drosztmér István.[84] A tiszt a saját maga gyártotta „értesülés" kapcsán megjegyezte, hogy „állambiztonsági szempontból kifogás alá" eső személyek és együttesek nem lépnek fel a rendezvényen. Vélhetően ezért sem sietett a találkozóról szóló jelentés megírására, arra csak november 30-án, *post festum* kerített sort. A főhadnagy valamiért mégis hálózati személyeket akart küldeni a koncert ellenőrzésére, és ezért jegyeket kívánt szerezni az IRI-ben dolgozó hivatalos kapcsolataitól. Mintha a

83 *Pesti Műsor,* 1983/47. 61. (f-n): Sztárok 100 Folkon.

84 *Pesti Műsor,* 1983/47. 61: Zareczky Miklós: Hátsó borítónkon: a 100 Folk Celsius.

tiszt ez esetben is csak azért eszkábálta volna össze éppen így a jelentést, hogy belépőhöz jusson egy koncertre, nem mellesleg eljátszhatta, előírás-szerűen foglalkoztatja a hálózati személyét. Még feladatot is adott neki: az *István, a király* közönségtalálkozóin és a 100 Folk Celsius fenti lemezbemutató koncertjén kellett nyitva tartania a szemét.

1983. december 8.

A következő alkalommal ismét a „Nárcisz" fedőnevű lakásban volt a találkozó, melyen a tmb. újból írásos jelentést adott.[85] „Dalos" az *István, a király* című rockopera alkotógárdájának dedikálással egybekötött közönségtalálkozójáról és a mű kapcsán tartott vitafórumról számolt be, amelyet november 17-én tartottak a Fővárosi Művelődési Házban. Megjelent a *Magyar Ifjúság* újságírója, Sós Péter János, aki fenntartotta véleményét, miszerint a rockopera részben nacionalista színezetű. Álláspontjával azonban egyedül maradt, ami kapcsán a tmb. kifejtette, hogy „a darab kell, hogy nemzeti, magyaros érzelmeket tápláljon, és ez jó, hogy találkozik a nagyközönség véleményével". Megemlítette még, hogy a rockoperát a következő év nyarán a Szegedi Szabadtéri Játékokon hat alkalommal is bemutatják majd, illetve a filmváltozatnak előreláthatóan áprilisban lesz a premierje.

A fenti híradás nagy bizonyossággal magától Vikidál Gyulától származott – most nem is a forrás a fontos, ha-

85 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 69. „Dalos" jelentése, 1983. december 8. A géppel írt változat: uo. 70–71.

nem Gábor főhadnagy értékelése. Egy állambiztonsági tiszttől elvileg azt várnánk, hogy a „nacionalista hangulatkeltés" kapcsán a nevezett újságíróval értett egyet, de ez nem volt így. Ugyanis operatív szempontból nem azt tartotta figyelmet érdemlőnek, hogy sokan (köztük a hálózati személy is!) kifejezetten üdvözölték, hogy a darab nemzeti érzelmeket kelt, hanem – éppen ellenkezőleg – azt, hogy a jelen lévő újságíró arról akarta meggyőzni a közönséget, hogy a mű „nacionalista hangvételű". Az alkotók szerint – így a tiszt – az ifjúsági sajtó általában is „mesterségesen próbálja az ifjúságot arra késztetni, hogy a rockoperába[n] ne a cselekménnyel foglalkozzon, hanem nacionalista beállításba[n] tüntesse fel". Az érvelés meglehetősen abszurd: az a tiszt, aki korábban szóvá tette, hogy az ifjúsági sajtó „problémás" zenekarokat propagál, most azt kifogásolta, hogy ugyanez a sajtó „problémásnak" tekint egy zenei produkciót – és ezzel ő kelti az ellenséges hangulatot (hiszen a fiatalok amúgy gond nélkül elmerülnének a mű esztétikai évezetében).

Igazság szerint Sós Péter János bírálatában szó sem volt arról, hogy „nacionalistának" tartaná a darabot. Egyedül a finálét kritizálta a zenei dramaturgia hiányosságai miatt, „egy görögtüzes-nemzetilobogós-himnuszfeldolgozásos frázispufogtatás"-ként értékelve azt. Ezzel együtt a konklúziója pozitív volt: „Mindenesetre – hibáival együtt – valóra vált a szerzők roppant becsületes szándéka: egy közfogyasztásra alkalmas magyar nemzeti mítosz megteremtése."[86] Az újságíró maga is beszámolt az

[86] *Magyar Ifjúság*, 1983. szeptember 2. 28–29. Sós Péter János: Történelmi revü, marcipánnal.

FMH-ban rendezett vitáról, természetesen másként, mint „Dalos". Állítása szerint ő maga „többször megkísérelte, hogy részletesen kifejtse néhány kritikai észrevételének érveit – sikertelenül. Szavait fütyülés, fújolás, felzúdulás szakította félbe többször is." Pedig a mű egészének érdemeit elismerte, mindössze a befejezés, főként a *Himnusz* beemelése miatt bírálta a darabot. Ez utóbbit sem a nemzeti érzés felkeltése miatt kifogásolta, hanem éppen ellenkezőleg, a *Himnusz* védelme érdekében, azt ugyanis nem tartotta odaillőnek. (Egyvalamiben egyetértett a tmb. és az újságíró: utóbbi is úgy látta, „véleményével nem tudja meggyőzni a feltétlenül rajongókat".)[87]

„Dalos" a Dési Huber Művelődési Házzal kapcsolatban kapott feladatot, hogy pontosan mit, nem derült ki. Nem is volt lényeges, hiszen a következő alkalommal tartótisztje szokás szerint nem kérte számon annak teljesítését.

1984. január 11. (?)

A hely biztos: újból a „Nárcisz" fedőnevű találkozási lakás, az időpont azonban bizonytalan: a tmb. a kézzel írott jelentését január 11-ére keltezte, a fejlécen azonban a tartótiszt az előző napra tette a találkozó időpontját.[88] „Dalos" elsőként együttese, a P. Box szilveszteri fellépéséről számolt be, amelyre a Corvin moziban került sor; a jelentés

[87] *Magyar Ifjúság*, 1983. december 9. 27. Sós Péter János: Sztár lett-e István király? Egy kritika utóélete.

[88] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 72. „Dalos" jelentése, 1984. január 11. A géppel írt változat: uo. 73.

A P. Box együttes 1984-ben
Képes Újság, 1984. október 6. (címoldal)
Fotó: Vértes György

szerint a rendezők sokakat nem hivatalosan, saját zsebre engedtek be. Ez nyilván Vikidálék zsebét (negatívan) érintő körülmény volt, ezért panaszkodott tartótisztjének, hátha ő tud valamit tenni az ügyben. A főhadnagy megtette a tőle telhetőt: értesíteni kívánta a Budapesti Művelődési Központban lévő hivatalos kapcsolatát arról, hogy a jegybevétel egy részét a rendezők elsikkasztották. „Dalos" egy örömtelibb fejleményről is hírt adott: az *István, a király* aranylemez lett, amelyet december 17-én a Fővárosi Művelődési Házban adtak át az alkotóknak. „Nacionalista vagy egyéb politikai megnyilvánulás nem volt" – tette hozz a tmb., talán az egy hónappal korábbi jelentésére reflektálva, vagy egyszerűen csak a vélt vagy valós megbízói elvárásoknak megfelelve.

A tartótiszt által kijelölt feladat ezúttal figyelmet érdemel. Nem az, hogy „látogatnia" kellett a Dési Huber Művelődési Ház programjait (mivel a P. Box klubja is itt működött, ez nem jelentett nagy nehézséget a tmb.-nek), hanem az, hogy „természetes helyzetét felhasználva javaslatot [kellett] tenni olyan »újhullámos« együttesek felléptetésére, akik [sic!] állambiztonsági szempontból nem tartoznak a problémás együttesek kategóriájába". Ez lényegében azt jelenti, hogy az állambiztonság nemcsak információkat gyűjtött, hanem hálózati személyei révén alakítani is akarta a hazai könnyűzenei életet, többek között azzal, hogy olyan előadók előtt nyit kapukat, akik nem befolyásolják károsan a szocialista ifjúságot. Azt persze nem tudni, voltak-e olyan zenekarok, akiket Vikidál Gyula protezsált be a művházba; valószínűleg nem, azaz az állambiztonság ez esetben nem eljátszotta, inkább csak elmesélte magának a folyamatok aktív alakítójának szerepét.

1984. április 16.

„Dalos" és Gábor Róbert a munkadosszié alapján csak negyedév múlva találkoztak újra a már jól ismert lakásban, és a tmb. ismét írásban adott jelentést (elárulom: utoljára hálózati karrierje során),[89] amelyet ismét panasszal indított: tudomása szerint a KISZ (csak a baj van az állampárt ifjúsági szervezetével...) megvásárolta az *István, a király* filmanyagát, amelyet hiányos technikai körülmények között rossz minőségben vetítettek több helyen is, Budapesten és vidéki nagyvárosokban. „Az ilyen előadások a hitelrontás határát súrolják" – panaszkodott tartótisztjének „Dalos", illetve ez esetben inkább Vikidál. Gábor főhadnagy egyetértett vele, ő szintén úgy látta: az, hogy vidéki sportcsarnokok „a filmet anyagi haszonszerzés miatt elfogadhatatlan hangminőségben mutatják be", ezzel „kimerítik a hitelrontás törvényi tényállását". Annyira persze nem gondolta komolyan a dolgot, mert intézkedést nem tervezett tenni az ügyben.

A tmb. örömteli hírrel is tudott szolgálni: április 20-án az Uránia moziban rendezik Varga Miklós önálló estjét, amelyen ő maga is fellép majd. „Dalos" szerint a programra a „MÉDEA" rendezésében kerül sor, a sajtóhíradásból azonban kiderül, hogy a rendező ez esetben is a Magyar Média volt.[90] Vagyis erről az eseményről sem kizárólag hálózati úton értesülhetett az állambiztonság. Mindeneset-

89 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 74. „Dalos" jelentése, 1984. április 16. Géppel: uo. 75–76.

90 *Pesti Műsor*, 1984/16. 69. ft: „Veled uram, de nélküled!" Varga Miklós önálló estje.

BUDAPESTI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
III/III-B. A L O S Z T Á L Y

SZIGORUAN TITKOS!

Adta"
Vette
Hely:
Idő:

Tárgy

J E L E N T É S
Budapest, 1984. május 03-

Tudomásom szerint a KISZ megvásárolt
a király című rock-opera filmanyagát
rossz körülmények között Sportcsarno
nagyközönség előtt. Ezek tudomásom
kolc, és amelyről konkrétan tudok az
A technikai feltételek erősen hiányo
két lerontják.
Az ilyen előadások a hitelrontás hat
Április 20-án a MÉDEA rendezésében a
ban Varga Miklós önálló este lesz, m
veszek mint fellépő. Az előadásban
P.Box régi műsorából a SAPARI angol
az István, a király című rock-operáb
Krisztus rock-operából lesznek.

Budapest, 1984. április 16.

Értékelés:

A tmb. megbizható, ellenőrzött. Jele
ból tájékoztató jellegű. Jelentésébe
ményről, hogy vidéki sportcsarnokok
István, a király c. rock-opera film b
az érdeklődés, a filmet anyagihaszon
tatlan hangminőségben mutatják be. A
ségükkel kimeritik a hitelrontás tör

Feladat:

- 1984. április 22-én vegyen részt a
ban Elton John koncertjén. A konce
határozottak szerint tényked jen.
- 1984. április 29-én a Budai Ifjusá

„Dalos" 1984. április 16-i jelentésének részlete
ÁBTL 3.1.2. M-41343. 74.

A nagy sikerű városligeti előadás után a mozik műsorán : film az államalapításról

ISTVÁN, A KIRÁLY

KOLTAY GÁBOR új filmje

Zene: **SZÖRÉNYI LEVENTE**
Szöveg: **BRÓDY JÁNOS**
Fényképezte: **ANDOR TAMÁS**

Rendezte: **Koltay Gábor**

Szereplők:

Pelsőczy László (énekhangja: **Varga Miklós**), **Vikidál Gyula, Berek Kati, Sára Bernadett, Victor Máté, Deák „Bill" Gyula, Nagy „Feró", Kovács Ottilia** (énekhangja: **Sebestyén Márta**), **Juhász Jácint, Balázsovits Lajos, Balázs Péter, Szakácsi Sándor, Sörös Sándor**

MAFILM Budapest Stúdió

Országos bemutató: április 19-én

FILMAJÁNLAT NYEREMÉNYEKKEL

A* Magyar Ifjúság *filmajánlója
1984. április 27. 58.

re az információ felkeltette a tartótiszt érdeklődését, és a rendezvény biztosítása érdekében konzultálni kívánt a VII. kerületi kapitánysággal. (Talán elírta, hiszen az Uránia a Rákóczi út VIII. kerületi oldalán található.) A főhadnagy emellett a P. Box április 29-én a Budai Ifjúsági Parkban rendezett koncertjének hálózati biztosításáról is gondoskodni kívánt, egyúttal a – zenekarban éneklő – „Dalos"-t is utasította, hogy „fokozott figyelemmel kísérje" a közönség magatartását. (Az ifiparkba kilátogatók nem is gondolták, hogy a belügy a színpadról is szemmel tartja őket.) Ezt megelőzően azonban Vikidálnak még el kellett mennie Elton John koncertjére is, amelyre április 22-én a Budapest Sportcsarnokban került sor.

1984. június 4.

Igazán nem siették el, „Dalos" és tartótisztje csak másfél hónap elteltével, június 1-jén találkoztak újból, ezúttal is (utoljára) a „Nárcisz" fedőnevű lakásban, ahol a tmb. visszatért a szóban adott jelentéshez.[91] Elmondta, hogy június 2-3-án fellép a Lapkiadó Vállalat és az IRI által szervezett „Váci búcsú" című rendezvényen; ennek második napján az R-GO ad koncertet, amelyre várhatóan több ezer rajongó érkezik a fővárosból és a környékről. (Gábor Róbert főhadnagy kérte is a Pest megyei III/III-as kollégákat, hogy fokozottan kísérjék figyelemmel a váci programokat; egyébként erre utasította „Dalos"-t is.) A hálózati

91 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 77-78. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1984. június 4.

személy ezután arra panaszkodott, hogy a Budai Ifjúsági Park évadnyitóján, amelyen zenekarával az *István, a király* című rockoperából is adtak elő részeket, a közönség egy része olyan bekiabálásokkal „provokálta" őket, hogy a darab a *Jézus Krisztus szupersztár* lekoppintása. A tmb. a saját rajongóiktól megtudta, hogy a „provokátorok" a P. Mobil és a Hobo Blues Band rajongói közül kerültek ki. Tartótisztje láthatóan együtt érzett vele, és veszélyes tendenciát látott a dologban, ugyanis „az állambiztonsági szempontból problémás kategóriába tartozó együttesek körül kialakult »slepp« tagjai részéről tapasztalható a koncertek megzavarására irányuló törekvés". Ennek konstatálásán túl azonban nem tervezett lépéseket tenni az ügyben.

Végezetül „Dalos" elmondta, hogy értesülése szerint Plajner Tibor és Nádor Katalin, a Budai Ifjúsági Park munkatársai az átadás előtt álló Ifjúsági Kulturális Centrum dolgozói lesznek. A főhadnagy ezt azért tartotta aggasztónak, mert Nádor „tevékenységével több alkalommal volt probléma [az] elhárítási területünkhöz tartozó kulturális objektumokban". Úgy tűnik azonban, hogy az áthelyezés megakadályozására nem kívánt lépéseket tenni – talán nem is állt módjában. (Plajner Tibor, az ifipark utolsó igazgatója egyébként nem került az új helyre, amely később a Petőfi Csarnok nevet kapta, Nádor Katalin azonban igen.) A főhadnagy két feladatot is adott a tmb.-nek: ha már fellépett azon, a Váci Búcsú rendezvényein kellett nyitva tartania a szemét, illetve május 9-én a Dolly Roll koncertjén kellett megjelennie. „Rendzavarásra utaló tevékenység esetén a megbeszéltek szerint tényked jen" – utasította a tartótisztje, aki talán nem ismerte a Dolly Roll

produkcióját és közönségét, vagy a főnökeiről feltételezte ugyanezt: ha ránéznek a jelentésre, csak azt látják, Gábor elvtárs (jól) végezte a dolgát.

1984. augusztus 22.

Újabb másfél hónap elteltével, augusztus 17-én immár nyilvános helyen randevúzott egymással „Dalos" és Gábor Róbert.[92] „A találkozó során a tmb. jelentette, hogy a Szegedi Ünnepi Játékokon nagy sikerrel mutatták be az *István, a király* című rockoperát. Az ünnepi játékokon adták át *Szörényi Leventének, Bródy Jánosnak és* Koltay Gábornak a *315 ezer eladott lemez* után járó *platinalemezt. A rockopera szereplői emlékérmet kaptak.* Magyarországon ilyen nagy példányszámban lemez *még nem* fogyott el. A tmb. továbbá elmondta, hogy *a Szegedi Ünnepi Játékok rendezősége,* a szereplők és a szerzők beleegyezésével, *a nagy sikerre való tekintettel,* az előadás *főpróbáját is előadássá nyilvánította,* és az *előadásért járó pénzt* és a szereplők *gázsiját* az új *Nemzeti Színház felépítésére* alapított csekkszámlára fizették be."

Természetesen a dologban érintett „Dalos" maga is beszámolhatott volna a fentiekről, ám a jelentést ezúttal is egy újságcikk alapján fogalmazta meg Gábor főhadnagy. A *Pesti Műsor* ugyanis tudósítást közölt az ünnepségről és a szegedi bemutatóról: „...legelőbb *a mindezidáig* legértékesebb díszlemezt kapta meg a három alkotó – a *plati-*

92 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 79–80. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1984. augusztus 22.

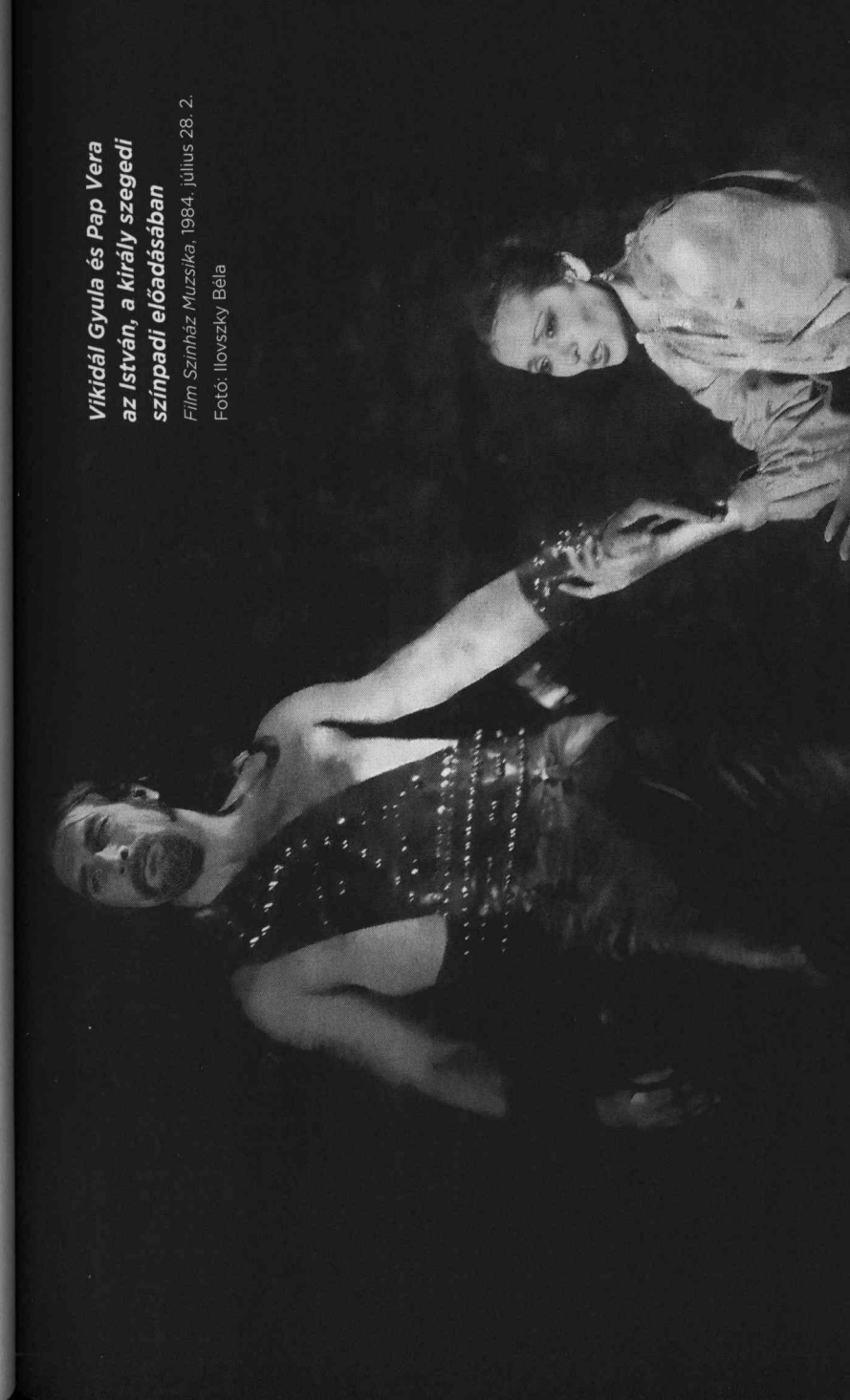

Vikidál Gyula és Pap Vera az István, a király szegedi színpadi előadásában
Film Színház Muzsika, 1984. július 28. 2.
Fotó: Ilovszky Béla

na bevonatú István, a király korong az eddig mintegy *315 ezer eladott albumért* dukált *Szörényi Leventének, Bródy Jánosnak és* Boldizsár Miklósnak. A híres-nevezetes *rockopera* további alkotói, énekesei és *szereplői pedig emlékérmeket vehettek át.* [...] Ide kívánkozik az a hír is, hogy *a Szegedi Ünnepi Játékok rendezősége az ostromszerű érdeklődésre való tekintettel* az István, a király *főpróbáját is előadássá nyilvánította,* az így született »előpremier« *bevételét,* illetve *a gázsikat a fölépítendő Nemzeti Színház* javára ajánlották föl."[93] A két szöveg hasonlósága akkor is szembetűnő, ha a tiszt láthatóan nagyobb energiát fordított az átfogalmazásra, mint korábban. Az egyetlen érdemi eltérést az egyik díjazott személye jelentette: a rockopera szerzőjeként feltüntetett Boldizsár helyére a jelentésben az előadás rendezője, Koltay került; talán azért, mert az ő személyét önkéntelenül is Bródyhoz és Szörényihez társította a főhadnagy.

A jelentés így folytatódott: „A tmb. zenésztársaitól tudomást szerzett arról, hogy 1984. *szeptember 14-15-én a Budapest Sportcsarnokban a Battonya mellett épülő gyermekfalu javára olyan nemzetközi gálaesteket rendeznek, amelyeken rövidített műsorszámokkal világsztárok lépnek fel.* Előzetes megbeszélések szerint fellép: *Ultravox együttes, Spandau balett* [sic!], *Boney M., Twins, Umberto Tozzi.* A rendezvény *különlegességét bizonyítja, hogy* több mint *3 millió forintot fordítanak díszletekre. A koncertet több külföldi TV-állomás is átveszi.*" Az információ forrására szintén a *Pesti Műsor* fenti számában akadhatunk rá,

93 *Pesti Műsor,* 1984/32. 41. (f. t.): Dupla ováció és platinaalbum az István, a király premierjén.

mindjárt a következő oldalon: „Szenzációs koncertsorozat helyszíne lesz a *Budapest Sportcsarnok szeptember 14-én és 15-én: a Battonya mellett épülő SOS gyermekfalu javára olyan nemzetközi gálaesteket rendeznek, amelyeken rövidített műsorral világsztárok* egész sora *lép fel.* Láthatjuk majd – a többi között – az élvonalbeli angol *Ultravoxot és a Spandau Ballet-t,* az új félállásban bemutatkozó *Boney M.-et, a Twins* együttest és *Umberto Tozzit.* Az esemény *különlegességét bizonyítja, hogy hárommillió forintot fordítanak a díszletekre, és a koncerteket több külföldi tv-állomás is átveszi.* A részleteket a szereplők teljes névsorával hamarosan ismertetjük."[94]

A két szöveg egyezése olyan mértékű, hogy teljes bizonyossággal kizárhatjuk annak a lehetőségét, hogy „Dalos" mondhatta fel a hírt jelentésként, majd ezt Gábor Róbert meg-, és öt nap múlva pontosan lejegyezte volna. A tiszt gyaníthatóan most is csak azért másolta ki a programajánlót, hogy a központi szervektől belépőt tudjon igényelni a gálaestre – az esemény hálózati és „operatív tiszti" biztosításának végrehajtásához. A jelzett operatív tisztek között maga a főhadnagy is ott lehetett, amit alátámaszt, hogy a vonatkozó mondat a jelentésben többes szám első személyben szerepel. A tmb.-nek – „természetes helyzetéből adódóan" – továbbra is a rockopera előadásait kellett figyelnie, valamint a „Kalóz" fedőnevű előzetes ellenőrzésben meghatározott feladatokat kellett végrehajtania. A következő jelentéséből kiderül, mire, illetve kire vonatkozhatott ez a (számunkra) talányos megfogalmazás.

94 *Pesti Műsor,* 1984/32. 42. Világsztárok az SOS gyermekfaluért.

1984. szeptember 10.

Szeptember 5-én (megint nyilvános helyen)[95] „Dalos" arról számolt be, hogy „feladatának megfelelően" találkozott Schuster Lóránttal, aki elmondta neki, hogy „együttese *szeptember 23-ig országos koncertturnén* vesz részt [a] *Honfoglalás című nagylemezének anyagával.* Több koncertjükön a *korábbi együttes tagjai – Vikidál Gyula, Bencsik Sándor – is részt vettek.* A koncerten több *»nosztalgia« P. Mobil-számot* is játszanak: pl. *Menj tovább, Utolsó cigaretta, Kétforintos dal* stb. A *szeptember 23-i BIP-zárókoncert* fővédnöke Schuster Lóránt lesz. A több színpadon zajló eseményekhez számos közreműködőt kértek fel a rendezők. A *Scampolo együttes Shadows-számokat fog játszani, az ötvenes-hatvanas évek rock and roll számait az Old Boys együttes adja elő. A zárókoncertet a P. Mobil együttes* adja. A *zárókoncerten lesz elektromos »temetési rítus«, hatalmas technikai berendezések lesznek bevetve, 40 ezer wattnyi hangfal, 250 ezer watt reflektor lesz felállítva. Az eseményeket Koltay Gábor rendező irányításával a TV ifjúsági osztálya videóra rögzíti, Göczei* [sic!] *Zsuzsa szerkesztésében pedig a rádió is felvételeket készít. A zárókoncertre jelenik meg Sebők János [könyve] »Volt egyszer egy Ifipark« címmel, és Czippán György a »P. Mobil story« című könyve."*

A jelentés különleges helyet foglal el „Dalos" életében: ez volt az első alkalom, amikor az előzetesen kiadott

95 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 81–82. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1984. szeptember 10.

feladatát hajtotta végre, tudniillik a „Kalóz" fedőnevű előzetes ellenőrzés célszemélyéről, azaz a P. Mobil vezetőjéről adott információt. Legalábbis formálisan, mert az értesülés nem tőle származott; ha a tartótiszt ki is adta a feladatot a tmb.-nek a „Kalóz" fedőnevű ügyben, annak végrehajtását készségesen magára vállalta, amihez a *Pesti Műsor* augusztus elején megjelent, P. Mobilról szóló cikkét vette igénybe: „...*szeptember 23-ig* úgyszólván egyetlen nap pihenőjük sincs – *bejárják az országot a Honfoglalással.* [...] A lemez egyik oldalán a már klasszikusnak számító Mobil szvit, a Honfoglalás szerepel, s ebben a zenekar jelen tagjain kívül közreműködik a zene- és szöveganyag, valamint a siker *két eredeti kovácsa, Vikidál Gyula és Bencsik Sándor, a két társszerző is.* A nagylemez másik oldalán *korábbi Mobil* kislemez*sikerek* lesznek majd új tolmácsolásban, így a *Menj tovább, az Utolsó cigaretta, a Kétforintos dal* és a Miskolc [...]. Schuster Lóránt, a formáció mindig tettrekész irányítója beszámolt azokról a nagyszabású előkészületekről is, amelyek a *Budai Ifjúsági Park búcsúztatóját* előzik meg. Ezen a napon, *szeptember 23-án* ugyanis a P. Mobil játssza a főszerepet a Várkert híres komplexumában [...]. A *több színpadon zajló eseményekhez számos közreműködőt kértek föl,* így egy gitárzenekar a *Shadows*-korszakot idézi majd, a *Scampolo az ötvenes-hatvanas évek rock and rollját, míg az Old Boys* az »arany« beat időket [...]. Ezt *követi majd a Mobil* és a Honfoglalás, amely szándéka szerint ívet von a 70-es és a 80-as évek között. A *koncert záróakkordjában lesz maga az elektromos »temetési rítus«. Gigantikus hang- és fényberendezést vonultatnak majd föl: mintegy 40 ezer wattnyi hangfalat és 250 ezer wattnyi reflektorhadsere-*

A parkbúcsúztató koncertre érkező közönség, rendőri biztosítással, 1984. szeptember 23
Fortepan, Urbán Tamás, 125540

get (az Omega, a Főnix, valamint a P. Mobil fölszerelései). *Az eseményeket Koltay Gábor rendező irányításával a TV ifjúsági osztálya, Göczey Zsuzsa szerkesztésében pedig a rádió is figyelemmel kíséri majd. Várhatóan ekkorra megjelenik Sebők János munkája, a Volt egyszer egy ifi-park és Czippán György tollából a P. Mobil story* is."[96]

Noha a tiszt figyelmetlenül jegyzetelt (Vikidál és Bencsik a lemezen szerepel, nem a koncerteken, illetve a Scampolo és az Old Boys sem azt játssza, amit a jelentés nekik tulajdonított, Schuster Lórántból pedig fővédnököt kreált, ez utóbbit talán nem véletlenül), a két szöveg összevetése alapján egyértelmű, hogy a hálózati jelentés az újságcikkre vezethető vissza. A főhadnagy operatív szempontból figyelmet érdemlőnek tekintette, hogy a P. Mobil koncertjei rendzavarás nélkül zajlottak le. A tmb.-t mindenesetre utasította a szeptember 23-i záróbulin való részvételre, de elküldte a két nappal korábban sorra kerülő Motörhead-koncertre is. A rockénekes erre feltételezhetően nagyobb kedvvel ment (volna) ki, mint korábban Elton John vagy a Dolly Roll fellépésére.

1984. szeptember 27.

A találkozók, papíron legalábbis, megsűrűsödtek, alig három hét múlva jött a következő, ismét nyilvános helyen.[97] „Dalos" azt jelentette, hogy „az Országos Rendező Iro-

96 *Pesti Műsor*, 1984/31. 41. Fábián Tibor: P. Mobil akciók – nyárutóján.

97 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 83–84. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1984. szeptember 27.

da előtti parkolóban hallotta, hogy 1984. *október 2-án a Ganz-MÁVAG Művelődési* Házban a Vágtázó Halott Kémek [sic!] »új hullámos« együttes ad önálló koncertet." A jelenet szürreálisnak tűnik, valószínűséggel nem is került rá sor, a hír ugyanis a sajtóból származott: „A Skeleton Crew angol–amerikai avantgarde rock együttes és a magyar VHK *október 2-án* 18 órai kezdettel koncertet ad *a Ganz-MÁVAG Művelődési* Központban (Budapest VIII. ker., Golgota u. 3.)."[98] A hír átvételére azért volt szükség, hogy Gábor Róbert szóvá tehesse, a művelődési ház igazgatója az állambiztonsággal való konzultáció nélkül adott fellépési lehetőséget a VHK-nak, amelynek vezetője (Grandpierre Attila) F-dossziés személyként megfigyelés alatt állt. Intézkedni is kívánt, hogy ilyenre a jövőben ne kerüljön sor, illetve a kerületi rendőrkapitánysággal meg akarták beszélni, hogy ne engedélyezzék a koncertet.

„A tmb. elmondta továbbá, hogy Varga Miklós barátjától hallotta, hogy *szeptember 30-án a Ferencvárosi Ifjúsági Napok* záróprogramjaként *a Boráros téri aluljáróban 20,00 órai kezdettel Varga Miklós és együttese ad koncertet.* Varga Miklós és együttese *október 7-től minden hónap második vasárnapján a Dési Huber Művelődési Házban* lép fel. A művelődési ház vezetője klubot nyitott az együttesnek. A vasárnapi koncertjük időtartama alatt mozgóárusok *fogják árusítani Varga Miklós »Európa« című kislemezét.*" „Dalos" akár kollégájától is értesülhetett volna a fentiekről, ám jelentését bizonyosan a *Pesti Műsor* egyik cikke alapján öntötte formába, valószínűleg ez esetben is Gábor Róbert: „*Szeptember 30-án,* vasárnap *este 8 órakor a Boráros téri aluljáróban ad koncertet Varga Miklós és együttese.* A szokatlan helyszínre *a Ferencvárosi Ifjúsági Napok* rendezvényei adnak magyarázatot. A [...] nagy népszerűségnek örvendő fiatal énekes sztár és immár állandósult saját együttese egyébként *október 7-én megnyitja* klubjának kapuit, amely a IX. [kerületi] *Dési Huber Művelődési Házban* kapott otthont. Ezt követően *minden második vasárnap* lesz itt klubest Varga Miklósékkal. [...] [A] most vasárnapi Boráros téri koncerten premier előtt *kapható majd Varga Miklós Európa című kislemeze.*"[99] Az most sem világos, az állambiztonság számára miért volt értékes az információ.

98 *Magyar Hírlap,* 1984. szeptember 26. 8.

És tovább is volt: „*Október 2-án* a *Kőbányai Ifjúsági Klub* rendezésében *»Volt egyszer egy Beatrice«* címmel *Hajnal Gábor*, az IRI munkatársa tart rocktörténeti előadást. Az előadás *vendége Nagy Ferenc*, a volt Beatrice együttes vezetője lesz." A jelentés itt már nem is hivatkozik semmilyen forrásra, sógorra, ismerősre, parkolóban beszélgető idegenekre. Hiába is tenné, hiszen a tiszt ezt a *Pesti Műsor* ugyanazon számából vette, mint a Varga Miklóssal kapcsolatos információt: „*Kőbányai Ifjúsági Klub* (X., Halom u. 37/b.) – *[október] 2-án »Volt egyszer egy Beatrice«. Vendég: Nagy Feró, házigazda: Hajnal Gábor* (18 óra)."[100] Az ügynökjelentés egyetlen adattal egészítette ki a programajánlót: Hajnal az Ifjúsági Rendező Iroda munkatársa. Ezzel nyilván a KISZ és a Beatrice közötti kapcsolat újabb bizonyítékát kívánta prezentálni. Maga a hír jelentésbe foglalása mindenesetre azt jelzi, hogy az

99 *Pesti Műsor,* 1984/39. 58. Radar.

100 *Pesti Műsor,* 1984/39. 56. Koncertmenü.

állambiztonság a Beatrice megszűnése után három évvel is tartott annak rajongóitól. A tiszt ugyanis azért tekintette aggályosnak a fenti „előadás" (valójában beszélgetés) megtartását, mert az alkalmat nyújt a „slepp" tagjai számára, hogy újból összejöjjenek.

A főhadnagyot nagyon érdekelhette Varga Miklós személye, mert utasította „Dalos"-t, hogy szerezzen további információkat az énekesről, és állapítsa meg, kikből áll a zenekara. (Az operatív eszközök fecsérlése helyett ezt az információt a rövidesen megjelenő kislemez borítójáról is leolvashatta volna...) Ezenkívül a tmb.-nek meg kellett szereznie a Kertészeti Egyetem Klubja őszi-téli rockprogramjain fellépő zenekarok és énekesek névsorát. Mintha a tartótisztnek nem járt volna a *Pesti Műsor* (a fentiek alapján nagyon is), de a programról bizonyára a KEK-ben lévő hivatalos kapcsolatoktól is kaphatott volna tájékoztatást.

1984. november 8.

November 2-án nyilvános helyen „Dalos" a „Hűtlen" fedőnevű előzetes ellenőrzés célszemélyéről, Papp Gyuláról mesélt Gábor Róbertnek. Ismertette pályafutását a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola elvégzésétől kezdve a Mini, a Skorpió, a Dinamit együtteseken át a P. S. Band, majd Safari névre hallgató zenekarokig. A tmb. beszélt Papp családi életéről, tartozásairól is. A tartótiszt megjegyzéséből kiderül, hogy emiatt kértek információt a célszemélyről, a bűnügyi rendőrség egyik ügynöke ugyanis azt jelentette, hogy Papp a nehéz anyagi helyzete miatt Nyugatra akar szökni. „Dalos" beszámolója feltehetően sa-

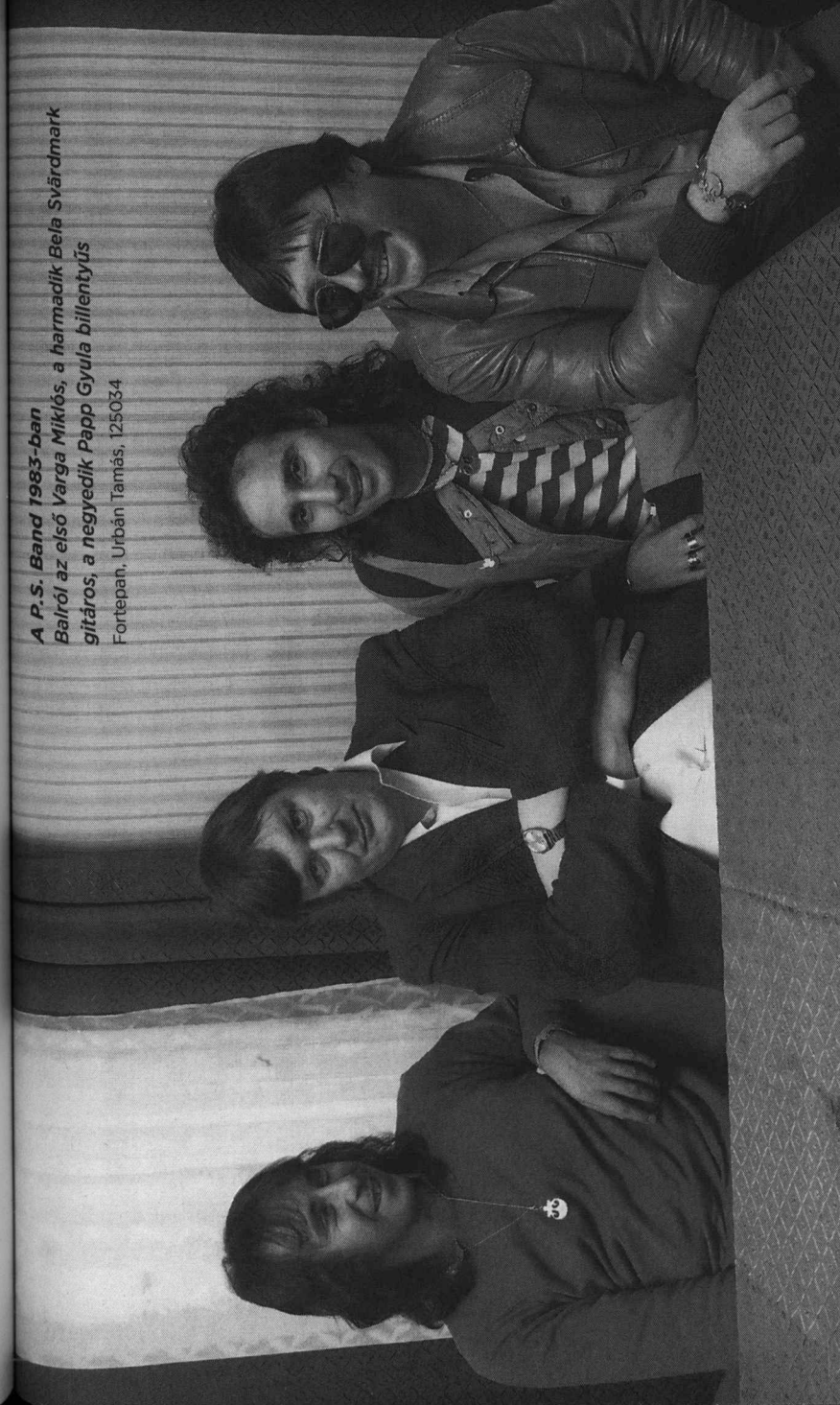

A P.S. Band 1983-ban
Balról az első Varga Miklós, a harmadik Bela Svärdmark gitáros, a negyedik Papp Gyula billentyűs
Fortepan, Urbán Tamás, 125034

ját kútfőből származott, és számunkra két tényező miatt érdemel figyelmet. Az egyik, hogy a szöveg a sikeresség köré építi fel Papp Gyula zenei karrierjét: „sikeresen" végezte el a szakközépiskolát, „több nagy sikert ért el" a Skorpióval, a P. S. Band magyar–svéd együttes azonban „jelentős sikert hazánkban nem ért el", de szinte szó szerint így fogalmazott az ebből alakult Safari kapcsán is (az 1984. augusztusi koncertturné például érdektelenség miatt elmaradt). A másik figyelemre méltó dolog: a tmb. az 1979-től 1981-ig működött Dinamit zenekart, amelynek ő maga is tagja volt, „a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat által létrehozott és támogatott új super groupnak" nevezte. (A tmb.-nek további információt kellett szereznie Pappról, ám nincs nyoma annak, hogy később ilyennel szolgált volna.)[101]

1984. december 4.

Ismét egy kis kronológiai zavar: a december 4-ére datált jelentés szerint a találkozóra december 5-én került sor.[102] Ezen (?) „Dalos" arról számolt be, hogy „karácsony és szilveszter közötti időben az Ifjúsági Rendező Iroda rendezésében a Corvin moziban »Szünidei vakáció« címmel koncertprogramok lesznek. A koncerteken fellépnek az alábbi együttesek: P. Box, Első Emelet, Varga Miklós és együttese, P. Mobil." A forrás talán a *Pesti Műsor* ajánlója lehetett, bár abban nem pontosan a fenti zenekarok szerepeltek:

101 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 85–86. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1984. november 8.

102 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 87–88. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1984. december 4.

a Corvin moziban december 26-ára a Varga Miklós Band és a Roland, 29-ére a Bikini, 30-ára az Első Emelet és a Szeptember, 31-ére a P. Box és a Hipnózis, január 2-ára pedig a Hobo Blues Band koncertjét hirdették.[103]

„A tmb. továbbá jelentette, hogy *az Országos Rendező Iroda és az IRI szervezésében 1985. január 07-én a Nemzeti Sportcsarnokban Bodnár István rendezésében »Emlékkoncert Elvis Presley* születésének 150. [sic!] évfordulójára" címmel nagyszabású rockkoncert lesz. A koncerten fellépnek: *Komár László, Kóbor János, Bács Ferenc, Solti János, Sankó László, Kovács Kati, Vágó István, Flipper Öcsi, Zalatnay Sarolta, Karácsony János, Somló Tamás, Kékes Zoltán, Novai Gábor, Dolly, Illés Lajos, Sztevanovity Zorán.*" A sok név megint arra enged következtetni, hogy nem „Dalos" mondta fel a programot. Valóban: „A rock and roll királyának nevezett, legendás amerikai énekes, *Elvis Presley* január 8-án lenne *50 éves.* [...] A jubileum alkalmából két *rendezőiroda, az ORI és az IRI szervezésében emlékkoncert lesz 1985. január 7-én,* hétfő este 8 órai kezdettel a *Nemzeti Sportcsarnokban* [...]. Az évfordulóra időzítve már megjelent *Komár László* Elvis-emléklemeze [...]. Mellette fellép még – természetesen Elvis Presley-nótákkal – könnyűzenei életünk színe-java: *Sankó László,* Faragó »Judy« István, *Kóbor János, Kovács Kati, Flipper Öcsi, Zalatnay Sarolta, Karácsony János, Solti János, Sztevanovity Zorán, Illés Lajos,* Presser Gábor, *Dolly, Novai Gábor, Kékes Zoltán, Somló Tamás,* valamint *Vágó István.* Közreműködik az Elvis-emlékzenekar és a Victor Máté-vokál. Műsorvezető: B. Tóth László, *rendező: Bodnár István.* Az ünnepi megemlékezést *Bács*

103 *Pesti Műsor,* 1984/52. 54. Koncertmenü.

Ferenc színművész mondja el."[104] Pár név kimaradt, és a sorrend nem teljesen egyezik, ám a hasonlóság így is szembeötlő. Még úgy is, hogy ez a híradás a jelentés elkészülte után jelent meg, ezen azonban ne akadjunk fenn: az elvileg december 5-én lezajlott találkozóról szóló, de az előző napra keltezett jelentés a tartalomjegyzék szerint csak december 10-én került a dossziéba.[105] (A tiszt a fenti rendezvényre is belépőket igényelt a hivatalos kapcsolataitól.)

A jelentés még nem ért véget: „A tmb. elmondása szerint december hónap második felében kerül sor a Kertészeti Egyetem Klubjában a »Pop-meccs« gála eredményhirdetésére. Itt fogják ismertetni az 1984-es év legjobb együttese, énekese, zeneszerzője, szövegírója stb. közönség- és szakmai zsűri szavazatait." Valaki, jó eséllyel a tartótiszt, alaposan mellélőtt: a *Pesti Műsor* decemberi, utolsó számában megjelent híradás alapján a kérdéses programra csak februárban került sor (a szavazás eleve csak januárban záródott le).[106] A főhadnagy meg kívánta szervezni a jelentésben szereplő koncertek operatív biztosítását, és „Dalos"-nak is figyelemmel kellett kísérnie azokat, nehogy rendbontásra kerüljön sor.

1985. január 7.

Új év, régi gyakorlat: január 4-én nyilvános helyen „Dalos" szóban adott jelentést, amelyet a tartótiszt pár nap múlva

[104] *Népszava,* 1984. december 8. 16. (selmeczy): Elvis Presley-emlékkoncert.

[105] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 1-2. Tartalomjegyzék.

[106] *Pesti Műsor,* 1984/52. 54-55. Sípszó előtt a Pop Meccs.

foglalt írásba.[107] A téma sem volt új, hiszen már az előző alkalommal szóba került: „Fábián Tibortól, a PM újságírójától hallotta, hogy az elmúlt évek *hagyományainak* megfelelően *a Pesti Műsor, a Magyar Ifjúság, a Kertészeti Egyetem Klubja, a Magyar Rádió* Szórakoztatózenei Osztálya ebben az évben is megrendezik a *»Pop meccs«* elnevezésű szavazást és *gálát.* A szavazásnál *újdonság a korábbi évekhez képest, hogy ezúttal az összesített végeredmény a díjkiosztó gálaesten derül csak ki.* A közönség által megküldött szavazatokat *lepecsételt* ládákban helyezik el, és ezeket a *közönség jelenlétében* fogják felnyitni és az összeszámolást elvégezni. Az eredmény kihirdetésére 1985. *február 09-én a Kertészeti Egyetem Klubjában* kerül sor. Az eredményhirdetés után a győztes és helyezett együttesek és énekesek nagyszabású koncertet adnak."

A forrásmegjelölésből egyedül a *Pesti Műsor* igaz (és talán Fábián Tibor, a lap könnyűzenei cikkeinek írója, igaz, a neve most nem volt feltüntetve), de nem „Dalos", hanem a tartótiszt, és nem hallotta, hanem olvasta: „Rohamosan fogynak 1984 napjai, elérkezett hát az ideje a *hagyományos Pop Meccs* népszerűségi játéknak. Mint rendre: *a Pesti Műsor, a Magyar Ifjúság, a Magyar Rádió és a Kertészeti Egyetem Klubja* voksolni hívja a popműfaj híveit [...]. *Újdonság az eddigi esztendők* gyakorlatához *képest, hogy ezúttal az összesített végeredmény a díjkiosztó gálaesten derül csak ki, a lepecsételt* borítékok fölnyitásakor, *a publikum jelenlétében.* Lesz tehát izgulnivaló az utolsó pillanatig, s várhatóan forró hangulat kíséri majd *a KEK-klub*

[107] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 89-90. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. január 7.

dísztermében *február 9-én,* szombaton este az egész sor élenjáró popzenész föllépésével fűszerezett *gálát.*"[108]

Az, hogy miért volt érdekes az állambiztonság számára ez az információ, Gábor főhadnagy megjegyzéséből derül ki: az előző évben a kulturális intézményekért felelős BM III/III-5. Osztály arról szerzett információkat, hogy meghamisították a szavazás eredményét. A fővárosi III/III. javaslatára ezt jelezték a szervezőnek (állambiztonsági kifejezéssel élve: szignalizációval éltek a rendezők felé), ami elérte célját, ugyanis megváltoztatták a szavazás lebonyolítását. Ami tulajdonképpen azt jelenti, hogy a magyar titkosrendőrség még egy közönségszavazás tisztasága felett is éberen őrködött. A tmb.-nek természetesen figyelemmel kellett kísérnie a gálát, valamint a két nappal korábbi, Elvis Presley születésének 50. évfordulójára rendezendő „nagyszabású koncerten" is meg kellett jelennie. (Erről a korábbi jelentésben volt szó, de a *Pesti Műsor* ajánlója is emlékeztethette a tisztet a január 7-ei eseményre.[109]) Gábor Róbert a jelentésben szereplő rendezvények hálózati és operatív tiszti biztosításának a megszervezését is tervezte, ami arra utal, hogy ő maga is el kívánt látogatni a koncertekre.

1985. február 25.

Gábor Róbert elkövette ugyanazt a hibát, amit másfél évvel korábban: a jelentés tárgya szerint a „Dalos", az első mondata szerint a „Dejkó" fedőnevű titkos megbízottal ta-

108 *Pesti Műsor,* 1984/52. 54–55. Sípszó előtt a Pop Meccs.

109 *Pesti Műsor,* 1985/1. 60. Koncertmenü.

lálkozott február 19-én.[110] Nyilvánvalóan az előbbi számolt be arról, hogy a nyár folyamán Koltay Gábor rendezésében „rockosított operettet" mutatnak be „János, a király" (helyesen: *János, a vitéz*) címmel, amelyben nagyrészt az *István, a király* rockopera szereplőgárdája fog fellépni. „A tmb. továbbá elmondta, hogy a Németh Gábor által vezetett Bikini együttes feloszlott, mivel énekesük, *Nagy Feró kivált* az együttesből. Nagy Ferenc [másodjára már ezt a formát használta] Bicikli néven önálló együttest alakított. Az együttes tagjai: Trunkos András – [a] Rolls együttes vezetője volt, *Donászi* [sic!] *Tibor* – [a] P. Mobil együttes tagja volt, *Lugossy* [sic!] *László,* Beatrice együttes. Nagy Ferenc ki akarja használni, hogy az utóbbi években nagy népszerűségre tett szert, és új együttesének ORI működési engedélyt akar vizsga nélkül elintézni."

A Bikini természetesen nem oszlott fel, csak Nagy Feró lépett ki a zenekarból. Ennél lényegesebb, hogy az értesülés valószínűleg a *Pesti Műsor* cikkéből származott, igaz, ez a jelentés keltezése után, március elején jelent meg; igen árulkodó azonban, hogy az énekes neve nem hivatalos, hanem széles körben használt formában került (át) a jelentésbe, illetve hogy két nevet is ugyanabban a (helytelen) formában használt, mint az említett tudósítás: „*Nagy Feró* megerősítette a hetek óta szállongó kósza híreket, miszerint *megvált* a Bikinitől. A népszerű rocksztár nyomban új társak után nézett, s már javában kerekeznek, pontosabban gyakorolnak a Bicigli (szándékosan g-vel írva) névre keresztelt formációval. Az ex-Beatricés gitáros *Lu-*

110 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 91–92. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. február 25.

Nagy Feró 1985-ben, a P. Mobil „vízi turnéjának" vendégeként
Fortepan, Urbán Tamás, 125716

gossy [sic!] *László* állandó tag lesz a „Biciglisták" között, a többiek – Trunkos András (Rolls), Tóth Csaba (Rolls), *Donászi* [sic!] *Tibor* (P. Mobil) – megtartva posztjukat anyaegyüttesükben, törzsvendégnek számítanak majd."[111]

A tartótiszt azt nem emelte be a jelentésbe, hogy Feró a rock és a népzene „fúziójára" törekszik (azt viszont igen, hogy szerepet kapott a *János, a vitéz* színpadi verziójában), őt csak az érdekelte, hogy egy kutatónyilvántartásban szereplő személy olyanokkal alakított zenekart, akik „botrányos koncertek megtartása és politikailag kifogásolható dalszövegek előadása miatt" kerültek az állambiztonság látókörébe. Gábor főhadnagyot láthatóan aggodalommal töltötte el az is, hogy az új formáció működési engedélyhez juthat, ráadásul könnyített módon. Ezért az ORI-ban lévő hivatalos kapcsolata felé „szóbeli szignalizációt" kívánt alkalmazni, hogy ne kivételezzenek senkivel, és vizsga nélkül a „Bicikli" zenekarnak se adjanak működési engedélyt. A tmb. külföldre ment koncertezni, ezért csak az ekkor szokásos, a „védelmi jellegű eligazításban" meghatározott feladatokat kellett végrehajtania.

1985. március (5.)

Március 5-én „Dalos" szokás szerint nyilvános helyen találkozott tartótisztjével, akinek elmondta, hogy javában zajlanak „a hazánk felszabadulásának 40. évfordulója alkalmából" bemutatott, *Itt élned, halnod kell* című „zenés történelmi játék" hangfelvételei. A főpróba és az előadás ugyanis „play

[111] *Pesti Műsor,* 1985/10. 65. FT: Nagy Feró „továbbpedálozik".

beckról" (sic!) fog szólni, és amennyiben a darab sikeres lesz, az MHV lemezen is kiadja azt. A tmb. megjegyezte még, hogy a főbb szerepeket az *István, a király* szereplőgárdája játssza. A jelentés második része Halmai József magyar származású angol menedzserrel foglalkozik, aki az Idegenforgalmi Propaganda Vállalat vendégeként tartózkodott Magyarországon, ám ígérete ellenére nem sikerült világhírű külföldi előadókat hozni a Budapesti Tavaszi Fesztiválra. Ez „Dalos" szerint „megingatta tekintélyét a könnyűzene területén dolgozó zenészek és intézmények vezetői előtt". Halmai „élvonalbeli" hazai előadókkal is tárgyal, amerikai fellépéssel kecsegteti őket, a szerződéskötéshez pedig öt-tízezer forintos előlegeket vesz fel tőlük. Az információt Gábor főhadnagy megküldte a BM III/III-5. Osztálynak (ők foglalkoztak Halmaival), míg „Dalos"-t a történelmi játék próbáinak és előadásainak a figyelésével bízta meg.[112]

1985. április 19.

Az április 18-ai találkozóról már másnap írásos beszámoló készült.[113] E szerint „Dalos" arról mesélt, hogy az *Itt élned, halnod kell* filmforgatásán beszélgetett „Nagy Ferenccel", akitől megtudott néhány, vélhetően az állambiztonságot is érdeklő dolgot. A Fővárosi Művelődési Házban a Hajnal Gábor vezette „Rock-körkép" című műsor vendégeként fognak beszélgetni Nagy Feróval, elsősorban új zenekaráról, a Biciglilről, de levetítik a *Volt egyszer egy Ricse* című filmet is, amelyet követően beszélgetésre kerül sor. „Nagy Ferenc elmondta, hogy fél a film utáni kérdések feltevésétől, mert provokatív kérdések feltevésére adhat okot" – olvasható a jelentésben, mely megfogalmazás bizonyára nem Nagy Ferótól, de nem is Vikidál Gyulától, hanem Gábor Róbert főhadnagytól származott. Nagy kifejtette, hogy már nem érdekli a Beatrice, „fátylat borított" (az eredetiben is idézőjelben) a múltra, és inkább annak örül, hogy a KISZ KB kulturális delegációjának a tagjaként részt vehet a moszkvai Világifjúsági Találkozón (VIT). A tiszt úgy értelmezte a fentieket, hogy „Nagy Ferenc is [?!] bejelentette [?!], hogy a Beatrice-korszakot lezártnak tekinti, és nem érti, hogy miért hozzák mindig elő". Nem tudom, hogy Feró valóban beszélt-e a fentiekről Vikidállal, az ürügyül szolgáló rendezvény mindenesetre a programajánlóból kerülhetett a jelentésbe: „Szakszervezetek FMH [...]: 11-én: Rockkörkép: Beszélgetés Nagy Feróval és új együttesével, a Biciglivel, „Volt egyszer egy Ricse" – film, házigazda: Hajnal Gábor (18 óra)."[114]

„Dalos" emellett röviden ismertette Varga Miklós pályafutását a P. Box, a P. S. Band és a Safari zenekarokon keresztül az igazi sikert meghozó *István, a király*ig, illetve saját együtteséig, a Varga Miklós Bandig, amelynek a tagjait (Soldos László, Papp Gyula, Szekeres Tamás, Ács András) is felsorolta. A tmb. megjegyezte, hogy Varga „jelenleg az egyik legnépszerűbb előadóművész a könnyűzenei területen", amit bizonyít, hogy a zenekar 1984-ben megjelent első, *Európa* című kislemeze már több mint százezer pél-

112 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 93-94. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. március.

113 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 95-96. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. április 19.

114 *Pesti Műsor,* 1985/15. 66. Koncertmenü.

dányban fogyott el; rövidesen pedig megjelenik első nagylemezük is. Az énekes egyébként szintén tagja a VIT-re kiutazó magyar küldöttségnek. A tartótiszt valamiért fontosnak tartotta, hogy újabb információ birtokába jutottak Varga Miklósról, igaz, ezekét, sőt sokkal többet a korabeli sajtóból, például az IRI *Rock Révkalauz* című kiadványából is megtudhatott volna.[115] (Nem zárható ki, hogy ezt a cikket kivonatolta a jelentésbe a főhadnagy.) Gábor Róbert korábban is nagy figyelmet fordított az énekesre, talán azért, mert nagy – utólag kiderült, átmeneti – népszerűsége miatt befolyással bírhatott az ifjúságra; bárhogyan is, ezt a jelentést is elhelyezte Varga Miklós anyagában. „Dalos" feladatot is kapott: a Dire Straits (a jelentésben: „Daire Streaets") brit rockzenekar május 17-i, BS-ben megrendezett koncertjén kellett részt vennie. (A tiszt nehezen küzdött meg ezzel a névvel, egy másik hálózati személyét a „Daire Streaits" fellépésére küldte el.)[116]

1985. május (3.)

Május 3-án, nyilvános helyen volt a következő találkozó (az erről szóló jelentésről lemaradt a pontos dátum).[117] „Dalos" elmondta: az „együttesének rajongóitól hallotta, hogy az Almássy téri Szabadidő Központban 1985. má-

115 *Rock Révkalauz*, 1985/1. 7. Szólóénekesként két zenekarban. Varga Miklós; turné, LP, János, a vitéz.

116 ÁBTL 3.1.2. M-41577. 33–35. „Saxofon" fn. tmb. jelentése, 1985. május 2.

117 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 97–98. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. május.

jus 5-én 20.00 órai kezdettel »Pop tojás« rendezvény lesz. A rendezvényen a Lois Vektor együttes és barátai lépnek fel. A koncerten fellép még a Waszlavik László »Gazember« gúnynevű személy által vezetett Csiga-Biga együttes is. A koncertek műsorvezetője Nagy Ferenc, a Bicigli [most eltalálta a jelentésíró] együttes vezetője lesz. A koncertek után élménybeszámoló lesz, amelynek vendégei: Grandpierre Attila és Soós György, a Vágtázó Halott Kémek [sic!] együttes tagjai."

Képzeljük el a Vikidál Gyula és a farmeres, bőrruhás rajongói közötti beszélgetést: – És srácok, nem tudtok valami jó koncertet mostanában? – Hát, az Almássyban Poptojás címmel rendeznek koncertet. – Tényleg? Ez érdekes. Mikor lesz? – Május 5-én, ha jól emlékszem, este nyolckor. – És nem tudjátok véletlenül, kik lépnek fel? – Dehogynem. Valami Lois Vektor nevű együttes (ismered őket, Gyula?), meg a barátai, azoknak a nevét meg se lehet jegyezni, csak Waszlavik „Gazember" ismerős. Az egészet Feró szervezi – neked nem szólt véletlenül? Ja, és nem fogod elhinni, Gyula, még élménybeszámoló is lesz. – Ne mondjátok! És ki fog élménybeszámolni? – A VHK két tagja. – Nem tudjátok véletlenül, hogy melyik kettő? – Dehogynem! Grandpierre Attila és Soós György... Aki valamennyire is ismeri az 1980-as évek hazai könnyűzenei életét, úgy az undergroundot, mint a *groundot*, az joggal lehet szkeptikus a tekintetben, hogy a fenti beszélgetésre sor kerülhetett.

A jelentés írója ez esetben jó eséllyel a rendezvény plakátját láthatta valahol, amely „Lois Viktor és barátja, Waszlavik Gazember Sárkány keleteurópai rock-sámán szerzői estjét" hirdette, amelyen a Csiga-Biga mellett az Átmeneti Kabát, Fákó Árpi és Néppi (sic!) Zenekara, valamint a Mu-

zsikás együttes is fellépett. A műsorvezető valóban Nagy Feró volt. A koncertet kerekasztal-beszélgetés – tehát nem élménybeszámoló – zárta, amelyen Grandpierre Attila és Soós György vett részt.[118] A tiszt emlékezetből írhatta le a fellépőket, ami megmagyarázhatja a tévesztéseket és a hiányokat: csak az állambiztonság látókörében lévő, a főhadnagy számára ismerős személyek és zenekarok kerültek a jelentésbe, a többieket vagy kihagyta, vagy pedig rosszul azonosította, mint Soós Györgyöt a VHK tagjaként (valójában a Petting, majd az Art Deco együttesekben játszott), vagy Lois Viktor képzőművészt Lois Vektor zenekarként (és akinek a „barátjából" „barátai" lettek). A legfőbb változás azonban aligha írható az emberi memória működésének számlájára: a jelentés az estet a Poptojás című sorozat részévé teszi, aminek azonban semmi alapja sem volt a helyszín azonosságán kívül. (A Poptojás 1984 elejétől kb. két éven át működő, az Almássy téri központ programszervezője, Hevesi István vezette tehetségkutató kezdeményezés volt, amely amatőr zenekarok számára nyújtott lehetőséget arra, hogy közönség előtt megmutassák magukat.)

A lényeg persze az volt, hogy a jelentésben szereplő zenekarok – „botrányos dalszövegek előadása és színpadi magatartásuk miatt" – az állambiztonság látókörében voltak, a két meghívott vendég F-dossziés személy volt, míg a műsorvezető, Nagy Feró kutatónyilvántartásban szerepelt. Nem csoda, ha a tartótiszt értékesnek tartotta a jelentést, és rosszallóan jegyezte meg: az Almássy téri művház rend-

118 A plakátot közli: *Pokoli aranykor. New wave plakátok a '80-as évekből. Bp. Szabó György és Szőnyei Tamás gyűjteményéből.* Szerk. Rieder Gábor. Kieselbach Galéria, Budapest. 2017. 71.

Lois Viktor szobrász (1980)
Fortepan, Urbán Tamás, 124337

Az 1985. május 5-i rendezvény plakátja
Tervezte: Szentiványi Kálmán
Szőnyei Tamás gyűjteményéből

szeresen ad fellépési lehetőséget a fenti együtteseknek. Ezért az ott lévő hivatalos kapcsolat figyelmét fel kívánta hívni arra, hogy az „amatőr" zenekarok felléptetése előtt konzultáljon az állambiztonsággal. „Dalos" tmb.-t azonban nem küldte el a koncertre, helyette a „Büszke" fedőnevű beszervezési jelölttel kapcsolatban adott feladatot neki (nem tudni pontosan, mit, és azt sem, kit takart a fedőnév).

1985. július 22.

A július 8-ai találkozóról a főhadnagy csak két hét elteltével írt jelentést, pedig az állambiztonsági szempontból figyelemre méltó értesüléseket tartalmazott.[119] „Dalos" elmondta, találkozott Nagy Feróval, aki a KISZ KB alá tartozó Rock Színházhoz írt alá egyéves szerződést; jelenleg a *Hair* című darab próbáin vesz részt. Ez olyannyira fontos számára, hogy ha a *János, a vitéz* szegedi szabadtéri bemutatójának ideje egybeesik a próbákéval, akkor a szegedi fellépését lemondja. „Örömmel újságolta" azt is, hogy a hanglemezgyár megjelenteti a *Hamlet* általa megzenésített változatát. (Két szám már 1985-ben megjelent kislemezen, a következő évben pedig a nagylemez is kijött, igaz, nem a teljes művel.) Nagy Feró elmondása szerint összeveszett Földes Lászlóval, azaz Hobóval, mert utóbbi csúnya dolgokat mondott egy rádióadásban Deák Bill Gyuláról, akit ráadásul állítólag meg is károsított a Hobo Blues Band lemezei után járó jogdíjakból. És ha már az anyagiak szóba kerültek, a tmb. megjegyezte: Nagy Feró jó anyagi körülmények között él, ezt jelzi, hogy vásárolt egy Trabant személygépkocsit. Megtudhattuk azt is, hogy a Petőfi Csarnokban amatőr zenekarok koncertjein fog rendszeresen műsorvezetőként közreműködni, illetve a tmb. újból megemlítette, hogy Nagy Feró a moszkvai VIT-re utazó küldöttség tagja.

[119] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 99-100. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. július 22.

Gábor Róbert főhadnagy elégedetten konstatálhatta, hogy „Nagy Ferenc magatartásában pozitív változás állt be. Azokkal a személyekkel, akik korábban őt felhasználták elképzeléseik kivitelezéséhez, a kapcsolatot megszakította." (A tiszt itt nyilván a Fölöspéldány csoportra utalt.) Ezzel egy időben annak révén, „hogy a KISZ KB színházának lett a tagja, a művészvilágban komoly elismerést vívott ki magának". A tiszt kicsit csúsztatott, hiszen a rangot maga a Rock Színház jelentette, nem a felettes szerv. Bárhogyan is, javaslatot tett Nagy Feró kutatónyilvántartásból való törlésére, hálózati személyét pedig a „Mini-VIT" rendezvényeinek (azaz a moszkvai Világifjúsági Találkozó alkalmából július végén és augusztus elején a Balaton körül szervezett programsorozat) figyelésével bízta meg.

1985. július 23.

A következő találkozóról készített jelentés lejegyzésével is 11 napot várt a főhadnagy, ami különösen soknak tűnik, tekintve, hogy július 12-én rendkívüli találkozóra került sor közte és „Dalos" között.[120] Bár a tmb. által elmondottak

[120] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 101-102. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. július 23.

alapján tényleg nem volt oka a sietségre: Schuster Lóránt (a szövegben: „Schuszter Lóránd"), a P. Mobil vezetője egy olyan cikk megírására kérte fel az *Ifjúsági Magazin* újságíróját, Herskovits Ivánt, amely „negatív képet ad" a P. Box zenekarról és annak énekeséről, Vikidál Gyuláról. Az írás a lap augusztusi számában jön majd ki, hiába kérték az IRI igazgatóját (Gál Ivánt), hogy akadályozza meg a valótlan állításokat tartalmazó cikk megjelenését. Sőt, az igazgató visszamondta a történteket Schusternek. A P. Mobil vezetője megüzente a P. Box zenészeinek: az IRI az ő lekötelezettje, mert különböző technikai berendezéseket ad bérbe az Iroda által szervezett programokra, ezért a sajtóban „propagandát fejtenek ki" mellette.

„Dalos" nyilván azért fordult belügyes ismerőséhez, azaz a tartótisztjéhez, mert azt várta, segít a probléma megoldásában, a szóban forgó újságcikk letiltásában. A jelentés alapján azonban Gábor Róbert semmit sem ígért. Ő az értesülést – amely a „Karmester" fedőnevű beszervezési jelöltön keresztül is eljutott hozzá – csak az Ifjúsági Rendező Iroda és Schuster „közös »vállalkozása«" miatt találta érdekesnek, ugyanis a jogszabályok szerint utóbbi magánszemélyként nem adhatott volna bérbe hangfalakat és erősítőket (erre csak állami cégnek és gmk-nak volt „hatásköre"). A problémára az IRI-ben lévő hivatalos kapcsolatok figyelmét is fel kívánta hívni, illetve a jelentést az ifjúságvédelmi területért felelő BM III/III-2. Osztálynak is meg kívánta küldeni. A lap és a zenész konfliktusába azonban olyannyira nem kívánt beavatkozni, hogy a probléma kezelését Vikidálra hárította.

A főhadnagy ugyanis oda irányította a tmb.-t, ahova annak már eleve fordulnia kellett volna: utasította, hogy

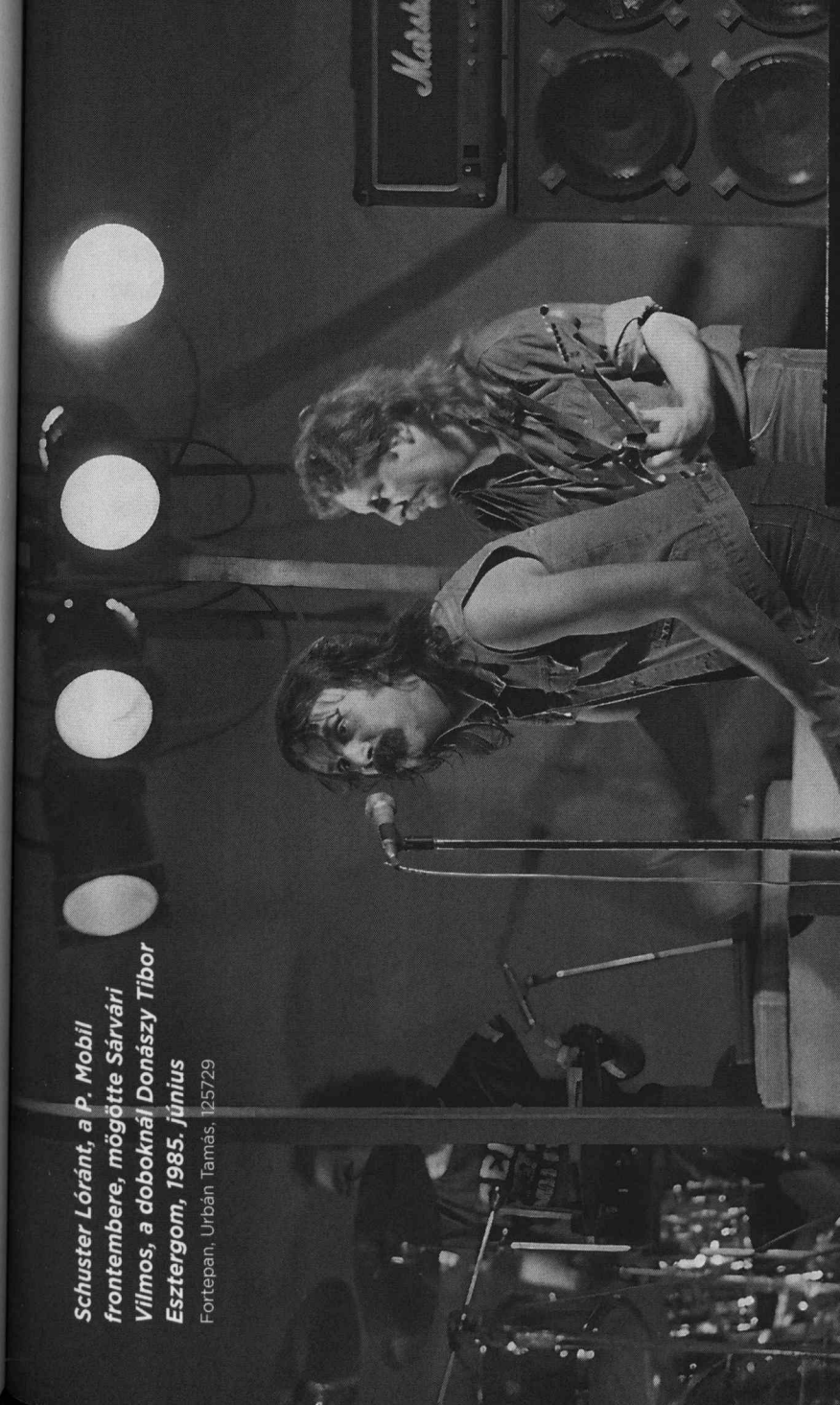

Schuster Lóránt, a P. Mobil frontembere, mögötte Sárvári Vilmos, a doboknál Donászy Tibor Esztergom, 1985. június
Fortepan, Urbán Tamás, 125729

beszéljen az *Ifjúsági Magazin* főszerkesztőjével, Szántó Gáborral, hogy a megjelenés előtt álló cikk valótlanságokat tartalmaz a P. Boxról, és könnyen sajtóperhez vezethet. Bárhonnan is nézzük, az állambiztonság tisztje gyakorlatilag azzal bízott meg egy hálózati személyt, hogy fenyegesse meg a KISZ lapjának főszerkesztőjét. („Dalos" emellett – ismét – a moszkvai VIT-hez kapcsolódó hazai programok terén kapott munkát, ezúttal a fővárosi VIT Centrum kulturális rendezvényeit kellett szemmel tartania.) Nem tudom, Vikidál Gyula felkereste-e a főszerkesztőt, az augusztusi lapszámban mindenesetre nem írtak a zenekaráról. Igaz, abban sem lehetünk biztosak, hogy az egész Schuster–IRI-féle kapcsolatnak és a P. Box-ellenes propagandának volt-e egyáltalán alapja. Gyanítom, az énekes felháborodását az váltotta ki, hogy az *Ifjúsági Magazin* júliusi számában Herskovits Iván megsemmisítő bírálatban részesítette a szólólemezét; az igazsághoz azonban az is hozzátartozik, hogy októberben kifejezetten jónak ítélte a P. Box *Ómen* című albumát.[121]

1985. szeptember 13.

Szeptember 11-én „Dalos" beszámolt arról, hogy a Nemzeti Színház ősszel műsorára tűzi az *István, a király* című rockoperát, amelyben ő is szerepel majd. A következő nyáron a Szegedi Szabadtéri Játékokon Koltay Gábor rendezésében pedig a *Jézus Krisztus szupersztár* című darabot

[121] *Ifjúsági Magazin*, 1985/7. 35. Herskovits Iván: Lemezfigyelő. *Ifjúsági Magazin*, 1985/10. 35. Herskovits Iván: Lemezfigyelő.

mutatják be, „élvonalbeli rockénekesek szereplésével". Állambiztonsági szempontból egyik közlés sem lehetett érdekes, nem úgy, mint a következő: Schuster Lóránt (már megint ő) összeveszett Presser Gáborral, mert utóbbi nem osztotta be a P. Mobilt a Budapest Sportcsarnokban megrendezendő decemberi jótékonysági koncert fellépői közé. Schuster ezért ellenkoncert szervezését tervezi a Petőfi Csarnok igazgatója, Lehel László segítségével. Gábor főhadnagy „szóbeli szignalizációt" kívánt alkalmazni L. L. (nagy valószínűséggel Lehel László) hivatalos kapcsolat felé, valamint a tmb.-t is megbízta azzal, hogy figyelje a decemberi jótékonysági koncerttel kapcsolatos fejleményeket. Emellett elküldte a BS-be Hazel O'Connor szeptember 14-i koncertjére is.[122] (A december 26-ai és 28-ai, „Élő segély Afrikáért" című rendezvényen valóban nem lépett fel a P. Mobil, ám az ellenkoncertre tudtommal nem került sor.)

1985. október 11.

Október 9-én „Dalos" ismét egy programajánlóval ajándékozta meg tartótisztjét – vagy utóbbi önmagát (és feletteseit).[123] „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy *»Földrengés turné '85«* címmel a hazai rockzenészek október hónapban *jótékony* célú koncertet adnak a *Balaton-környéki földrengések károsultjainak megsegítésére.* A koncertek *a Veszprém megyei KISZ Bizottság kez-*

[122] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 103–104. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. szeptember 13.

[123] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 105–106. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. október 11.

deményezésére, az érintett megyék KISZ Bizottságainak bevonásával, a Magyar Könnyűzenészek Szakszervezete és az Ifjúsági Rendező Iroda közreműködésével jöttek létre. A *programok szervezője Schuster Lóránt, a P. Mobil* együttes *vezetője.* A meghívott együttesek: *P. Mobil, Bikini, HBB, az Új Skorpió, Pokolgép, Slamó és barátai, Korál, Lord, Fáraó, Stressz, Rh pozitív* [sic!], Szenátor. *Az egyszerre több ágon futó koncert-turnék technikai feltételeit az IRI biztosítja.* A vidéki *Sportcsarnokok* – ahol a koncertek vannak megtartva – *használatáért bérleti díjat nem kell fizetni, és a zenekarok* is *ingyen lépnek fel. A belépők árából – egységes 80 Ft – befolyt összeget a Veszprém megyei KISZ Bizottság juttatja el a rászoruló embereknek. A tervek szerint a koncertekről a MAFILM KISZ Bizottság video-stúdiója filmet készít.* A legközelebbi jótékony célú koncertek október 12-én Ajkán, és október 13-án Tatabányán lesznek megtartva."

Gábor Róbert ez alkalommal is egyik kedvenc olvasmányából, a központi műsorújságból dolgozott: „Rockzenészek újabb jelentős *jótékony* vállalkozásának menetrendje a héten alakult ki: az összefogás célja a nyári és a koraőszi *Balaton-környéki földrengések* egyedülálló, idős, illetve sokgyermekes *károsultjainak megsegítése. A Veszprém Megyei KISZ Bizottság kezdeményezésére az érintett megyék KISZ-bizottságainak bevonásával, a Magyar Könnyűzenészek Szakszervezete és az IRI közreműködésével* hívták életre a *Földrengés turné '85* elnevezésű koncertsorozatot, amelyen számos kiemelkedő hazai rockcsapat, illetve sztárzenész, újjászervezett zenekarával vállalt feladatot. Így a *P. Mobil,* amelynek *vezetője, Schuster Lóránt a programok szervezője* is egyben, a *Bikini, a*

Hobo Blues Band, az Új Skorpió, a Pokolgép, Slamó és barátai, a Korál, a Lord, a Fáraó, a Stressz és az RH Pozitív. A menetrendet hetente a Koncertmenüben közöljük. *Az egyszerre több ágon futó turné technikai föltételeit az IRI biztosítja,* a *Sportcsarnokok használatáért nem kell bérleti díjat fizetni, a zenekarok* pedig *ingyen lépnek föl. A belépők árából (egységesen 80 forint) befolyt összeget a Veszprém Megyei KISZ Bizottság* külön egyszámla útján *juttatja el a rászorulóknak. Terv szerint a turnéról a MAFILM KISZ-bizottságának videostúdiója filmet készít."*[124] A jelentés egyértelműen ezen újságcikk alapján íródott, amelyet a tiszt a *Pesti Műsor* következő számában megjelent koncertajánlóból vett adatokkal (és zenekarral) egészített ki: „Földrengés Turné '85. 12-én Ajka, Sportcsarnok: P. Mobil, Lord, Senator (18 óra), 13-án Tatabánya, Sportcsarnok: P. Mobil, Fáraó, Stressz (18 óra)."[125]

A jelentés folytatódott: „A földrengés károsultjainak megsegítésére *Bródy János és Bornai Tibor* (KFT) »*Eljön majd a nap*« címmel zeneszámot írt, melyet az MHV *lemezen* megjelentetett. A lemezért befolyt *jogdíjat* az MHV és a *szerzők a berhidai és peremartoni földrengéskárosultak javára ajánlották fel.* A lemez *előadói: Koncz Zsuzsa, Szörényi Levente, Varga Miklós, Vikidál Gyula.*" A forrás ugyanaz a *Pesti Műsor*-lapszám volt, amelyben a fenti koncertmenü is megjelent (még lapoznia sem kellett a tisztnek): „[*Eljön majd a nap*] ezen a címen jelent meg a minap Pepita-címke alatt az a kis*lemez*, amelynek összes *jogdíját – szerzők* és előadók – *a berhidai, peremartoni földrengéskárosultak*

124 *Pesti Műsor,* 1985/40. 62. (ft): Földrengés turné '85.
125 *Pesti Műsor,* 1985/41. 67. Koncertmenü.

javára ajánlották föl. Képünkön az »*előadó*csapat« tagjaiból *Koncz Zsuzsa, Szörényi Levente, Varga Miklós és Vikidál Gyula* épp szólamokat egyeztetnek a stúdióban. A dal, amelyben még a Rock Színház művésze, Kováts Kriszta is énekel, *Bornai Tibor és Bródy János* szerzeménye [...]."[126] A hasonlóság itt is szembetűnő, a jelentés megfogalmazója csak a cikkhez mellékelt fotón nem szereplő Kováts Krisztát hagyta ki az előadók listájáról.

És nem volt még vége: „A tmb. továbbá jelentette, hogy Nagy Ferenc kilépett a Bikini együttesből, helyette Gallai Péter (volt Piramis együttes-tag) [és] D. Nagy Lajos (Rolls Frakció) került az együttesbe. Az új felállású Bikini együttes bemutatkozó koncertje október 12-én lesz a KEK-en." Emlékeztetnék arra, hogy „Dalos" már februárban beszámolt Feró kilépéséről, azt állítva, hogy a zenekar fel is oszlott emiatt. Most bizonyára azért lett megint hír belőle, mert a programmagazin fenti száma (amely a jelek szerint kiapadhatatlan forrásul szolgált a főhadnagy számára) is írt róla; a tiszt itt fogalmazta át leginkább az alapanyagot: „Az egyik legnépszerűbb klubszínpadot, a Kertészeti Egyetemét választotta újabb fővárosi bemutatójának helyszínéül a nevezetes rockcsapat, a Bikini. Szombaton, 12-én adnak koncertet itt. A Nagy Feró távozását, majd D. Nagy Lajos és Gallai Péter csatlakozását követően nyomban lemezmunkához látott csapat ezekben a napokban utolsó simításait végzi az új albumon [...]."[127]

A jelentés értékelésében Gábor Róbert csúsztatott egy nagyot: szerinte „operatív szempontból figyelmet érde-

126 *Pesti Műsor,* 1985/41. 66. ft: Eljön majd a nap...
127 *Pesti Műsor,* 1985/41. 65. ft : A Bikini teljes lendületben.

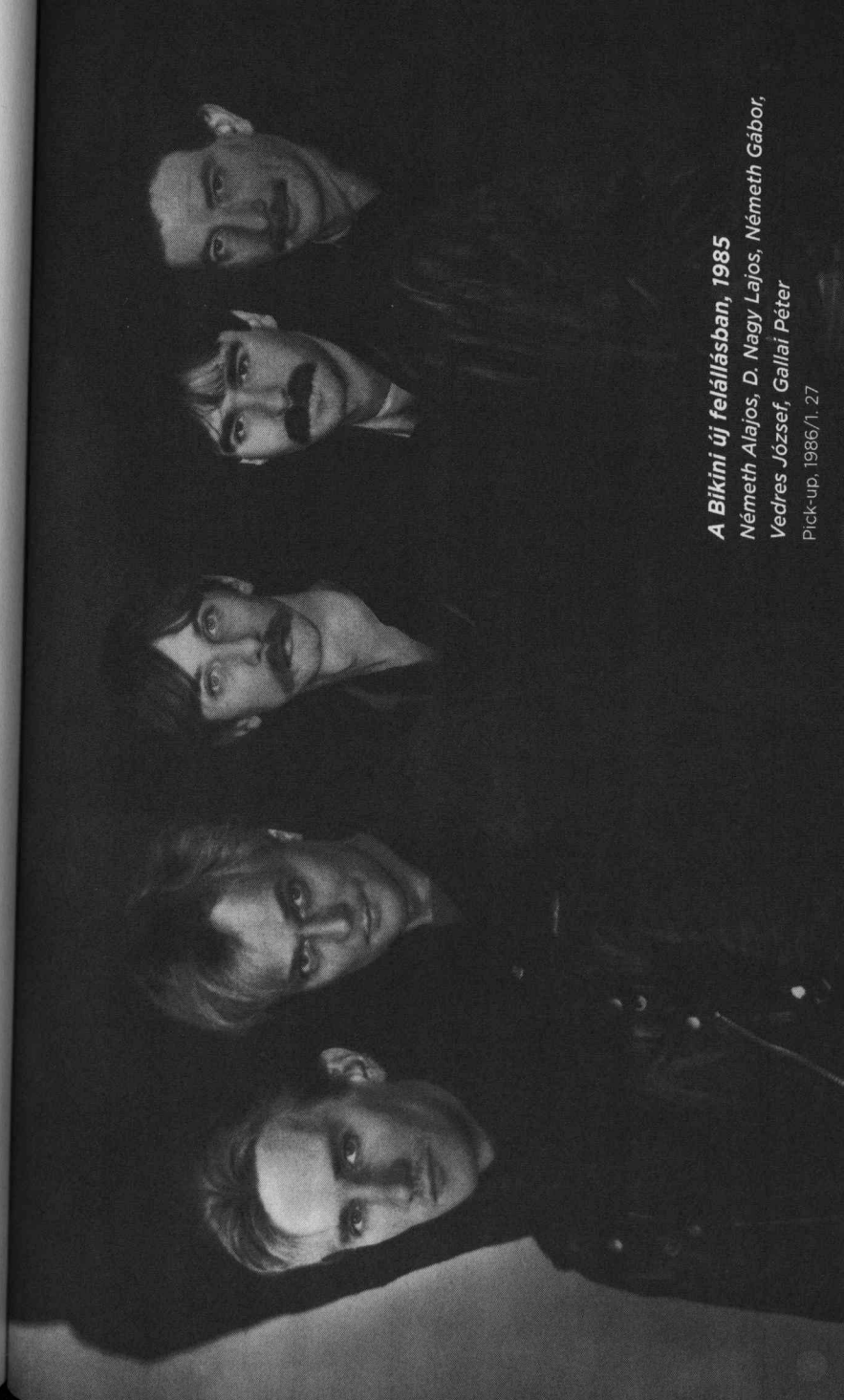

A Bikini új felállásban, 1985
Németh Alajos, D. Nagy Lajos, Németh Gábor, Vedres József, Gallai Péter
Pick-up, 1986/1. 27

mel", hogy Schuster a KISZ (megyei bizottságok, IRI) segítségével ellenkoncerteket szervez a decemberi „központi koncertek" előtt, mert Presser Gábor annak programjába nem osztotta be a P. Mobilt. Decemberben azonban nem a földrengés károsultjaiért, hanem az afrikai éhezők megsegítéséért szerveztek koncertet (előbbiekért november 11-ére hirdettek kisebb volumenű programot). Ezzel mindenesetre azt a látszatot lehetett kelteni, hogy Schuster Lóránt a KISZ támogatásával továbbra is ellenséges tevékenységet folytat azzal, hogy a „központi" – értsd: hivatalos – rendezvényeknek próbál keresztbe tenni. A tiszt ennek ellenére nem küldte „Dalos"-t a turné megfigyelésére, helyette az (októberben és novemberben Budapesten rendezett) Európai Kulturális Fórum alatt kellett figyelnie „a területen lévő hangulatot". (A helsinki folyamat keretében megrendezett utókonferenciát kihasználva egy sor ellenzéki rendezvényt szerveztek, amelyeket az állambiztonság is figyelemmel kísért,[128] ezt tette Gábor Róbert is a kiadott feladattal – vagy legalábbis ezt a látszatot keltette.)

1985. október 29.

A következő jelentés az aznapi találkozóról készült,[129] amelyen „Dalos" ismét Nagy Ferótól származó informáci-

[128] Erről lásd: *Európai Kulturális Fórum és ellenfórum. Budapest, 1985.* A dokumentumokat válogatta, a bevezetőt, a jegyzeteket írta Müller Rolf. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, Budapest, 2005.

[129] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 107–108. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. október 29.

ókat osztott meg tartótisztjével. Többek között azt hallotta tőle, hogy „a Rock Színház az új színházi évadban nem a KISZ KB felügyelete alá fog tartozni, hanem a többi színházhoz hasonlóan a Művelődésügyi Minisztérium fogja felügyelni. A Rock Színház igazgatója Várszegi [sic!] Mátyás, művészeti vezetője Miklós Tibor." Magam azt gyanítom, a hír ez esetben sem a hálózati személytől származott, a sajtótájékoztatóval egybekötött évadnyitó társulati ülésről ugyanis a lapok is hírt adtak, a tudósításokban pedig a jelentésben olvasható valamennyi információ szerepelt – a színház igazgatójának a neve is, természetesen helyesen: Várkonyi Mátyás.[130]

„Dalos" Nagy Ferótól megtudta azt is, hogy otthagyta a Bikini együttest, és a jövőben csak szövegíróként dolgoznak majd együtt. A hír igaz volt, csak nem volt elég friss, arról például már az előző jelentéshez felhasznált újságcikk is írt, hogy az új felállású Bikini készülő lemezének a dalait Feró írta. Arról pedig „Dalos" júliusi jelentésében is olvashattunk, hogy a Beatrice és a Bikini volt frontembere egyéves szerződést kötött a Rock Színházzal. Ezt most annyival egészítette ki, hogy „Nagy Ferenc nagy elismerésnek tekinti, hogy a rockénekesek közül Vikidál Gyula után ő a második, akivel [a] színház szerződést kötött". (Azt talán Gábor Róbertnek is tudnia kellett volna, hogy ez nem igaz, Vikidál ekkor még nem volt az intézmény tagja.) A jelentésíró még egy nyári értesülést megismételt, azt, hogy Nagy Feró jó anyagi körülmények között él,

[130] A legvalószínűbb forrásmunkák: *Esti Hírlap,* 1985. október 17. 2. (k-i): Önálló a Rock Színház. *Népszabadság,* 1985. október 18. 8. Hírek. *Magyar Ifjúság,* 1985. október 25. 7. Mola György: Rock Színház: „csigaszínházból" állami társulat.

és új személygépkocsit vásárolt. A főhadnagy értékelésében sem volt semmi új: „Operatív szempontból figyelmet érdemel az a körülmény, hogy Nagy Ferenc magatartásában pozitív irányú változások tapasztalhatók. Ezt a körülményt megerősítik párhuzamos hálózati jelentések is." A tiszt újból előirányozta, hogy javasolni fogja a zenész kutatónyilvántartásból való törlését (ezek szerint nyáron ezt mégsem tette meg).

A tmb. Nagy Feró kilépése kapcsán ismertette a Bikini „új" felállását: D. Nagy Lajos (ex-Rolls Frakció), Németh Alajos és Németh Gábor (ex-Dinamit), Vedres Gábor (ex-Beatrice). (Kifelejtette Gallai Pétert, a Piramis egykori tagját, aki szintén ekkor csatlakozott a zenekarhoz.) Közölte, hogy az együttesnek rövidesen kislemeze, a következő év elején pedig nagylemeze is megjelenik majd, egyébként pedig a Kertészeti Egyetem Klubjában fognak több koncertet is adni. Elképzelhető, hogy a hír forrása a *Polifon* című szaklap írása volt, amely az új Bikini lemezfelvételről és koncertjeiről tudósított (bár ez Gallai nevét is megemlítette, kislemezről nem írt, illetve nem a KEK-ben, hanem általában az egyetemi klubokban tartandó fellépésekről van benne szó).[131] „Dalos" két feladatot kapott: egyrészt továbbra is az Európai Kulturális Fórum rendezvényeit kellett figyelemmel kísérnie, másrészt a november 11-i, „Segít a dal" című jótékonysági koncerten fellépő zenekarok viselkedését kellett szemmel tartania. (Utóbbit a nyári, Balaton környéki földrengés károsultjai javára rendezték öt zenekar részvételével, Vikidál nem volt a fellépők között, így – ha elment egyáltalán, a lelátóról kellett figyelnie.)

131 *Polifon*, 1985/4. 2. Új Bikini új lemeze.

1985. november 25.

November 21-én szokás szerint nyilvános helyen tartottak találkozót.[132] „Dalos" ismét Varga Miklósról jelentett, aki „november hónap elején a Nemzetközi Koncertigazgatóság kiközvetítése alapján a *KFT* együttessel és *Katona Klári* társaságában *Prágában egy nagyszabású könnyűzenei fesztiválon* vett részt. A fesztivál *Intertalent '85* címmel került megtartásra. A fesztiválon Varga Miklós *elnyerte* a második helyezettnek járó *ezüstdíjat és a* szakmai *kritikusok különdíját.* Ez nemzetközileg is komoly sikernek számít, mert a fesztiválon több jónevű – *Nena, Opus* stb. –, az európai slágerlistákon szereplő művész lépett fel." Az elismeréséről több napilap is beszámolt ezekben a napokban, de a jelentéshez ez esetben is a *Pesti Műsor* szolgált forrásul: „Hogy Varga Miklós igazi talentum, idehaza tudjuk már néhány esztendeje. Az ifjú sztár most *egy rangos nemzetközi fesztiválon, a prágai Intertalent '85* versenyen is bizonyságot adott róla. *Elnyerte az ezüstdíjat és a kritikusok különdíját.* [...] Az Intertalent gáláján egyébként egész sor sztár lépett pódiumra, köztük *Nena, az Opus,* Czieslaw [sic!] Niemen, Karel Gott és hazánk képviseletében *Katona Klári,* illetve a *KFT.* Varga Miklós ezekben a napokban már újra külföldön énekel: zenekarával karácsonyig tartó szovjet turnéra utaztak."[133] „A látókörünkben lévő Varga Miklósról és együtteséről [...] új, operatív szempontból

132 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 109–110. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. november 25.

133 *Pesti Műsor*, 1985/46. 71. (FT): Varga Miklós fesztiválsikere.

hasznos információk birtokába jutottunk" – szólt a főhadnagy értékelése (a jelentést el is helyezték Varga anyagában), ám az most sem derült ki, hogy az állambiztonság vagy személyesen Gábor Róbert miért tartotta fontosnak figyelemmel kísérni az énekest és zenekarát.

A fenti újságcikk végén olvasható információ „Dalos" beszámolójában is helyet kapott, igaz, kicsit más felhanggal: elmondása szerint a Varga Miklós Band Karthago néven lép fel a Szovjetunióban; a Nemzetközi Koncertigazgatóság – azaz az Interkoncert, amely Prágába is kiküldte Vargát – ugyanis szerződésben vállalta az előbbi zenekar kiküldését, ám az Takáts Tamás énekes kiválása miatt időközben feloszlott. (Megjegyzem, a Karthago megszűnését már májusban bejelentette a zenekar vezetője, Szigeti Ferenc, hozzátéve, hogy a kora nyári hazai és külföldi kötelezettségeiknek még eleget tesznek;[134] úgy tűnik, az év végi szovjet turné már nem fért bele.) Az Interkoncert azonban erről nem tájékoztatta a szovjet partnerét, hanem egy másik együttest küldött oda – gondolom, arra spekulálva, hogy nekik úgyis mindegy, csak megkapják a nagy hajú magyar rockereket. A tmb. szerint a csalás könnyen kiderülhet, ugyanis a VM Band nem sokkal korábban részt vett a moszkvai Világifjúsági Találkozón, ami kedvezőtlenül érintheti a magyar popzenészek jövőbeli fellépési lehetőségeit a Szovjetunióban (ezért „a szakma" elítéli az Interkoncert eljárását). A tartótiszt ennél is tovább ment, szerinte az iroda lépése „a magyar–szovjet kulturális kapcsolatok megrontásához vezethet".

[134] *Pesti Műsor*, 1985/19. 68. Feloszlott a Karthago!

„Dalos" Deák Bill Gyulától értesült arról, hogy „a Földes László vezette HBB együttes új felállásban ismét *színpadra lép*, és több vidéki nagyvárosban fog koncerteket adni. Az együttes új felállása: Földes László, *Závodi Tamás* [sic!] (ex-Piramis), *Fuchs László (Kaposváron* volt *szín*ész), Tóth János Rudolf (még nem játszott együttesben). Földes László tervei között szerepel, hogy a koncerteken kívül a Műszaki Egyetem *Szkéné színpadán önálló* prózai *eseteken* [sic!] fog tartani." Ekkoriban Deák Bill és Hobó viszonya nem volt éppen felhőtlen, így különös, hogy az előbbi volt az információk forrása. Valójában nem is ő volt, hanem – ezen már meg sem lepődhetünk – a *Pesti Műsor* (most sem kell lapoznunk a programújság fenti számában, hogy megtaláljuk az alapszöveget): „Újra teljes a csapat Hobóéknál: a népszerű Blues Band már *színpadra is állt*" – kezdődött az írás, bár vidéki koncertekről nem volt szó, csak az FMH-beli klubjukban bemutatott, illetve a Petőfi Csarnokban bemutatás előtt álló Jim Morrison-estről. „A HBB új tagjai: *Závodi János* (gitár), aki ugyan egyszer már tagja volt a csapatnak, *Fuchs László, a Kaposvári* Csíki Gergely *Szín*háztól hozzájuk szerződött billentyűs, illetve *Tóth János Rudolf* (gitár, ének, hegedű, posaun [sic!]). [...] Időközben Hobo önálló vállalkozásai sem szünetelnek: novemberben kezdődnek a próbái a *Szkéné színpadon* új *önálló estjének*, melyben kizárólag *prózai* műveket tolmácsol."[135]

A zenekar tehát Deák Bill és Tátrai Tibor távozása után nem lett négytagú, mert a régiek közül Póka Egon és Döme Dezső is maradtak, az újságcikk azonban nem említette őket, csak az új tagokat, így a jelentésbe ők már

[135] *Pesti Műsor*, 1985/46. 70. Fábián: Hobóék Jim Morrison-estje.

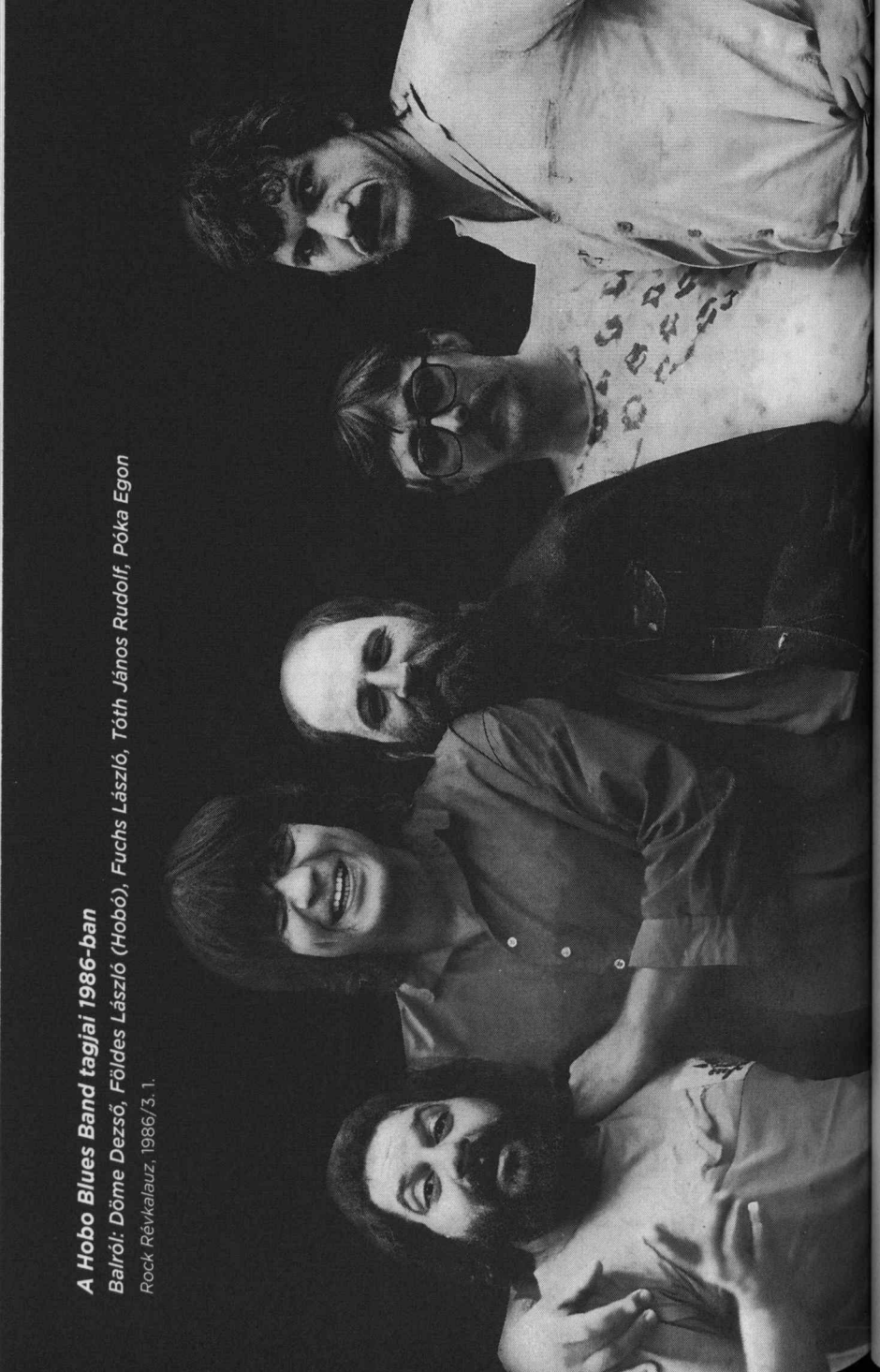

A Hobo Blues Band tagjai 1986-ban
Balról: Döme Dezső, Földes László (Hobó), Fuchs László, Tóth János Rudolf, Póka Egon
Rock Révkalauz, 1986/3. 1.

nem kerültek bele. A cikk szintén nem említette, és a tiszt sem tudta, de Tóth nem volt kezdő, hiszen korábban a Kex együttesben is játszott. A főhadnagy emellett félreolvasta Fuchs pozícióját, valamint Závodi keresztnevét, de a forrás így is egyértelmű (az újságcikkben még Deák Bill nevét is olvashatjuk). A legkülönösebbnek persze az számított, hogy egyáltalán miért vette be a jelentésbe Gábor Róbert, ha az értékelésben egy szót sem ejtett a HBB új felállásáról. Mint ahogy az sem egészen világos, a hálózati személynek miért kellett részt vennie a „hatalmas közönséget vonzó" Paco de Lucía december 8-i koncertjén a Budapest Sportcsarnokban. Az idézett megjegyzés zsurnalizmusízű, de feltehetően csak annak az indoklását szolgálta, hogy miért kell egy hálózati személyt oda küldeni. (Ha a főhadnagy akart is jegyet igényelni a koncertre, ezt nem jelezte.) „Dalos" emellett a decemberi jótékonysági koncert előkészületeivel kapcsolatban kapott munkát, az állambiztonságot érdeklő fejleményeket azonnal jelentenie kellett.

1985. december (9.)

A következő jelentés pontos dátumát nem jelölték, csak azt, hogy az a december 9-i találkozón elhangzottakat tartalmazza.[136] „Dalos" vélhetően saját értesüléseit adta tovább Gábor Róbertnek, először is azt, hogy Koltay Gábor az Ifjúsági Rendező Iroda felkérésére színre viszi a *Kis herceg* rockopera-változatát, ezt is az *István, a király*

136 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 111–112. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1985. december.

szereplőivel. Emellett beszámolt az „Afrikai éhezők" (az eredetiben is így, idézőjelben) megsegítésére szervezett koncert előkészületeiről. Azon ritka esetek egyike volt ez a tmb. életében, amikor elvégezte a tartótisztjétől korábban kapott feladatot. A hálózati személy elmondta, hogy az eseményre december 26-án és 28-án kerül sor; első nap – amelyen jelen lesz a Magyar Rádió is – a „kemény" rockot (az eredetiben is így, idézőjelben), a másodikon a slágerzenét játszó előadók lépnek fel. A koncert anyaga hanglemezen is megjelent, ennek bevételét szintén az „Afrikai éhezők" (megint így, fogalmam sincs, mit akarhatott az idézőjellel a főhadnagy) számára ajánlották fel. Ezek az információk persze valamely újságból is származhattak volna, hiszen sajtótájékoztatón is elhangzottak.[137]

„Dalos" megtoldotta az egészet a saját és zenésztársai véleményével: a két koncert bevételét inkább a földrengés sújtotta magyarországi területek lakosainak a megsegítésére kellene fordítani. A szervezők azzal utasították vissza ezt, hogy egyrészt novemberben már rendeztek koncertet utóbbiak megsegítésére (Vikidálék szerint az ebből befolyt összeg nagyon kevés), másrészt a Magyar Vöröskereszt már elkötelezte magát a Nemzetközi Vöröskereszt felé, hogy a bevételt segélycsomagok formájában eljuttatja Afrikába. „Dalos" azonban nem volt egyedül véleményével, ehhez hasonló érvelés a sajtóban is megjelent, amire Benkő László, az Omega vezetője azzal válaszolt, hogy amikor elkezdték a segélykoncert szervezését,

[137] Pl. *Esti Hírlap,* 1985. november 27. 8. Két segélykoncert. *Magyar Nemzet,* 1985. november 28. 4. Segélykoncertek az afrikai éhezőkért. *Pesti Műsor,* 1985/49. 62. Segélyakciók.

és már leadták a voksukat egy ügyre, még nem tudhatták, hogy földrengés lesz Magyarországon.[138] A tmb.-nek továbbra is „a koncertekkel kapcsolatos körülményeket" kellett figyelnie, míg a tiszt a rendezvény operatív biztosítására tett lépéseket.

(1986. január 9.)

A következő év első találkáját január 9-én tartották.[139] Ezen „Dalos" a már többször beharangozott eseményről számolt be: „A találkozó alkalmával a tmb. jelentette, hogy 1985. december 26–28-án *a Budapest Sportcsarnokban a Magyar Vöröskereszt és a Magyar Média szervezésében* nagyszabású jótékonycélú *koncertek* kerültek lebonyolításra *az afrikai éhségövezet lakóinak megsegítésére.* Mindkét napon a koncerteket *12–13 ezer néző* tekintette meg, a befolyt pénzösszeg elérte az *5 millió forintot.* A bevételből az *ENSZ Élelmezési [és] Mezőgazdasági Szervezete segítségével január végén repülőgéppel élelmiszert és gyógyszereket küldenek Afrikába.* A koncerteken fellépő zenészek és énekesek figyelemmel fogják kísérni, hogy a befolyt összeg valóban arra a célra legyen fordítva, ami a rendeltetése, mert a korábbi időszakban – pl. az SOS-falu építése – ebből nézeteltérések voltak. A művészek nagy megtiszteltetésnek tekintették, hogy a jótékony célú kon-

[138] *Pest Megyei Hírlap,* 1986. január 4. 8. Kövess László: Miért koncertezzünk?

[139] ÁBTL 3.1.2. M-41343. 113–114. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, dátum nélkül.

certeket megtekintette az MSZMP KB egyik titkára és a Népszabadság főszerkesztője is. A koncertekről *a Magyar Televízió* felvételeket készített, és ezeket január 13-án rendkívüli adásnap keretében fogják bemutatni."

A szöveg eleje olyan, mint egy tudósítás, ami azért nem véletlen, mert abban egy MTI-hír megfogalmazásai köszönnek vissza, legvalószínűbb, hogy a *Népszavában* megjelent változaté: „Csütörtökön délután, *a Budapest Sportcsarnokban koncertet* rendeztek *az afrikai éhségövezet lakóinak megsegítésére, a Magyar Vöröskereszt és a Magyar Média szervezésében.* [...] A csütörtöki koncertre *tizenkétezren váltottak jegyet:* azaz telt ház volt a BS-ben. A rádió egyenes közvetítésben számolt be az eseményről, a *Magyar Televízió* pedig januárban sugározza a mintegy négy és fél órás összefoglalót. Teljesen elkeltek a december 28-i hangverseny jegyei is, ez 18 órakor kezdődik. A két koncert összbevétele mintegy *5 millió forintra* tehető. [...] A bevételből az *ENSZ Élelmezésügyi Világszervezete,* a FAO *segítségével január végén repülőgéppel* technikai eszközöket, *élelmiszert és gyógyszert küldenek Afrikába.*"[140] Igaz, a FAO magyar neve nem teljesen stimmelt (a *Népszabadság* verziójában igen, abból viszont kimaradt a nézőszámra vonatkozó közlés[141]), és a tévéadás pontos dátumát sem tudták még, ez az információ máshonnan kerülhetett a jelentésbe.[142] A pénz figyelemmel

140 *Népszava,* 1985. december 27. 12. Koncert az afrikai éhezőkért.

141 *Népszabadság,* 1985. december 27. 1. Élő segély. Koncert a Budapest Sportcsarnokban. (Az MTI híre a megyei napilapok többségében is megjelent.)

142 Talán innen: *Magyar Hírlap,* 1985. december 30. 3. vfé: Miért nem volt közvetítés? A tévé válasza.

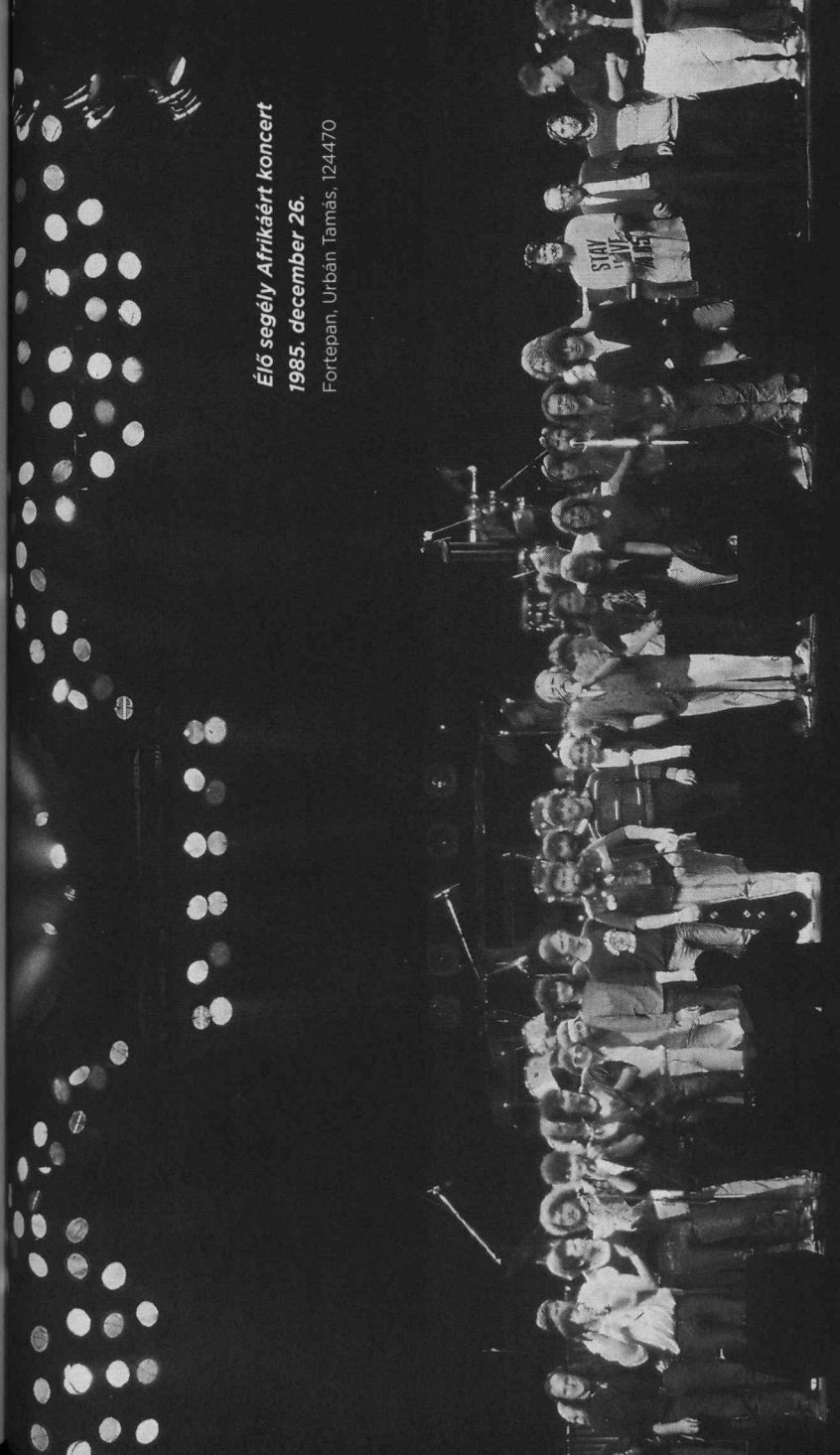

Élő segély Afrikáért koncert 1985. december 26.
Fortepan, Urbán Tamás, 124470

kísérése, valamint a meg nem nevezett pártvezető és a főszerkesztő jelenlétével kapcsolatos – nehezen komolyan vehető – megjegyzés talán Vikidál Gyulától, esetleg Gábor Róberttől származott.

„Dalos" egy másik – szintén „nagyszabású" – eseményről is beszámolt: „A tmb. továbbá elmondta, hogy december 25-én a Fórum Szállóban a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat nagyszabású sajtótájékoztatóval egybekötött fogadást tartott abból az alkalomból, hogy az »István, a király« című rockopera lemezének eladási példányszáma elérte az 500 ezret. Ebből az alkalomból a rockopera rendezője, Boldizsár Miklós és Szörényi Levente, valamint Bródy János megkapták a gyémántlemezt. Az utóbbi évek egyik legnagyobb kasszasikere volt a rockopera lemezen való megjelentetése, mert az eladott 500 ezer példány pénz vonatkozásában 1 millió eladott lemeznek számít, mert dupla albumként jelentették meg." A rendezvényen Vikidál is jelen volt, ami nem a jelentésből, hanem az *Esti Hírlap* tudósításából derül ki. Lehetséges, hogy a tartótiszt erre is támaszkodott a szöveg megfogalmazásakor, ám szó szerinti egyezéseket nem találtam a kettő között. (A cikkben helyesen szerepel, hogy Boldizsár a rockopera alapját képező dráma írójaként részesült az elismerésben, továbbá megtudhatjuk, hogy Szörényi Szabolcs zenei rendező is kapott gyémántlemezt.)[143]

Gábor főhadnagy csak a segélykoncerttel kapcsolatos értesülést kommentálta, amelyet azért tartott értékesnek, mert a fellépő művészek nem bíznak a szervezőkben, hogy arra költik a bevételt, amire szánták. Erről egyébként

143 *Esti Hírlap,* 1985. december 27. 8. István, a gyémánt.

hivatalos kapcsolatoktól és a „Barát" fedőnevű tmb.-től is tudott már a tiszt (a kilétüket nem ismerjük). „Dalos" egy beszervezésre kiszemelt, „Pasla" fedőnéven tanulmányozott személlyel kapcsolatban kapott feladatot, hogy pontosan mit, az most sem derült ki.

1986. február (17.)

Február 17-én a „Lehel" fedőnevű K-, azaz konspirált lakásban került sor a találkozóra.[144] (A belügyi tulajdonban, a BRFK III/III-B. Alosztálya használatában lévő ingatlan a XIII. kerületi Röntgen utca 5. számú házban volt, a Lehel térhez közel, bizonyára innen jött a fedőnév.[145]) „Dalos" újból a decemberi segélykoncertekről, az azokkal kapcsolatos feltételezett pénzügyi visszaélésekről jelentett, elvileg szóban, ám beszámolójában csak úgy repkedtek a számok (nézők, jegyárak, jogdíjak stb.), hogy ez esetben is nehéz elhinni, hogy a jelentés megfogalmazója, gyaníthatón a tartótiszt ne „lesett" volna valahonnan. Ám ez esetben felfedte a forrását, és több újságcikkre, pontosabban újságírókra is hivatkozott, akik írtak a rendezvénnyel összefüggő anomáliákról.[146] (Ezeket nem ismertetem, a lényege, hogy a rendezvényen csak a zenészek léptek fel ingyen,

144 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 115–116. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1986. február.

145 ÁBTL 3.1.3. VII.17/K. „Lehel" fn. K-lakás.

146 *Esti Hírlap,* 1986. január 21. 2. Riskó Géza: Hárommillió kiadás – az „ingyenkoncerten". *Esti Hírlap,* 1986. január 31. 2. Riskó Géza: Live Aid Hungary. Még egyszer a kiadásokról. *Vasárnapi Hírek,* 1986. február 9. 4. Németh Szilvia: A segélykoncert ára.

mindenki más anyagilag jól járt vele, így a nemes célra fordítható bevételek elmaradtak a várttól.) „Dalos"-nak továbbra is figyelemmel kellett kísérnie az üggyel kapcsolatos fejleményeket.

Emellett ismét egy koncertre küldte őt Gábor Róbert főhadnagy, a világhírű görög énekes, Demis Roussos (helyesen elvileg: Démisz Rúszosz) március 3-i fellépésére. „A koncerten a korábban meghatározottak szerint tény-kedjen" – utasította (ez esetben is) a tiszt a tmb.-t. Szegény Vikidál Gyula, még azt is az állambiztonság szabta meg, hogy milyen könnyűzenei rendezvényre látogasson el, és ott mit csináljon. Bár az eddigiek alapján tartótisztje nem vette rossz néven, ha nem tett eleget a megbízásnak, sőt az sem elképzelhetetlen, hogy kettejük beszélgetésén szóba sem került Demis Roussos (Elton John stb.) neve. Talán csak a főhadnagy akart megint egy potyajegyet a koncertre.

1986. április 22.

A munkadossziéja alapján „Dalos" több mint két hónapig nem találkozott a tartótisztjével, vagy ha mégis, akkor nem adott használható, a tiszt által rögzíteni érdemes jelentést. Pontosabban, az eddigiek alapján nyilván arról van szó, hogy Gábor főhadnagy nem talált olyan hírt, amelyet a tmb. szájába adhatott volna. Április 22-én újból a „Lehel" fedőnevű K-lakásban került sor a találkozóra, ahol „Dalos" a szokásának megfelelően szóban adott jelentést.[147] Még-

147 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 117. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1986. április 22.

hozzá arról, „hogy a nemrég elhunyt Drosz[t]mér István helyett a 100 Folk Celsius együttes új tagja Eszményi Viktória férje, Heilig Gábor lett". Erről akár Vikidál személyesen is hallhatott, de a tiszt az újságokban is olvashatott róla, például az *Esti Hírlap* pár nappal korábbi számában, igaz, ez Eszményit nem említette.[148] Bárhonnan származott is az értesülés, a kérdés most is költői: miért volt ez fontos az állambiztonság számára? (Az világos, hogy a tartótiszt számára azért, mert egy hálózati személy foglalkoztatásának a látszatát tudta vele kelteni.)

„A tmb. továbbá jelentette, hogy a P. Box együttesből Vikidál Gyula kivált és átmenetileg helyette Varga Miklós lett az együttes énekese. A P. Box együttes új felállásában vesz részt május hónapban az NSZK-ban megrendezendő fesztiválon." A hír természetesen a sajtóban is megjelent (igaz, elvileg a hálózati találkozó után). Ez esetben nem a kettő egyezése, hanem különbsége a szembetűnő: ezekben a napokban ugyanis Cserháti István, a zenekar vezetője azt nyilatkozta, hogy Vikidál csak egyéb elfoglaltságai miatt nem tart velük Nyugat-Németországba, Varga Miklós ugrik be a helyére, de nyáron már ismét Vikidállal lépnek fel a Margit-szigeten.[149] Utóbbi azonban a sajtóban is világossá tette, hogy tavasszal elváltak útjaik, és a színházi karrierjére (Nemzeti, Rock Színház) kíván koncentrálni.[150] „Dalos" hálózati személyként is nyilatkozott erről: „Vikidál Gyulát a Rock Színház kívánja szerződtetni. Ha a szerződést megkötik, akkor a rockzenészek közül Nagy

148 *Esti Hírlap*, 1986. április 17. 2. 100 Folk Celsius Heilig Gáborral.

149 *Esti Hírlap*, 1986. április 25. 2. (riskó): Vikidál nélkül... Az NSZK-ba utazik a P. Box.

150 *Pick-Up*, 1986/1. 13. Mi újság – Vikidál?

Mi újság — Vikidál?

Először csak a szakmabéliek suttogták, később a szűkebb rajongótábor, végül a nagyközönség is: Vikidál Gyula kivált a P. Box-ból. Ezzel immár végképp befejeződött a P. Mobil mítosz, hiszen a nagy törés után, így vagy úgy még működött a Mobil, majd vegetálása és tényleges megszűnése után a Cserháti-Bencsik-Vikidál hármas együtt képviselte a régi legendás csapat magját a P. Boxban is. Most végképp külön utakon. Bencsik és Cserháti még együtt, de a szólisa, az énekes új útra lépett.

— Mikor szűnt meg az együttessel a közös munka?

— Tavasszal, március végén, szóbeli megállapodás alapján. Persze nem fordítottunk hátat egymásnak, még együttes kötelezettségeink is voltak.

— Mi a kiválásod oka?

— Többirányú munkát szeretnék folytatni, sokrétűbbet, mint a P. Boxban, anélkül, hogy szaktanék azzal a stílussal, amivel korábban eljegyeztem magam. Egyrészt szólistaként maradok a kemény rocknál, ugyanakkor folytatni akarom a színházi munkát.

— Úgy látom, ez a terület erősen érdekel. Nem furcsa a rock után színházban szerepelni?

— Zenei értelemben nem sokban tér el. Inkább a körülmények terén. Kötöttek a feltételek, nagyobb a fegyelem, csapatmunka van, de ezt én szeretem és nagyon tetszik a színház, annak ellenére, hogy nincs lehetőség az improvizálásra mint a rockban.

— A Nemzetiben hogy érzed magad?

Nagyon jól. Más a kapcsolat a közönséggel, minden kötöttség ellenére nagyon közel érzem magamhoz az embereket, s ez érvényes a munkakapcsolatokra is. Akikkel színpadra lépek, azokkal a szakmán kívül is szorosan összetartozom.

— Nem zavar, hogy nem vagy színész?

— Régebben zavart, ma már nem érzem hátrányát.

— A kiválás után arról beszélgettünk, hogy pihenni fogsz, erőt gyűjtesz. Az erőt érzem, de a színházi plakátokat látva, nem hiszem, hogy sokat pihennél. . .

— Hát igen, elég sok színházi elfoglaltságom adódott. Folytattam az István a királyt, és elvállaltam a Rockszínházban is komoly feladatokat. A Jézus Krisztus Szupersztárban én játszom Pilátust, ami régi nagy álmomat váltja valóra, és már próbálom Perón szerepét az Evita új változatában. Lesz egy nagyszabású vállalkozás december 25-26-án a Sportcsarnokban, ahol a „Magyar Mise" egyik énekes szerepét osztotta rám Koltay Gábor rendező.

— Már majdnem a jövő évnél vagyunk. . .

— Hát igen, és már tudom, hogy ismét színházi elfoglaltságok lesznek, valószínűleg az Evitában játszott szerepet és Pilátus szerepét is meg kell tanulnom több nyelven, mert a Rockszínház komoly külföldi vendégszereplésekre kapott meghívásokat. Ennél távolabbi, de szintén konkrét terv: a „Nyomorultak" rock opera változatának egyik főszerepét fogom játszani. A művet pár éve Londonban mutatták be, azóta is a zenés színpadok szenzációs, nagy műve, amely Viktor Hugo ismert regényéből készült.

— Lemeztervek?

— Változatlan a barátság Szörényi Leventével, így a jövő évben megjelenő nagylemezem zeneszerzőjének, művészeti vezetőjének őt kértem fel.

— Mikor jelenik meg az új szólólemez?

— Még pontos időpontot nem tudok, de biztos, hogy 1987-ben ismét hallhat a közönség önálló nagylemezen.

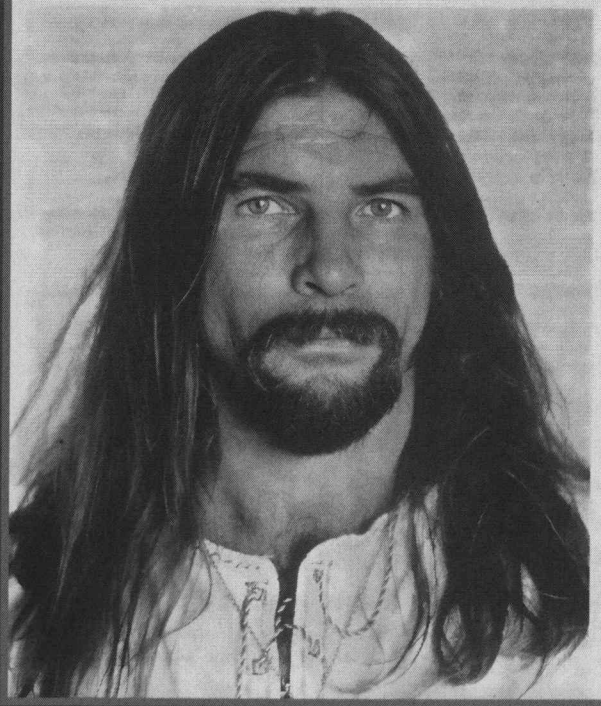

13

Pick-Up, *1986/1. 13. Mi újság - Vikidál?*

Feró után Vikidál a második, aki színházhoz szerződött." Legott beszámolt a színház terveiről is: nyáron Szegeden a *Jézus Krisztus szupersztár*t adják elő, majd Victor Hugo klasszikusa, a *Nyomorultak* „rockosított" színpadi változatát mutatják be.

Gábor Róbert most is egy külföldi előadó fellépésére küldte a hálózati személyt, Paco de Lucía és Demis Roussos után a Vikidálhoz akkor talán közelebb álló angol heavymetal-együttes, a Saxon április 26-i BS-beli koncertjére. Ott – „természetes helyzetéből adódóan" – Hegedüs László konzuli útleveles személyről kellett információt szereznie. Hegedüs neve felbukkan „Dalos" következő jelentésében, ám az alapján az énekes nem a Saxon-koncerten kérdezősködött utána.

1986. május 14.

Május 9-én nyilvános helyen voltak kénytelenek találkozni, mert a „Lehel" fedőnevű lakásban „szakipari munkákat" végeztek éppen.[151] (A lakás dossziéjában lévő dokumentum szerint a fűtésrendszer javításához „szükséges szakipari munkákat" csak júliusban kérvényezték.[152] Ennyit az állambiztonsági iratok megbízhatóságáról...) „Dalos" a Budapesten rendezendő Queen-koncerttel kapcsolatban a Népstadion és Intézményei igazgatóságán április végén megtartott egyeztető tárgyalásról számolt be. A leírás

151 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 118–119. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1986. május 14.

152 ÁBTL 3.1.3. VII-17/K. 42. Átirat, 1986. július 15.

alapján ő maga nem vett részt azon, a HG és KL monogrammal jelölt barátaitól hallott az ott történtekről. Habár a jelentés szerint ezek a barátok sem voltak jelen a megbeszélésen, amelyet Hegedüs László magyar származású menedzser folytatott a Népstadion és az Idegenforgalmi Propaganda Vállalat vezetőivel, mégis részletes ismertetést olvashatunk az elhangzottakról. Két probléma vetődött fel: egyrészt a Hegedüs szorgalmazta időpontban (július 25. és 26.) motorversenyt rendeztek a stadionban, másrészt a menedzser túl sok pénzt (a tartótiszt értékelése szerint „aránytalanul magas" összeget) kért a brit zenekar (belügyi nyelven: „nyugati beat együttes") fellépéséért.

Gábor Róbert az értékelésében megjegyezte, hogy az értesülést hivatalos kapcsolat is megerősítette, azaz könnyen lehet, hogy az információ tőle származott. A jelzett kapcsolat vélhetően jelen is volt a fenti tárgyaláson, ám – gondolhatta a főhadnagy – egy ügynökjelentésbe foglalva növelni lehet a hír súlyát, és persze azt a látszatot is fenn lehet tartani, hogy „Dalos" és tartótisztje rendületlenül dolgozik. A főhadnagy mindenesetre megbízta a tmb.-t azzal, hogy kísérje figyelemmel a koncerttel kapcsolatos fejleményeket.

Appendix: 1986. október 2.

Azt nem lehet tudni, hogy „Dalos" ténylegesen megkapta-e a fenti feladatot, és ha igen, akkor eleget tett-e a megbízásnak, azaz nyomon követte-e a Queen magyarországi fellépésének előkészületeit. (Mint közismert, a zenekar július 27-én adott emlékezetes koncertet a Népstadionban.)

Több jelentés ugyanis nem található a munkadossziéjában, csupán egy októberben készült összefoglaló, amelyben Gábor Róbert a dosszié zárásával egy időben annak tartalmát értékelte. A tmb. eredményes munkát végzett, jelentéseinek többségét operatív szempontból értékesnek találta. „Több olyan személyről, csoportról jelentett, akik operatív szempontból a jövőben mint ellenséges személyek felmerülhetnek" – indokolta a tiszt, miért kell irattárba helyezni a munkadossziét. A meglehetősen sematikus és semmitmondó összegzés egy pontján aztán a főhadnagy sajátos humorérzékről, vagy éppen óriási arcátlanságról tett tanúbizonyságot, amikor kijelentette: a „tmb. részéről dekonspirációra, illetve *dezinformációra* utaló információ nem jutott tudomásunkra."[153] Elvégre nem „Dalos" volt az, aki dezinformált.

153 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 120. Összefoglaló jelentés, 1986. október 2. (Kiemelés tőlem – T. T.)

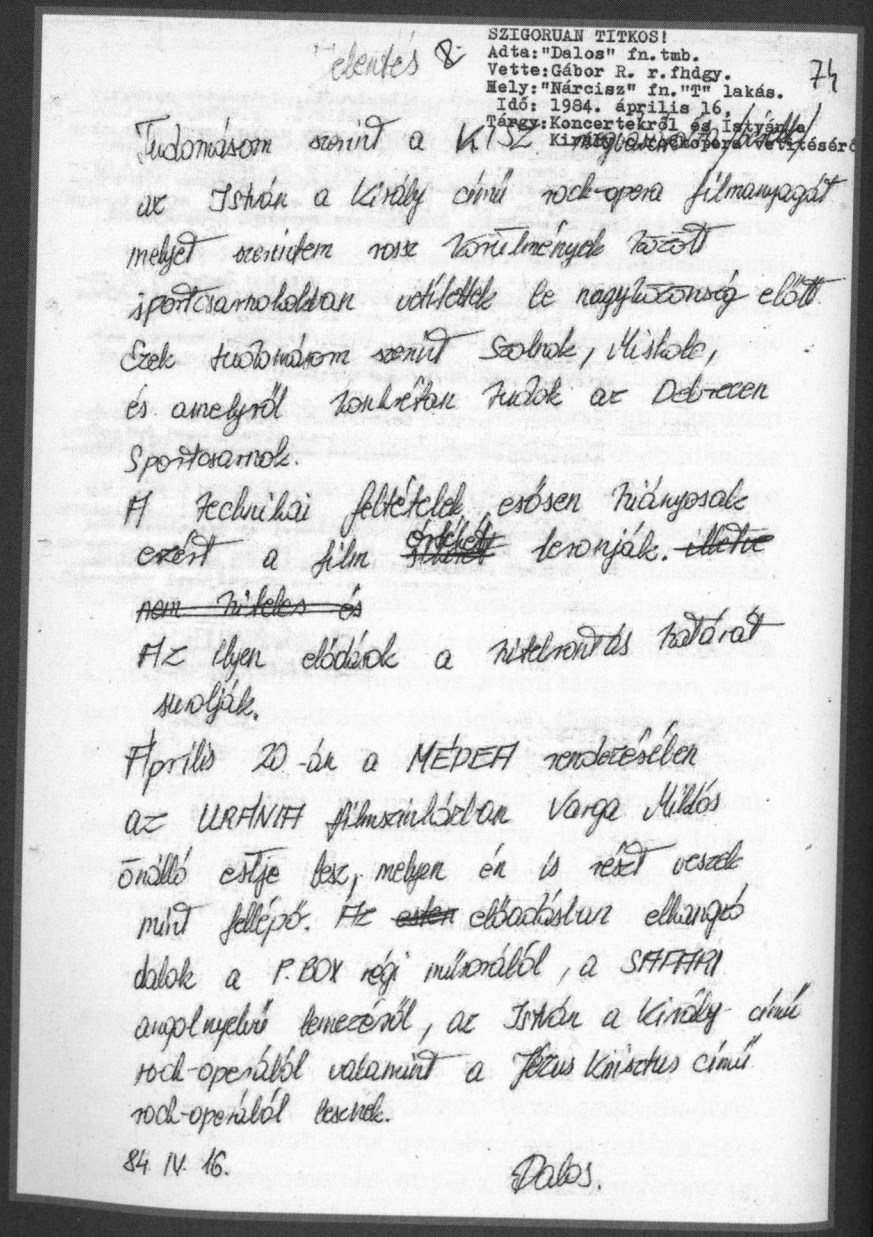

Jelentés 8

SZIGORUAN TITKOS!
Adta:"Dalos" fn.tmb.
Vette:Gábor R. r.fhdgy.
Hely:"Nárcisz" fn."T" lakás.
Idő: 1984. április 16,
Tárgy:Koncertekről és Istvánfa Király rockopera vetítésérő

74

Tudomásom szerint a KISZ [illegible] az István a Király című rock-opera filmanyagát melyet szerintem rossz körülmények között sportcsarnokokban vetítettek le nagykozonság előtt. Ezek tudomásom szerint Szolnok, Miskolc, és amelyről konkrétan tudok az Debrecen Sportcsarnok.

A technikai feltételek erősen hiányosak ezért a film ~~[illegible]~~ értékét leronják. ~~illetve nem hiteles és~~

Az ilyen előadások a hitelrontás határát surolják.

Április 20-án a MÉDEA rendezésében az URÁNIA filmszinházban Varga Miklós önálló estje lesz, melyen én is részt veszek mint fellépő. Az ~~esten~~ előadásban elhangzó dalok a P.BOX régi műsorából, a SAFARI angolnyelvű lemezéről, az István a Király című rock-operából valamint a Jézus Krisztus című rock-operából lesznek.

84 IV. 16.

Dalos.

„Dalos" 1984. április 16-i, kézzel írt jelentése
ÁBTL 3.1.2. M-41343. 74.

DALNOKOK ÉS ÍRNOKOK

(BEFEJEZÉS)

A „Dalos" fedőnevű titkos megbízott életének három szakaszát lehet elkülöníteni. Az első a beszervezésétől, 1981. június 24-étől, egészen pontosan az első ismert jelentésének keletkezésétől, 1981 júliusától 1983 szeptemberéig tartott. Az M-dossziéjában lévő dokumentumok szerint ezen időszak alatt 27 alkalommal találkozott a tartótisztjével, kivétel nélkül nyilvános helyen. A tmb. ezek során kizárólag szóbeli jelentést adott, amelyeket a tartótisztje utólag írt le. Két találkozóról két-két írásos beszámoló is született, ám egyik esetben csak duplumról beszélhetünk, így 28 különböző jelentés keletkezett ebben az időszakban. Ezek kétharmada bizonyíthatóan a korabeli sajtóban megjelent hír, riport, programajánló, hirdetés stb. alapján készült, de a maradék kilencről sem állítható bizonyosan, hogy „Dalos"-tól származtak volna.

Azt gondolom, elvethetjük az eshetőséget, hogy az ügynökjelentések és az újságcikkek közötti hasonlóság a véletlennek köszönhető – egyszerűen túl sok van az ilyen hasonlóságból. Azt is kizárhatjuk, hogy Vikidál Gyula bő két éven keresztül egészen pimasz módon orránál fogva vezette volna az állambiztonság egyik tisztjét azzal, hogy a sajtóban megjelent tudósításokat, kritikákat, program-

ajánlókat adott elő saját értesülésként. Hiszen – fentebb többször utaltam erre – Gábor Róbert hadnagy (majd főhadnagy) a kulturális elhárítás területén és ifjúságvédelmi vonalon dolgozott, így feltehetően munkaköri kötelessége volt az ifjúsági sajtó, illetve a populáris zenével kapcsolatos híradások figyelemmel követése. Bizonyára észrevette volna, hogy hálózati személyének jelentéseiben az *Ifjúsági Magazin*ban vagy a *Magyar Ifjúság*ban, vagy más lapokban olvasottak köszönnek vissza.

Egyetlen magyarázat lehetséges arra, hogy „Dalos" legtöbb jelentése viszonylag pontosan követi a forrásul szolgáló újságcikkeket, sokszor szó szerint is megegyezve azzal: az újság az operatív tiszt hivatali asztalán feküdt, amikor a „Dalos"-sal történt találkozóról szóló jelentését fogalmazta. Ami – ezt is el kell ismerni – nem kisebb szemtelenség, mint amit a hálózati személynél feltételeztünk. Mert ha nem „Dalos" ejtette át a tisztet, akkor a tiszt ejtette át az állambiztonságot, konkrétan a főnökeit, amire azok a jelek szerint sosem jöttek rá. Hiszen 1983 őszén az osztályvezető nem azért vonta felelősségre a főhadnagyot, mert hamis jelentésekkel töltött meg egy munkadossziét, hanem azért, mert nem foglalkoztatta rendesen a hálózati személyét, nem tartotta be a kapcsolattartás szabályait. Az igazat megvallva az 1983. szeptemberi főnöki dörgedelem már nagyon érett ebben a tekintetben is, hiszen Gábor Róbert korábban sem terhelte meg munkával a tmb.-t. Volt, hogy semmilyen konkrét feladatot nem adott a hálózati személynek, például azért, mert „Dalos" üdült, vagy mert lakásépítéssel kapcsolatos ügyeit intézte, vagy mert „vizsgai elfoglaltsága" volt, vagy mert zenekarával éppen Csehszlovákiában koncertezett, vagy próbákra járt.

Ha mégis „dolgoztatta", akkor is többnyire általános jellegű megbízásokat adott neki: vegyen részt különböző rendezvényeken, és ott figyelje a jelenlévők megnyilvánulásait, vagy „helyzetéből adódóan" tegye ugyanezt. „Dalos" működésének ezen első szakaszában egyetlenegyszer sem fordult elő, hogy eleget tett volna a kapott „feladatainak". Nem is csoda, hiszen a jelek szerint a tartótisztnek nem is volt szüksége erre, ő újságcikkekből is össze tudta tákolni a tmb. „jelentéseit". A tiszt felettesei viszont csak azt látták, hogy a hálózati személy nem hajtotta végre a rögzített feladatot, amit a tartótisztje folyamatosan szó nélkül hagyott. (Gábor Róbert egyébként abban is hibázott, hogy a soron következő találkozók időpontját sem rögzítette egyetlenegyszer sem.) Nyilván ez volt az oka annak, hogy az osztályvezető rászólt a tartótisztre, amivel új szakasz kezdődött „Dalos" életében.

A dorgálás következményeként „Dalos" és tartótisztje 1983 októberétől a „Nárcisz" fedőnevű T-, azaz találkozási lakásban jött össze, ahol Gábor Róbert írásos jelentéseket készíttetett a hálózati személlyel, egészen pontosan a következő öt találkozón négyszer. Érthető módon ezek egyike sem újságcikk alapján született, ám lényegi, az állambiztonsági munkát érdemben segítő adattal egyik sem szolgált. (Az egyetlen szóbeli „jelentés" forrása ugyanakkor jó eséllyel megint a sajtó volt.) Habár a korábbiak fényében indokolt a szkepszis, hogy a találkozókra valóban a fenti lakásban került-e sor, az írásos jelentések jellege azt valószínűsíti, hogy igen. A T-lakás használata egyébként is olyan adminisztratív kötöttségekkel járt, ami – ha nem zárta is ki, de – elvileg megnehezítette, hogy oda kitalált hálózati találkozókat hazudjanak.

A tmb. életének második szakasza valamivel több mint fél évig tartott: 1984 júniusától kezdve „Dalos" ismét kizárólag szóban adott jelentést, egészen pontosan 22-t; ez idő alatt három kivétellel (első alkalommal még a fenti T-lakásban, később kétszer a „Lehel" fedőnevű K-lakásban beszéltek) ismét nyilvános helyen került sor a találkozókra. Ezek többnyire küszöbön álló vagy már lezajlott zenei eseményekről (turnékról, koncertekről, rockoperákról stb.) szóltak. Egy részük a jelek szerint „Dalos" személyes értesüléseit tartalmazta – a korábbiaknál mindenképpen nagyobb arányban. Ami ugyanakkor nem jelentette azt, hogy ezek a hírek feltétlenül „Dalos"-tól származtak volna. Utalnék például arra a nyilvánvaló tévedésre, miszerint Nagy Feró Vikidál Gyulát követve szerződött a Rock Színházhoz; valójában fordítva történt, és 2004-ben mindketten erre hivatkozva érveltek amellett, hogy a jelentéseket nem írhatta Vikidál.[154] A jelentésekben olvasható információk többsége azonban ebben az időszakban is megjelent a különböző lapokban, és a jelentésíró gyaníthatóan azokból – ekkor már döntő részben a *Pesti Műsor* című programmagazinból – dolgozott. (Tóth Eszter Zsófia egy helyen úgy fogalmazott, hogy „Dalos" „[j]elentései alapján akár összeállítható lenne egy olyan eseménynaptár, amely a korabeli *Pesti Műsor*ban is megjelenhetett volna"[155] – láthattuk, sok esetben meg is jelent.)

154 *Magyar Demokrata,* 2004. május 6. S. Cs.: 26–28. Oroszlán leszek. Vikidál Gyula: politikai maffia működik a háttérben (27.) *Rockinform,* 2004/5. 24–25. Szakács Gábor: „Igazság, mutasd meg arcodat, lépj a fényre" (24.)

155 Tóth: i. m. 150. Előtte megjegyezte azt is, hogy „»Dalos« és »Dejkó« jelentései között az az alapvető különbség, hogy »Dejkó« sokkal személyesebb hangvételt ütött meg". (Uo. 149.) A fentiek fényében ezen egyáltalán nem lehet csodálkozni.

Vikidál Gyula majdnem öt és fél éven keresztül volt az állambiztonság nyilvántartott hálózati személye. Munkadossziéja alapján ez idő alatt legalább 54 alkalommal találkozott tartótisztjével, Gábor Róberttel, 46 esetben nyilvános helyen.[156] (Azért a megszorítás, mert előfordulhatott, hogy egy találkozóról nem készült jelentés, vagy azt nem a munka-, hanem a beszervezési dossziéban helyezték el, amely, mint jeleztem, „Dalos" esetében nem maradt fenn.) E találkozók során 55 jelentést adott, túlnyomó többségüket – a nyilvános találkozók során valamennyit – szóban, amelyről később a tiszt készített írásos beszámolót. Ezen a ponton mégiscsak érdemes kicsit az „ügy" emlékezetével is foglalkozni. A „leleplezése" után ugyanis Vikidál kizárólag a találkozók ezen 85%-ára emlékezett.

2004-ben egy újságírónak úgy nyilatkozott, hogy „soha nem írt alá semmit, egyetlen jelentést sem készített, azokat az a belügyes tiszt jegyzetelte le, akivel időről időre el kellett beszélgetnie. Leszögezte: mindezért nem is tudott ez idáig arról, hogy írásos anyagok is készültek a faggatózásokból."[157] Elmondta, Gábor Róbert kereste meg azzal, hogy „a zenéről, a fiatalokról, a koncertekről beszélgessünk. Általában a hadnagy közölt velem híreket és ezekről kérte a véleményemet. [...] Nem tudtam, hogy a találkozásainkról jelentést kellett írnia, ezzel most szembesültem. [...] Bár nem írtam alá beszervező nyilatkozatot

156 Ebbe beleszámítottam azt a három találkozót is, amelynek a helyét nem jelölték.

157 *Magyar Nemzet,* 2004. április 29. 5. Megyeri Dávid: Koppány mea culpája.

és nem írtam jelentéseket, a nevemben megtette más."[158] Két évvel később is hasonlóan fogalmazott: „Abban semmi veszélyt nem láttam, hogy az ifjúságvédelmi osztály tisztjével ugyanúgy beszélgetek, mint bárkivel. Talán nem fog baj történni, sőt esetleg a zenekart, a barátaimat sem fogják bántani, békén hagyják, és akkor minden rendben van." Vikidál állítása szerint nem tudta, hogy a tiszt pontosan hol is dolgozik: „Nekem fogalmam sem volt, hogy ő III/III-as beosztott, hiszen minden koncerten ott volt az egész osztály, aki ügyeletesként ki volt rendelve. Majd több mint húsz év múlva kell látnom, hogy a beszélgetésekről jelentéseket írtak. Beszélgettünk, mint mi most, és aztán huszonöt év múlva kitalálják, hogy te ügynök voltál. Mi voltam, és mi van?"[159]

A hangoztatott tudatlanság persze nem akadályozta meg abban, hogy alkalmasint nagy magabiztossággal nyilatkozzon az állambiztonságról: „Tmb. bárki lehetett anélkül, hogy tudhatott volna róla" – jelentette ki 2004-ben (amit természetesen nem tekinthetünk tudományos megállapításnak). Majd így folytatta: „Gábor Róbert főhadnaggyal történt beszélgetések során kiderült, hogy a rendszer sokkal tájékozottabb volt, mint például én. Olyasmikről tudtak, amik csak azoktól származhattak, akik már réges-régen az ügyosztályhoz tartoztak, az ORI-ban, az Interkoncertben stb., ahol megvoltak a megfelelő fizetett és kiképzett ügynökök. Ezek az emberek gyakran elkísértek bennünket a koncertekre, turnékra és jelentéseket kell-

158 *Magyar Demokrata,* 2004. május 6. S. Cs.: 26–28. Oroszlán leszek. Vikidál Gyula: politikai maffia működik a háttérben; az idézet: 27–28.

159 Idézi Tóth: i. m. 157–158.

lett adniuk az ott hallottakról."[160] Az énekes tehát önmagát nem sorolta a jelentéseket adó ügynökök közé, akiket – a „fizetett és kiképzett" jelzők alapján – gyakorlatilag a belügyes tisztekkel azonosított.

A (fő)hadnaggyal való találkozóit Vikidál azért is tudta szimpla beszélgetésnek látni, mert a BM-esek jelenléte voltaképpen természetesnek számított a korabeli könnyűzenei élet szereplői számára, sokan még évtizedekkel később is azok segítőkészségére emlékeztek elsősorban.[161] Gábor Róbert személye sem volt ismeretlen előttük: „Látásból, a koncertekről már sokan ismertük. Egy alkalommal odajött hozzám, gratulált a műsorhoz, láthatóan tetszett neki a zene. Úgy mutatkozott be, mint az Ifjúságvédelmi Osztály hadnagya" – nyilatkozta Vikidál Gyula.[162] A „Dalos" több jelentésében szereplő Hajnal Gábor az Ifjúsági Rendező Iroda munkatársaként került kapcsolatba vele: „Tehát a Gábor Robi, aki ott élt velünk, [...] a Robi, az a haverunk volt. [...] Egy aranyos, segítőkész [...] mindenki tudta róla, hogy kicsoda. De [...] nem érdekelt bennünket. Úgy, ahogy mondtam neked, hogy elfogadta az ember anno, hogy nem szidja a rendszert, elfogadtuk, hogy a Gábor, az egy tartozéka ennek a történetnek, ő a belügyi összekötő. Passz... [...] Hol a Németh Gyulával beszélgetett, hol a Gál Ivánnal, hol velem, hol a Schuster Lóránttal. [...] Tehát nem

160 *Rockinform,* 2004/5. 24–25. Szakács Gábor: „Igazság, mutasd meg arcodat, lépj a fényre", az idézet: 25.

161 Tóth: i. m. 160–164.

162 *Magyar Demokrata,* 2004. május 6. S. Cs.: 26–28. Oroszlán leszek. Vikidál Gyula: politikai maffia működik a háttérben; az idézet: 27–28.

fogtuk ezt úgy föl, hogy az ellenségeink, megfigyelnek, meg III/III, azt se tudtuk, mi az [...]."[163]

Vikidál Gyula verziójának (ő csak beszélgetett egy tiszttel, nem tudva, hogy abból jelentések készülnek) azonban ellentmond, hogy a munkadossziéjában kézzel írt jelentések is találhatóak. Erre sokan rámutattak, köztük a P. Mobil zenekar vezetője, Schuster Lóránt: „Azt nehéz elhinni, hogy ha valaki öt éven keresztül találkozik a tartótisztjével, mert az ugye ugyanaz a személy, tehát nem a, nem a lányát vagy a nagyanyját küldi maga helyett, esetenként konspirációs lakásokon, és ír jelentéseket kézzel, az nem tudja, hogy ő ügynök."[164] Ezen értelmezés szerint Vikidál nem felejthette el, hogy Gábor Róberttel lakásokban is találkozott, és azok során kézzel is írt jelentéseket, csak nem akart emlékezni rá. Hogy valójában mi a helyzet, természetesen nem lehet eldönteni, és ezen a ponton el is hagyom az emlékezet terepét, már csak azért is, mert – mint az elején jeleztem – sem pellengérre állítani, sem felmenteni nem kívánom Vikidál Gyulát. Ez az aspektus e munka keretei között azért sem releváns, mert a „Dalos" munkadossziéjában található jelentések alapján elmesélt történet nem is annyira a hálózati személyről, mint inkább Gábor Róbertről és az 1980-as évek magyar állambiztonságának mindennapi működéséről szól. (Például arról, hogy milyen sajtótermékek kerültek egy operatív tiszt asztalára.)

163 Idézi Tóth: i. m. 160–161.

164 *Privát rocktörténet – P. Mobil.* Rendezte: Gellért Gábor. Filmmúzeum, 2006. 50:57–51:15. Véleménye később sem változott: *Barikád,* 2016. április 28. 32–35. Sinkovics Szilvia: Magyar szó, magyar érzelem. Beszélgetés Schuster Lóránttal, a P. Mobil frontemberével. (Különösen: 33–34.)

Ebből a történetből nem feltétlenül egy minden elemében professzionálisan, szakszerűen működő, ebből következően a korabeli társadalom fölött totális kontrollt gyakorló ördögi gépezet képe bontakozik ki. Természetesen nem lehet azt állítani, hogy az egész állambiztonsági szervezet így dolgozott, még Gábor Róbertről sem jelenthető ki ez, még akkor sem, ha más hálózati személyeinél is tetten érhető a jelentések ilyesfajta fabrikálása. (Ezekkel[165] – mégiscsak egy „Dalos"-könyvről lévén szó – nem foglalkozom.) Én csupán azt állítom, hogy *így is dolgozott* – mind a politikai rendőrség, mind maga a tiszt. Sokat mondó egyébként, hogy az *így is* dolgozó Gábor Róbert szép karriert futhatott be a fővárosi állambiztonsági szervnél (ahova 1973-ban a tűzoltóságról került): 1988-ban – immár őrnagyi rendfokozatban – a BRFK III/III-B. Alosztály élére nevezték ki, amelyet 1990. januári nyugdíjazásáig vezetett.[166] Nem mellesleg a Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszékén 1979-ben megírt szakdolgozata a hálózati személyek beszerve-

165 Például a „Szaxofon" fedőnevű tmb. – szintén énekes, Nagy Katalin – több, 1984–1985-ben szóban adott jelentése kapcsán feltételezhető ez, bár jóval kisebb arányban, mint „Dalos" esetében: ÁBTL 3.1.2. M-41577. 21–30., 36–37.

166 ÁBTL 2.8.1. A budapesti rendőrfőkapitány állambiztonsági helyettese R-129. sz. parancsa a személyi állományra vonatkozóan, 1973. január 29. Uo. A budapesti rendőrfőkapitány állambiztonsági helyettese R-454. sz. parancsa a személyi állományra vonatkozóan, 1973. március 17. Uo. A budapesti rendőrfőkapitány állambiztonsági helyettese 301/1776. sz. parancsa a személyi állományra vonatkozóan, 1988. június 7. Uo. A budapesti rendőrfőkapitány állambiztonsági helyettese 301/2839. sz. parancsa a személyi állományra vonatkozóan, 1988. október 25. Uo. A Magyar Köztársaság belügyminiszterének 001/73. sz. parancsa a személyi állományra vonatkozóan, 1990. január 19.

zéséről szólt, méghozzá egy oktató-vizsgáztató gépre írt feleletválasztós program formájában.[167]

Bizonyára sokakban felvetődik a kérdés: vajon miért nem bukott le Gábor Róbert eljárása? Vélhetően azért nem, mert a hamisított ügynökjelentések teljesen megfeleltek a hálózati jelentések formai kritériumainak, egyszerűen *úgy néztek ki,* mint az igaziak. A forma jelentőségét nem szabad alábecsülni, az – az állambiztonság közegében – hitelességhatást biztosító funkcióval bírt. Ezért hitték el, hogy valódi hálózati értesülést olvasnak, főleg azok, akik nem ismerték annyira ezt az elhárítási területet. („Dalos" jelentéseit nemcsak a munkadossziéjában olvashatták más belügyi beosztottak, hanem azokat néhány kivételtől eltekintve elhelyezték a könnyűzenei anyagban is – erről lesz még szó –, valamint néhányat az illetékes szervezeti egységeknek is továbbítottak, a legtöbbet a tudományos és kulturális élet főbb intézményeivel foglalkozó BM III/III-5. Osztálynak.)

A (fő)hadnagy azért sem lepleződött le, mert a maga gyártotta jelentések nemcsak úgy néztek ki, hanem *úgy is működtek,* mint az igaziak. Gábor Róbert – kezdetben legalábbis – rendre úgy értékelte a „megszerzett" információkat, hogy azok alátámasztják a területtel kapcsolatos állambiztonsági olvasatot; két alkalommal konkrétan is hivatkozott a könnyűzenéről kidolgozott értékelő jelentésre. Lényegében ez volt a hálózat működésmódjának a lényege: a hálózati személyek által szállított konkrét információt az előzetesen kialakított általános értelmezési keretbe

167 ÁBTL 4.1. A-4474. Gábor Róbert: *A hálózati beszervezés elméletének és gyakorlatának feldolgozása. Felelet kiválasztásos programfüzet. (Szakdolgozat),* BM Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonsági Tanszék, Budapest, 1979.

helyezve értékeltek, többnyire úgy, hogy a konkrét igazolta az általános helytállóságát. Például „Dalos" – egészen pontosan „»Dalos«" – közlése a P. Mobil klubestjéről csakis azért lehetett „operatív szempontból figyelmet érdemlő", mert az együttes és a körülötte lévő „slepp" tagjai már régóta az állambiztonság látókörében voltak „ellenséges politikai magatartásuk miatt".[168] Idővel ugyan a tiszt már nem hivatkozott a könnyűzenét értékelő állambiztonsági jelentésre, és mintha a „problémás" zenekarok is lassan kikoptak volna a jelentésekből, még ha nem tűntek is el teljesen. (Habár néhányuk egyre kevésbé számított „problémásnak, lásd például Nagy Feró esetét.) A cél azonban alapvetően nem változott, a hálózati személynek mindvégig olyan információkat kellett szállítania, amelyek alátámasztják a világról, ebben az esetben a populáris zenéről kialakított állambiztonsági olvasatot.

Magyarázkodása közepette Vikidál Gyula tulajdonképpen ráhibázott arra, milyen szerepet játszott egy hálózati személy az állambiztonság információszerző tevékenységében: „A dokumentumok olvasása közben értettem meg, hogy az én szerepem az elkészülő jelentések nevesítése, igazolás a főnökök felé, hogy a szerzett információk hitelesek, de ehhez kellett egy külső személy, aki nem tagja a szervezetnek."[169] Ez a szerep – hangsúlyozom még egyszer – a lényegét tekintve akkor sem lett volna más, ha az összes jelentés szerzője „Dalos" lett volna. Az a tény, hogy a

168 ÁBTL 3.1.2. M-41343. 23–24. Jelentés a „Dalos" fn. tmb.-vel történt találkozóról, 1982. február 5.

169 *Magyar Demokrata,* 2004. május 6. S. Cs.: 26–28. Oroszlán leszek. Vikidál Gyula: politikai maffia működik a háttérben; az idézet: 27.

(fő)hadnagy nemcsak kereste, hanem kreálta is azokat a konkrét „tényeket", amelyek alátámasztják a már meglévő értékelést, csak láthatóvá tette, leleplezte a hálózat működésének a célját. A „Dalos" nevében megalkotott ügynökjelentések a maguk nyers valójukban mutatják meg, hogy egy tény mindig meghatározott kontextusban jön létre, és jelentése ettől a kontextustól függ: a sajtó közegében pozitív vagy semleges információk (például a P. Mobil küszöbön álló klubestjéről) egy hálózati jelentésbe kerülve nyomban negatívvá váltak, és ehhez még az sem kellett, hogy a cikkek szövege tendenciózusan átfogalmazva, sőt elferdítve kerüljenek bele a hálózati jelentésekbe. (Habár Gábor Róbert azért igazított rajtuk, ha az operatív érdek úgy diktálta.) Talán ez is volt a célja: az ifjúsági sajtó „veszélyes" zenei tendenciákat propagáló tevékenységét úgy akarta ellensúlyozni, hogy hálózati jelentésbe foglalva megváltoztatta a nyilvánosságban megjelent hírek jelentését.

Ebből következik, hogy a „Dalos" munkadossziéjában felbukkanó zenészek, zenekarok – nemcsak a „problémások", hanem mindegyik – szükségszerűen negatív kontextusban jelennek meg. Ami rámutat arra a fontos körülményre, hogy Gábor Róbert eljárása távolról sem volt ártatlan és ártalmatlan. Még akkor sem, ha az újságcikkekből – de akár „személyes" értesülésekből – összetákolt, az operatív munkavégzés látszatát keltő úgynevezett hálózati jelentések elsőre inkább nevetségesnek, semmint ártalmasnak tűnnek. Valljuk be, azok számára, akik kicsit is ismerik a korabeli populáris zenét, van valami szórakoztató abban, hogy a kemény rock prominens hazai képviselőjét az „engedély nélküli", azaz punk- és újhullámos zenekarok megfigyelésével bízták meg – képzeljük el Vikidál Gyulát

mondjuk egy URH-koncerten. Abban is van valami megmosolyogtató, hogy a tiszt Tina Turner, Elton John, Paco de Lucía vagy Demis Roussos budapesti fellépésére küldte „Dalos"-t: vajon milyen konkrét eredményt várt ettől? A tmb. tényleg csak a Goombay Dance Band koncertjén tudott volna kérdezősködni zenésztársaitól arról, hogy milyen visszaélések történtek a napidíjjal az NSZK-ban? Vagy kizárólag egy Saxon-koncert nyújthatott számára lehetőséget arra, hogy információt gyűjtsön Hegedüs Lászlóról? Vagy Gábor Róbert csak azért adott feladatokat a fenti rendezvényekkel kapcsolatban, mert – az operatív ellenőrzés ürügyével – ingyenjegyet akart igényelni azokra?

Ám bármi motiválta is a tisztet, az ilyesfajta nem létező feladatok és a sajtóból összeeszkábált jelentések igazából a „problémás" zenekarok és a „veszélyes" jelenségek folyamatos újratermelésének az eszközeként szolgáltak. Erre már Szőnyei Tamás felhívta a figyelmet, amikor először írt „Dalos" hamisnak bizonyult jelentéséről. „Ha a rendőr hadnagy tudott róla, hogy tmb.-je egy újságcikk alapján informálja, akkor meglehetősen cinikus játszmát űztek: teljesítették a tőlük elvárt feladatot, olyan képet festvén az ellenségről, amely aztán további lépéseket indokol." Közbevetem, biztos, hogy tudott róla, kevésbé valószínű ugyanis, hogy egy „mindössze három hónapos gyakorlattal rendelkező hálózati személy fifikásan átverte" volna a tartótisztjét. Azaz nem a hálózati személy, hanem a (fő)hadnagy volt az, aki „anélkül produkált jelentenivalót, hogy újságolvasáson kívül bármit tett volna érte. Csak kiszínezte kicsit." Az eredmény persze ugyanaz: „Úgy jobban hat. A másik oldalról nézve: jobban árt. »Dalos« hiába mentegetőzne azzal, hogy úgyis megjelent a lapban. Egyrészt

mert az(oka)t, aki(k)ről jelentett, nemcsak befeketítette, de még rá is tett egy lapáttal, másrészt – ahogy Esterházy Péter írta a *Javított kiadás*ban – »nincs jó jelentés, mert kiszámíthatatlan az ártás. Mindig árt, személyesen is, de úgy is, hogy erősíti azokat a szemeteket. Erősíti Kádárt.«"[170]

Kétségtelen, hogy „Dalos" (és mások) jelentéseiben „amúgy bőven szerepelnek közhelyek, máshonnan (például akkoriban megjelent újságcikkekből!) átvett megállapítások, és pontatlanságok, félrehallások".[171] De így is árthattak, akár egy-egy zenésznek is, hiszen a rájuk vonatkozó jelentések az állambiztonság által megfigyelt személyek (Nagy Feró, Schuster Lóránt stb.) anyagába is bekerültek. A Gábor Róbert által űzött cinikus játszma vagy akár csak játék hatása azonban túlmutat ezen, amennyiben hozzájárult ahhoz is, hogy *a populáris zene egésze ellenséges, potenciális veszélyeket magában rejtő tereppé váljon, illetve az maradjon az állambiztonság számára.* A könnyűzene ugyanis távolról sem egy volt a többi megfigyelt és ellenőrzött kulturális terület között, ahol az állambiztonság az esetleg jelentkező ellenséges tevékenységek megelőzését, felderítését, felszámolását stb. végezte, hanem *maga volt az ellenséges (vagy potenciálisan ellenséges) tevékenység.* Ennek banális kifejezője a jelentések elosztójában minduntalan felbukkanó „beat ag.", ami azt jelezte, hogy a szóban forgó dokumentumot elhelyezték a – a főváros területén kulturális vonalon jelentkező „ellenségre" vonatkozó anyagok részét képező –

170 Szőnyei i. m. (Vasököl) 34.

171 *Népszabadság,* 2004. március 22. 10. Jávorszky Béla Szilárd: Rock and roll-spiclik.

„beat anyagban" is. (A populáris zenét az állambiztonság még az 1980-as évek közepén is ezzel az idejétmúlt névvel illetette.) A félreértéseket elkerülendő: „szimfonikus ag." nem létezett.

A „Dalos" fedőnevű titkos megbízott jelentéseiből kibontakozó történet a késői Kádár-kor állambiztonságáról, mindenekelőtt Gábor Róbert operatív tisztről szól. És a „Dalos" fedőnevű titkos megbízottról is, egy kicsit Vikidál Gyuláról is, és egy kicsit az 1980-as évek hazai populáris zenei életéről is. Ezek vizsgálata pedig számomra azzal a tanulsággal járt, hogy a szövegek forrásvidékének felkutatására irányuló erőfeszítések nemcsak hasznosak, de szórakoztatóak is lehetnek. (*Igazi* filológiai kutatásokat olvasva ennek már korábban is tudatában voltam.[172]) Igaz, a levonható következtetések már távolról sem mulatságosak. Mit mondhatnék: az állambiztonsági múlttal való foglalatosság sosem *könnyű műfaj.*

172 Nagyon jó példa Mátyus Norbert: *„Gondold tovább ezt a kis kóstolót." Olasz–magyar filológia.* Balassi, Budapest, 2017.

SZEMÉLYNEVEK MUTATÓJA

A névmutatóban Vikidál Gyula és Gábort Róbert nevének előfordulásait nem tüntettük fel.

Ács András 57, 58, 131
Agócs István 97
Árvay Jolán 48

B. Tóth László 67, 70, 92, 94, 99, 100, 123
Bács Ferenc 123
Bálint Péter 60, 61, 63
Bencsik Sándor 114, 115, 117
Benkő László 154
Birta Géza 28
Blechova, Olga 69
Bodnár István 123
Bódy Magdi 14, 15, 18, 19, 39, 40
Boldizsár Miklós 112, 158
Bornai Tibor 14-17, 143, 144
Boros Lajos 67, 69
Bródy János 39, 110, 112, 143, 144, 158
Brubeck, Dave 87

Cash, Johnny 87
Czippán György 58, 76-78, 97, 114, 117

Csapó György 53, 54,
Cserháti István 161
Csuka Mónika 39

D. Nagy Lajos 144, 145, 148
Darroch, Kevin 40
Deák Bill Gyula 23, 136, 151, 153
Deák Gábor 28
Delhusa Gjon 39
Demjén Ferenc 57, 99, 100
Dés László 47, 49
Dolly (Penczi Mária Ilona) 123
Donászy Tibor 127, 129, 139
Donovan, Philips Leitch 89, 92
Döme Dezső 151, 152
Drosztmér István 99, 100, 161
Dylan, Bob 90

Elton John 108, 117, 160, 179
Erdős Péter 18, 31, 60, 61, 63, 64, 71, 78
Esterházy Péter 180
Eszményi Viktória 39, 99, 100, 161

Fábián Éva 39
Fábián Tibor 125
Fákó Árpád 133
Faragó István 123
Flipper Öcsi 123
Fortuna László 54
Földes László (Hobó) 23, 136, 151, 152
Frenreisz Károly 43, 57, 100
Fuchs László 151-153

Gál Iván 66, 67, 69, 84, 138, 173
Galla Miklós 28, 29
Gallai Péter 144, 145, 148
Gazdik József 25, 26
Gigor Károly 57, 58
Gott, Karel 149
Göczey Zsuzsa 114, 117
Göring, Hermann 22
Gőz László 99, 100
Grandpierre Attila 35, 118, 133, 134

Gyárfás Péter 58

Hajnal Gábor 119, 130, 131, 173
Halmai József 130
Hamilton, George 67, 69
Hegedüs László 163, 164, 179
Heilig Gábor 161
Herskovits Iván 138, 140
Hevesi István 134
Hitler, Adolf 22, 30, 31
Horváth Csaba 28
Hugo, Victor 163

Ihász Gábor 399
Illés Lajos 123

Jobbágy Gyula 51–53

Kádár János 180
Karácsony János 47, 49, 57, 99, 100, 123
Karda Beáta 39
Kardos István 20, 21
Kaszab Tibor 94
Katona Klári 40, 63, 149
Kékes Zoltán 123
Kékesi László 44
Király István 45, 46
Kiss Ernő Pál 25, 26
Kóbor János 123
Kocsis Gábor 25, 26
Kocsándi Miklós 99, 100
Koltay Gábor 110, 112, 114, 117, 127, 140, 153
Komár László 39, 43, 57, 99, 100, 123
Koncz Zsuzsa 43, 143, 144
Kovács Kati 123
Kováts Kriszta 144

Laár András 14–17
Lámer Emil 25, 26
Lehel László 141
Lengyelfi Miklós 14, 17
Lerch István 47, 49, 57, 99, 100
Littvay Imre 99, 100
Lois Viktor 133, 134, 135
Lucía, Paco de 153, 163, 179
Lugosi László 42, 127, 129

Márton András 14, 16, 17
Másik János 47, 49
Máté Péter 39, 40
Matuška, Waldemar 67, 69
Menyhárt Jenő 33, 37
Mihály György 63
Miklós Tibor 147
Móczán Péter 45, 46
Módos Péter 63
Morrison, Jim 151
Müller Péter 36

Nádor Katalin 109
Nagy Feró (Ferenc) 31, 34, 50, 64–66, 71, 95, 119, 127–131, 133, 134, 136, 137, 144, 146–148, 163, 170, 177, 180
Nagy Katalin 175

Németh Alajos 41, 54, 64, 71, 145, 148
Németh Gábor 41, 42, 54, 64, 71, 127, 145, 148
Németh Gyula 173
Nena (Gabriele Susanne Kerner) 149
Niemen, Czesław 149
Novai Gábor 123

O'Connor, Hazel 141
Orbán József 99, 100

Pálvölgyi Géza 45, 46
Pap Vera 111
Papp Gyula 64, 120–122, 131
Pataky Attila 53–55, 57
Pege Aladár 86
Plajner Tibor 109
Póka Egon 151, 152
Presley, Elvis 123, 126
Presser Gábor 43, 123, 141, 146

Rákosy Péter 60, 61
Révész Sándor 19, 41, 44
Riskó Géza 58
Rodowicz, Maryla 67, 69
Róna György 54
Rosemarie (Rose-Marie Kane) 67, 69
Roussos, Demis 160, 163, 179

S. Nagy István 85
Sandifer, George 67, 90, 92
Sankó László 123
Sántha László 47–49
Sárvári Vilmos 139
Schmitt Pál 69
Schöntal Henrik 63
Schulze, Klaus 72
Schuster Lóránt 8, 22–24, 30–32, 47, 49, 97, 114, 115, 117, 138–142, 146, 173, 174, 180
Sebők János 97, 114, 117
Slamovits István 55
Soldos László 131
Solti János 43, 47, 49, 57, 99, 100, 123
Som Lajos 18, 19, 32
Somló Tamás 57, 123
Soós György 133, 134
Sós Péter János 101, 102
Steiner András 49
Svärdmark, Bela 121

Szabó M. László 49
Szántó Gábor 140
Szekeres Tamás 57, 58, 131
Szende Gábor 47, 49
Szigeti Edit 39, 40
Szigeti Ferenc 26, 28, 150
Szikora Róbert 86, 87
Szilágyi János 100
Szomjas György 20, 21
Szőnyei Tamás 10, 33, 34, 36, 73, 179
Szörényi Levente 57, 110, 112, 143, 144, 158
Szörényi Szabolcs 158
Sztevanovity Dusán 63
Sztevanovity Zorán 39, 40, 57, 99, 100, 123
Szűcs Antal Gábor 41, 71

Takáts Tamás 150
Tánczos Gábor 63
Tátrai Tibor 43, 47, 49, 151
Tolcsvay László 100
Tordai Balázs 73, 74
Tóth Csaba 129

Tóth Eszter Zsófia 170
Tóth János Rudolf 151–153
Tóth Tamás 47
Tozzi, Umberto 112, 113
Török Ádám 99, 100
Trunkos András 65, 127, 129
Tschernik, Peter 100
Turi Gábor 58, 59
Turner, Tina 80, 179
Tzortzoglou, Georgios 19

Vágó István 67, 92, 99, 100, 123
Vágó László 25, 26
Varga János 45, 46
Varga Miklós 106, 118–122, 131, 132, 143, 144, 149, 150, 161
Várkonyi Mátyás 147
Várszegi Gábor 88
Vedres József 71, 145, 148
Veres Pál 99, 100
Vértes Attila 57, 58
Vörös Tamás 60, 61

Wahorn András 34
Waszlavik László 33, 36, 133
Wilpert Imre 60, 61, 83
Wilson, Louis 92

Zalatnay Sarolta 39, 40, 123
Zareczky Miklós 45, 46
Závodi János 100, 151, 153

Zselencz László 53–56

EGYÜTTESEK MUTATÓJA

100 Folk Celsius 56, 57, 67–69, 89, 92, 94, 100, 101, 161
AC/DC 58
Apostol 40
Art Deco 134
Átmeneti Kabát 133

Balaton 33, 34, 36
Beatrice 8, 18, 31, 33, 34, 36, 44, 58, 95, 119, 120, 127, 131, 147, 148
Benkó Dixieland Band 86
Bergendy 39, 40
Bicigli 127, 129, 131, 133
Bikini 71, 90, 123, 127, 142, 144, 145, 147, 148
Bizottság 33, 34
Bojtorján 39, 40, 67, 69, 89, 92, 94
Bonanza 67, 69
Boney M. 112, 113

Color 26, 67, 69
Colorado 67, 69
Country Family 92

Csiga-Biga 50, 133

Dimenzió 49
Dinamit 8, 12, 13, 24, 31, 32, 34, 41, 42, 54, 58, 59, 64, 71, 120, 122, 148
Dire Straits 132
Dolly Roll 109, 117

East 45, 46, 86
Edda/Edda Művek 50, 53–55, 79, 80
Első Emelet 79, 80, 122, 123
Elvis-emlékzenekar 123
Európa Kiadó 37

Fákó Árpi és Néppi Zenekara 133
Fáraó 142, 143
Ferm 44, 45
Fórum 47, 49
Főnix 14, 15, 117

Gemini 40, 88
GM 49 28, 29, 79, 80
Goombay Dance Band 64, 179

Hardtop 57
Hobo Blues Band/HBB 8, 20, 22, 23, 67, 69, 75, 109, 123, 136, 142, 143, 151–153
Helios 54
Hidrogén 25, 26
Hipnózis 123
HIT 67, 69, 75, 79
Hungária 63

Illés 25, 26
Interfolk 67, 69, 89, 92

Johnny Thompson Singers 86

Karthago 26, 28, 50, 86, 90, 150
Kentaur 15
Kex 153
KFT/Korlátolt Felelősségű Társaság 14–19, 26, 39, 40, 43, 56, 63, 86, 87, 143, 149
Kontroll Csoport 33, 34, 36, 37
Korál 142, 143
KTO Band 69
Kugli 66, 67, 69, 75, 79, 80
Küllőrojt 15

Láma 39, 40
LGT 14, 16, 43, 49, 63
Lobogó 44, 45
Lord 67, 69, 142, 143

M. Jones Band 92
Manfred Mann's Earth Band 87
Mini 67, 69, 86, 87, 120
Motörhead 117
Muzsikás 56, 57, 63

Neoprimitív 51, 53, 56
Neurotic 33–36
Nice Try Band 67, 69
Non Stop 25–29
Normal Group 86, 87

Óceán 47, 49
Old Boys 66, 67, 114, 115, 117
Omega 74, 117, 154
Opus 149
Orchestral Maneuvers in the Dark 72

P. Box/Pandora's Box 8, 75, 85, 90, 97, 98, 103–105, 108, 122, 123, 131, 138, 140, 161
P. Mobil 7, 8, 11, 20, 22, 24, 30, 31, 44–50, 58, 90, 91, 97, 109, 114, 115, 117, 122, 127–129, 138, 139, 141–143, 146, 174, 177, 178
P. S. Band 86, 87, 120–122, 131
Panta Rhei 14, 15
Peter und Paul 92
Petting 134
Piavci 92
Piramis 18, 19, 31, 32, 41, 43, 44, 144, 148, 151
Pokolgép 142, 143
Prognózis 67, 69, 79, 80
Punkráció 33, 34, 36

Queen 163, 164

R-GO 86, 87, 108
RH Pozitív 142, 143
Rodeo 89
Roland 123
Rolling Stones 47, 49
Rolls Frakció 64, 65, 67, 69, 75, 79, 80, 90, 91, 127, 129, 144, 148

Saga 44, 45
Sandifer and Carollo 69
Saturnus 86
Saxon 163, 179
Scampolo 114, 115, 117
Scorpions 58
Shadows 114, 115
Skeleton Crew 118
Skorpió/Új Skorpió 49, 50, 67, 69, 80, 86, 90, 120, 122, 142, 143

Slamó és barátai 142, 143
Spandau Ballet 112, 113
Spirál 25, 26
Spirit Folk/Spirit 67, 69, 92
Stressz 142, 143
Super Group 47, 49

Szati-rock 67, 69
Szenátor 142
Szeptember 123

Tangerine Dream 72
Tolcsvay (trió, együttes) 89, 92, 99
Twins 112, 113

Ultravox 112, 113
URH 33, 34, 36, 179

V'Moto-Rock 43, 49, 63, 86
Vágtázó Halottkémek/VHK 33–37, 118, 133, 134
Van Halen 58
Varga Miklós Band/VM Band 123, 131, 150
Verkli 66, 67
Victor Máté-vokál 123

White Horse Memory 92

SZTE Klebelsberg Könyvtár
SZEGED
22.
X 371404

A Kronosz Kiadó az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

A Kronosz Kiadó a Szakkiadók Társulásának tagja, könyveink elektronikusan elérhetők, olvashatók és kereshetők az Arcanum Adatbázis Kiadó által létrehozott **www.szaktars.hu** adatbázisban

KRONOSZ KIADÓ

Kiadja a Kronosz Könyvkiadó Kft.
Felelős kiadó a Kronosz Kiadó ügyvezetője
Felelős szerkesztő Erőss Zsolt

Nyomdai munkák: Innovariant Nyomda, Algyő

www.kronoszkiado.hu

(1974) történész, az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára kutatója. Fő kutatási területe az 1945 utáni államszocialista korszak társadalmának, populáris kultúrájának és politikai rendőrségének története.

Döntéshozók. Városi elit és városi önkormányzat Nyíregyházán a 20. század első felében. L'Harmattan, Budapest, 2008
Besúgók a besúgásról. Ügynök-visszaemlékezések a Kádár-korszakból. L'Harmattan, Budapest, 2013
Szoros emberfogás. Futball és állambiztonság a Kádár-korszakban. Jaffa, Budapest, 2014
A párttitkár halála. Egy 1956-os gyilkosság történetei. Jaffa, Budapest, 2016
Büntetőterület. Futball és hatalom a szocialista korszakban. Jaffa, Budapest, 2018
Botrányt akarunk! Rágalmak a CPg és a magyar punkmozgalom ellen. Jaffa, Budapest, 2021
Láthatatlan város. Állambiztonsági fotók a Kádár-kori Nyíregyházáról. ÁBTL–Kronosz, Budapest – Pécs, 2022
Ügynökök, informátorok, jelentések. Az állambiztonsági besúgóhálózat története. Jaffa, Budapest, 2024

„...[az állambiztonság] *által űzött cinikus játszma vagy akár csak játék hatása [...] hozzájárult ahhoz is, hogy a populáris zene egésze ellenséges, potenciális veszélyeket magában rejtő tereppé vált, illetve az maradhatott az állambiztonság számára. A könnyűzene ugyanis távolról sem egy volt a többi megfigyelt és ellenőrzött kulturális terület között, ahol az állambiztonság az esetleg jelentkező ellenséges tevékenységek megelőzését, felderítését, felszámolását stb. végezte, hanem maga volt az ellenséges (vagy potenciálisan ellenséges) tevékenység. Ennek banális kifejezője a jelentések elosztójában mindunta lan felbukkanó* »beat ag.«, *ami azt jelezte, hogy a szóban forgó dokumentumot elhelyezték a – a főváros területén kulturális vonalon jelentkező »ellenségre« vonatkozó anyagok részét képező – »beat anyagban« is. [...] A félreértéseket elkerülendő:* »szimfonikus ag.« *nem létezett.*"

(Részlet a könyvből)

3500 Ft

9 786156 604491